IOAN. DESPAUTERII SYNTAXIS.

a

SEBASTIANO NOVIMOLA *Duisburgensi* in absolutissimam Methodum redacta Ad prototypum collata, & aucta, in usum studiosæ Juventutis.

Item libellus de Reciprocis, ac ordine in declaratione *Grammatica servando.*

Accessit & ERASMI ROTERODAMI de ratione studii Paræneſis.

EDINBURGI,
Excudebat GIDEON LITHGO.
Anno Dom. 1655.

SEBASTIANUS NOVIMOLA
Duisburgensis, *Henrico Riswichio*
Præclaræ indolis adolescenti,
S. P. D.

QUanta, optimæ spei adolescens, JOANNI DESPAUTERII, quod summa Grammatices carmine complexus est, sit præstantia, utilitas: omnium recte instruendæ pubis artificum suffragia comprobant. At neminem qui ejus opera unquam vidit, ignorare arbitror, quam in oratione soluta non observârit Horatianum illud: *Quicquid principies esto brevis.* Cum autem tot Scholis sit receptus & vix ullus tum discipulus, tum etiam præceptor reperiatur, quin ex immodica commenta [illegible] one nauseam contrahat diu summis des[illegible] expectavi qui Syntaxin diligenter acci[illegible] riem exhiberet. Quod cum diu multumq[illegible] expectarem, nec ullius industria aut labore voti re[illegible] lerer compos, existimavi quod ab alio expectabam [illegible] posse, & sopici segetum domini exemplo arrepta fal[illegible] tandem propriis manus operi admovi, ut ex horri[illegible] in qua non sine tædio quotidie versarer sylva; spi[illegible] relegerem: expeditioremque studiosis ad metam [illegible] perantibus pararem viam. Hunc nostrũ mi HENRI pro tua singulari modestia, boni consule conatum; perge, quæso, divina ingenii tui maturitate eniti [illegible] orum omnium de te expectationi respondeas. Colonia ex Gymnasio Montano: Anno 1533. [illegible] arto Calendas Aprilis.

GRA[illegible]

GRAMMATICÆ
LATINÆ SYNTAXIS.
Quid sit Grammatica, & quæ ejus partes.

GRAMMATICA est Ars rectè loquendi, scribendique rationem tradens: quæ quia à literis incipit, quas Grammata vocant Græci, ideo ab iis nomen habet.

Grammaticæ partes vulgo quatuor sunt. Orthographia, qua recte scribere docemur: Prosodia, quæ syllabarum quantitates, carminum & accentuum notitiam tractat: Etymologia, quæ accidentia vocum explicat, potissimum ea quæ originem & flexionem notant. Syntaxis est congrua dictionum in oratione compositio, ad probatissimorum authorum usum, & imitationem conformata.

Syntaxis est duplex, Perfecta vel justa, quæ sequitur communes regulas, & præcepta. Figurata, quæ à regulis communibus recedit: & anomola dicitur.

Perfecta Syntaxis duplex est, Intransitiva, Transitiva.

Intransitiva syntaxis est, quando una dictio concordat cum altera in accidentibus quibusdam, cujusmodi sunt genus, Numerus, Casus. Persona: & Grammaticis concordantia vel convenientia appellatur.

Transitiva est quando dictio regit certum casum: Et dicitur exigentia, vel regimen, ut amo literas. Verbum activum vel transitivum hic, regit accusativum literas.

Omnes partes orationis regunt præter Conjunctionem: ut Juli Domini super Justos, Hæc volucrum. Ama Deum. Satis vi, Amans Deum. Apud patrem, Heu me. Tres solũ partes regunt, & reguntur, Nomen, Pronomen, & Participium, quia casus regitur: verbũ solum habet ante se casum, Sola conjunctio regit, nec regitur, suam naturam servans.

A fronte adsciscit casum pars unica, verbum.

A tergo pars quæque regit: conjunctio *nusquam*.

Sed de regimine plura, post concordantiam.

Concordantia est triplex, Adjectivi & substantivi, Relativi & antecedentis, verbi cum nominativo à fronte recto. In hac ultima concordantia, quia etiam est regimen, de ea tractabimus in regimine nominativi.

SEBASTIANUS NOVIMOL
Duisburgensis, *Henrico Riswichio*
Præclaræ indolis adolescenti,
S. P. D.

QUanta, optimæ spei adolescens, JOANNIS DESPAUTERII, quod summa Grammatices carmine complexus est, sit præstantia utilitas: omnium recte instruendæ pubis artificum s fragia comprobant. At neminem qui ejus opera unquam vidit, ignorare arbitror, quam in oratione luta non observârit Horatianum illud: *Quicquid p cipies esto brevis.* Cum autem tot Scholis sit recept & vix ullus tum discipulus, tum etiam præceptor periatur, quin ex immodica commenta one nauseam contrahat diu summis des expectavi qui Syntaxin diligenter acci tem tribuatem exhiberet. Quod cum di expectarem, nec ullius industria aut labore voti tieri compos, existimavi quod ab alio expectabam posse. Assopiti segetum domini exemplo arrepta fa eandem propriis manus operi admovi, ut ex horn in qua non sine tædio quotidie versarer sylva; spi relegatem: expeditioremque studiosis ad metam perantibus pararem viam. Hunc nostrũ mi HENRI pro tua singulari modestia, boni consule conatum perge, quæso, divina ingenii tui maturitate eniti orum omnium de te expectationi respondeas. Colonia ex Gymnasio Montano: Anno 1533. quarto Calendas Aprilis.

GRA

GRAMMATICÆ LATINÆ SYNTAXIS.

Quid sit Grammatica, & quæ ejus partes.

GRAMMATICA est Ars rectè loquendi, scribendique rationem tradens: quæ quia à literis incipit, quas Grammata vocant Græci, ideo ab iis nomen habet.

Grammaticæ partes vulgo quatuor sunt. Orthographia, qua recte scribere docemur: Prosodia, quæ syllabarum quantitates, carminum & accentuum notitiam tractat: Etymologia, quæ accidentia vocum explicat, potissimum ea quæ originem & flexionem norant. Syntaxis est congrua dictionum in oratione compositio, ad probatissimorum authorum usum, & imitationem conformata.

Syntaxis est duplex, Perfecta vel justa, quæ sequitur communes regulas, & præcepta. Figurata, quæ à regulis communibus recedit: & anomola dicitur.

Perfecta Syntaxis duplex est, Intransitiva, Transitiva.

Intransitiva syntaxis est, quando una dictio concordat cum altera in accidentibus quibusdam, cujusmodi sunt genus, Numerus, Casus. Persona: & Grammaticis concordantia vel convenientia appellatur.

Transitiva est quando dictio regit certum casum: Et dicitur regentia, vel regimen, ut amo literas. Verbum activum vel transitivum hic, regit accusativum literas.

Omnes partes orationis regunt præter Conjunctionem: ut Deus Domini super Justos, Hæc volucrum. Ama Deum. Satis verbi. Amans Deum. Apud patrem, Heu me. Tres solũ partes regunt, quia reguntur, Nomen, Pronomen, & Participium, quia casus regitur: verbũ solum habet ante se casum, Sola conjunctio regit, nec regitur, suam naturam servans.

A fronte adsciscit casum pars unica, verbum.

A tergo pars quæque regit: conjunctio *nusquam*.

Sed de regimine plura, post concordantiam.

Concordantia est triplex, Adjectivi & substantivi, Relativi & antecedentis, verbi cum nominativo à fronte recto. In hac tribus concordantia, quia etiam est regimen, de ea tractabimus in regimine nominativi.

DESPAUTERIANÆ

Liber Octavus in Methodum redactus, de Concordantia & Regimine.

Adjectivi & Substantivi Concordantia.

MOBILE cum fixo, genere & casu numeroque
Conveniat, nomen sic vult cognomine adesse.

Adjectivum & substantivum esse debent ejusdem generis, casus & numeri: Amicus certus in re incerta cernitur, Mali corvi, malum ovum. Adjectivum est quod substantivo indiget ad sensum perfectum. Triplex est adjectivum: Nomen, ut bonus, Pronomen, ut meus, Participium, ut factus. Adjectivum vocavi mobile quia de genere in genus movetur. Substantivum est, quod adjectivo substat. Id fixum vocatur, quia firmum est, nec movetur genere in genus. *Annotatiuncula.*

Pro fixo neutrum capitur sed mobile sæpe,
Nomen & abstractum, per res, pars, atque resolve.

Quod dicit Cicero: Omnium rerum mors est extremum, id tam regulam non impugnat, quia adjectivum in neutro genere sæpè fit substantivum, & plerunque declaratur, vel per nomen rei Virg: Varium & mutabile semper fœmina id est, res varia & mutabilis. Vel per nomen pars, ut frigidissimum hominis est cerebrum, id est pars frigidissima. Vel per nomen, quod dialectici abstractum vocant: Servantissimus æqui, id est æquitatis. Huc pertinet illud. Virg: *Fama malum quo non aliud velocius ullum.*

Et Ovid: *Turpe senex miles, turpe senilis amor.*

Plura dabis fixo adiectiva quæque non sine nexu.
Pronomen, numerum, gentilia, signaque deme.

Plura adjectiva non rectè uni substantivo tribuuntur, nisi apposità conjunctione. Vir bonus & sapiens, Nisi vel gentilitium: ut Cretenses omnes sunt mendaces. Aut numeralia. Virg: Aurea mala decem misi. Sic pronomina. Rusticus ille tu signa, cujusmodi sunt universalia, particularia, interrogativa: Omnis avarus eget, Solus sapiens est dives,

At debes fixo præponere mobile semper.
Excipe gentile, & cum transit, participiumve.

Adjectivum substantivo fere præponitur: ut dulce pomum: Excipe si adjectivum sit gentile, ut *Buchananus Scotus*, 2. Cum transitionem habet annexam. Vir imperitus rerum. 3. Cum adjectivum est participium, præceptor ambulans docet.

Nomen sicvult cognomini adesse) Nomen & cognomen concordant in genere, casu & numero, sicut adjectivum & substantivum: ut Pontius Pilatus. Simon Petrus.

Idem de prænomine & agnomine dicendum est; ut Marcus Tullius Cicero, Publius Virgilius Maro, Scipio Aphricanus, Quatuor sunt igitur propriorum nominum species, Nomen, Prænomen, Cognomen, Agnomen. Nomen est proprium singulorum vocabulum, ut Pontius, Tullius, Virgilius, Simon, Prænomen est quod honoris, vel discriminis causa, præponitur, ut Publius, Titus. Cognomen est familiæ & cognationis nomen, ut Cicero, Maro, Naso, Scipio, Nero, Pilatus, Cornelius. Agnomen est quod ab eventu quodam acquiritur, ut Naso à nasi magnitudine. Cæsar, a cæso matris ventre. Aphricanus, à devicta Aphrica: Agnomina sæpe abeunt in cognomina, cognomina verò deinde in nomina. Præterea cognomen & cognomentum pro agnomine aliquando capimus. *Cic.* Scipio ille cui Aphricano fuit cognomen.

De cognominibus attribuendis, præceptum 1,

Cognomina sumpturus à locis, aut etiam aliunde dices. Terentius Apher, non de Aphrica. Neque præpositio de, additur cognomentis a loco originis vel dominii sumptis, Sed si fieri possit, locum adjective efferimus. Baptista Mantuanus, vel a Mantua. Cognes. Fermiloduensis vel â Fermiloduno. Siquidem Doctorum usu præpositiones a, ab, è, ex, ad natale solum exprimendum recipiunt. *Plaut* Philocrates ex Aulide. *Terent.* Anus è Corintho: Theophrastus è Lesbo vel Lesbius.

Præceptum secundum ex Erasmo.

Barbara & sono absurda vocabula, vel hominum, vel locorum vel familiarum, aut Latinis, Græcisve vocibus reddenda sunt, aut in Latinam faciem commode deflectenda, ut ab idiotis etiam vultatum nomen agnoscatur: ut cum pro Barbir: quod vulgo torso sonat, Barbirium dicimus: Pro Busseid Bussidium, pro Langium pro Despauter Despauterium.

Concordantia relativi & antecedentis.

Pone relatîvum cum præcedente, in eôdem
Et génere, & número; nec non persóna in eàdé

Relativum & antecedens concordant in genere, numero & persona: jucundissima voluptas est, quam rarior usus commendat Horat. *Grata superveniet quæ non sperabitur hora.* Posui particulam in persona quia licet Relativum per se nullius sit personæ, tamen statim ut cum antecedente ponitur, capit antecedentis personam Et ita semper conveniet in persona, ideo dices, Tu laudandus es qui studes non qui studet: quia sic vel Relativum ab antecedente, vel verbũ à nominativo a fronte recto in persona discordaret.

Annotatiuncula.

Et bene præcedens tacitum quandoque videbis.

Eleganter interdũ antecedens intelligitur Horat. lib: 2. epist:

Argentum & vestes Getulo murice tinctas.
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.

Juvenal, *Sunt quibus est sola vivendi causa voluptas.*

Relativum quid sit, & quotuplex.

Relativum est, quod rem antedictam refert, id est repetit, ut qui, quæ, quod: Duplex est Relativum, Substantiæ & Accidentis.

Relativum substantiæ quid, & quotuplex:

Relativum substantiæ est quod refert antecedens substantivum publ: *Homo qui in homine calamitoso est misericors meminit sui*

Duplex est Relativum substantiæ, similitudinis, & diversitatis.

Similitudinis est quod idem cum suo refert antecedente, & sunt hic, qui, quæ, quod, is hic, iste, ipse, sui, ille, idẽ: ac de his solis intelligenda est hæc regula. Diversitatis est, quod refert antecedens diversum quidem à consequente, cum quo concordat in genere, numero & casu: sed tamen sub eodem genere vel specie naturæ comprehensum: ut Amo laurum & cæteras arbores, hinc infertur laurum esse arborem, verum à cæteris arboribus diversam. Relativi diversitatis sunt, alius, alter, reliquus, cætera cæterum, cæterus non dicitur. His relativis nunquam utimur, nisi ostendere velimus, antecedens ejusdem esse generis vel speciei cum quod consequitur. Cic; *Expertes rationis sunt equi, boves, quæ pecudes,*

Relativum accidentis quid:

Relativum accidentis est, quod refert antecedens adjectivum: ut sum albus, qualis est pater. Hujusmodi sunt qualis, quantus, quot, quotus, quotennis, quotuplus, quotuplex, cujus, cujas. Ponit hæc Priscianus, quorum tamen quædam nisi apud Grammaticos nusquam legi. Hic rursum sciendum est, relativa accidentis ad datam regulam non pertinere, quia semper cum consequente concordant in genere, numero & casu. ut Catharina est pulchra qualis est ejus filius vel quale est ejus mancipium. Idem faciunt relativa substantiæ diversitatis, ut eorum definitio indicat & unum similitudinis suus: ut Virg. Trahit sua quemque voluptas. Publius Mimographus. Avarus ipse miseriæ causa est suæ. Relativum & antecedens in casu non conveniunt, nisi ab eodem verbo regantur, ut sequitur:

De Relativo regula oratoria prima.

Quando relativo præcedens subdis, eodem
Ponàtur casu; quia verbo dantur eídem.
***Quem scribo librum bonus est:* ornatiús aio,**
Quám *librum quẽ*, nam rarò reperimus in usu

Quando Relativum qui, quæ, quod præponitur antecedenti, sic ut antecedens cum eodem verbo constituatur, Latine & elegantes in eodem ponuntur casu: ut quas ad me dedisti literas fuerunt elegantes & jucundæ. Quam legis historiam est lepida. Terent. Qui credis esse has non sunt veræ nuptiæ. Idem populo ut placerem quas fecissem fabulas. Quint. Non sustineo eosdem expetere, quos porrexerim cibos, venena fiant. Si autem antecedens in eodem casu præcedat, erit quidem oratio figurata minus tamen elegans & rarior apud probatos: Virg. Æn: 1. Urbem quam statuo vestra est. Orator dixisset teste Valla, Quam urbem statuo vestra est. Plaut: Naucratem quem convenire volui, in navi non erat. Hanc orationem, & omnes huc pertinentes sic expone per expressionem alicujus subauditæ particulæ. Quem Naucratem convenire volui is in navi non erat. Idem. Patronus qui vobis fuit futurus, perdidistis: ordinato, qui patronus vobis fuit futurus, cui perdidistis: Istam ordinationem tradit Donatus.

De Relativo regula oratoria secunda.

Si referens ponas inter genervm variôrum

aſus, haúdque ſequens fúerit próprium, da-
bis ut vis:

Sin próprium fuerit, referens confórme ſit illi.

Quotieſcunque Relativum qui, quæ, quod, ponitur inter caſus diverſorum generum, & ſequens fuerit nomen appellativum, poterit concordare cum utrolibet. ſi verò ſequens ſit nomen proprium, cum eo concordabit. Prioris partis exempla. Cic primo de legibus. Animal plenum rationis & conſilii quem vocamus hominem. Idem. Quibus tandem gradibus Romulus in cœlum aſcendit? Hiſne quæ iſti appellant bona? Ovid. 1. Met: v: 7. *Ante mare & terras, & quod tegit omnia cœlum, Unus erat tóto naturæ vultus in orbe, Quem dixére chaos, &c.* Poſterioris partis teſtimonia. *Saluſt.* Eſt locus in carcere quod Tullianum appellatur. *Cic.* Carcer, quæ latumiæ vocantur. Invenitur interdum relativum convenire cum præcedente, licet ſequens caſus ſit nomen proprium. Cic. Propius á terra Jovis ſtella fertur, quæ Phaëton dicitur. Notandum relativum in neutro genere totam orationem referre. *Terent:* Quod beatum iſti ducunt uxorem nunquam habui.

De Conjunctionibus, & de interrogativis.

Conſimiles optant caſus conjunctio quęrens,
Conſimileſq; modos ſi non regimen variêtur.

Conjunctiones copulativæ: & disjunctivæ, cum his etiam quamvis, Quam, niſi, præterquam, an, ſimiles caſus & modos copulant. Interrogativum etiam & reſponſivum in eodem caſu conveniunt. Vir bonus & ſapiens Perſer & obdura. Nulli placet præterquam tibi. Aliæ quædam voces eandem copulandi vim habent, tanquam, licet, ſicut, quaſi, velut, &c. Amandus pater licet difficilis.

De Interrogativis. Cui præceptori operam ediſti? Eraſmo. Quo morbo fuiſti impeditus? Febriculâ. Significanter dictum, Si non regimen varietur. Quando enim dictio diverſos exigit caſus: tunc regula locum non habet. Quanti emiſti librum? Aſſe & minoris: Cuja intereſt? Præceptoris. Verum ubi illus eſt caſus, in caſu non conveniunt. Quando vel per idem verbum reſpondemus. quo interrogamur. Ter. An non dixi horum? Dixti. Vel per adverbia. Etiam, ita eſt. Sic eſt, ſane, quidni? Aliquando per verbum faciam vel factum. Terent. Chere tuam

am vestem detrax[illegible]bi? Factum. Et ea est iudutus? Factum.

Quid Interrogativum.

Interrogativum est rei dubiæ vel tanquam dubiæ postulativum. esponsivum per quod ad interrogativum respondemus.

Regula apte respondendi.

Interrogativis danda sunt debita responsiva: ut Quis es? Petrus. uid es? Homo. Qualis es? Albus, niger, doctus, & similia qualitem dicentia. Quantus es? Bipedalis, & cætera quantitatem connuam significantia. Quotus es? Primus, secundus, &c. Quot lunt? Tres, quatuor, &c. Qualem equum emisti (Valla dicit reresponderi) oblongum, lato pectore, brevi alvo: quia qualitas agis quàm certa quantitas significatur. Interrogatus qualis es, reddis homo, inepte loqueris.

De Regimine.

POst concordantiam de casuum Regimine agendum est, & quidem hoc ordine, ut si qua dictio diversos regat casus, tota eclaretur in priore casu, nec alibi repetetur, quo brevitati simul onsulamus, & levemus ediscendi laborem. Aspiret cœptis mitissimus DEUS noster JESUS CHRISTUS.

Sex sunt casus. Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, ocativus, & Ablativus. De Vocativi Regimine, quia à paucis reitur particulis, in constructione Nominativi obiter pauca dicenus, ubi de adverbiis, & interjectionibus agetur. Sunt qui ponunt ptimum casum, is in ablativo comprehenditur: & octavum, is b dativo continetur.

Regimen Nominativi.

Nominativus in oratione, vel regitur vel ponitur absolute: ut OMINUS noster JESUS CHRISTUS, is est veri s. Regitur autem Nominativus duobus modis, Figurate & sine gura. ut tu & Petrus luditis, tu ludis. Sine figura à fronte, & tergo, ut Deus regnat, vocor Joannes, Figurate vero sto regitur modis: per Appositionem, per Evocationem, per onceptionem, per Prolepsin, per Zeugma, per Antiptosin, per clipsin, per Synthesin ratiò utendam. Exempla videbuntur suco. Hæc præmittere placuit, quia præter alia commoda ratiem aperiunt, ob quam hæ figuræ à quibusdam ad finem Synxeos rejectæ in constructione Nominativi tractentur.

Reg

Regimen Nominativi.

Regula Nominativi prima.

ANte capit rectum persóna convenientem
Et número, verbum quod personàle vocatur,
Nec non finítum. Rectum persæpe tacêmus.
Sæpe loco illius quid pono. Ne puer uni,
Pluralem dones sermônem; non honor est hic
At de me solo numerus dicêtur utervis.

Omne verbum personale finiti modi, regit ante se expresse subaudite, ejusdem numeri & personæ, nominativum vel aliq pro nominativo, ut Ego scribo, tu legis. Virg. *Fama volat.* N canimus. Ovid. Tempora labuntur. Pluit. tonitruat. Publi Deliberare utilia mora tutissima est.

Utiles annotatiunculæ in datam regulam.

Dixi personale verbum, quia impersonale ante se nominativ non recipit, ut statur, curritur, pœnitet me peccati.

¶ DIXI finiti modi, quia infinitivus ante se non nomina vum sed accusativum recipit, nisi poëtice vel historice pro præ rito imperfecto indicativi modi ponatur. Ter Omnes mihi in dere & mordere clanculum ego autẽ floccipendere, id est om mihi invidebant & mordebant clanculum ego autem floccipe debam. Cicer. Hic judices ridere, stomachari, atq; acerbè ferre tronus, causam sibi eripi. Dixi vel subauditè, quia tribus mo nominativus ante verbum intelligitur. Primo, in omni ver primæ vel secundæ personæ potest nominativus intelligi.

Ovid. *Et si quid faciam nunc quoque quaris, amo.* Idem.
Venturæ memores tam nunc estote senectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.

Raro exprimitur prima persona vel secunda nisi fuerit empha aut discretio. Nos hominem accusavimus, vos damnastis Emph sis est figura altiorem præbens intellectum quàm quem verba seipsa declarant, ut Æolus ad Junonem. Virg. 1 Æneid.
Tu mihi quodcunque hoc regni, tu sceptra Iovemque
Concilias: tu das epulis accumbere divum.

Secũdo in verbis tertiæ personæ pluralis numeri intelligitur h
min

nines: veluti Loliũ, ut aiunt, facile crescit, difficulter perit. Sic fe-unt, perhibẽt. Ovid. *Teq; ferunt iræ pœnituisse tuæ.* Tertio, in ver-is exceptæ actionis intelligitur nominativus Deus vel natura: pluit. *Quid verbum exceptæ vel exemptæ actionis:*

Verbum exceptæ actionis est, cujus actus Deo vel naturæ tri-uitur: ut pluit, fulminat, quia solus Deus verè dicit Ego pluo, lmino, tono, hyberno, pro hyemem facio. Quod poëtas nomina-ivus aliquando exprimitur. Theocritus apud Philelphum.

Fidere Batte decet melius cras forsan habebit.
Sperandum est vivis, non est spes ulla sepultis.
Nunc pluit, & clarus nunc Jupiter æthere surgit.

Hæc exempti actus impersonalia dicitur.

Fulminat atque *tonat*, *pluit*, *ningit*, atque *coruscat*,
Vernat & *æstivat*, *gelat*, *autumnatque*, *hyematque*,
Hybernat, quandoque *tonitruat*, atque *pruinat*,
Grandinat & *rorat*, *nocteſcit*, sive *dieſcit*,
Luceſcit, simul *aurorat*, conformia junges.

Postremo adjeci regulæ, vel aliquid pro Nominativo. Quinq; nim modis ponitur aliquid loco Nominativi. Primo infinitivus ine casu. Cato. Legere & non intelligere, negligere est. Quicquid onitur loco nominativi, est generis neutri, Persius. *Scire tuum ihil est nisi te scire hoc sciat alter.* Secundo, infinitivus cum accu-tivo ante se: ut Tyrannos vivere non expedit Reip. id dialectici. ocant dictum. Tertio, infinitivus cum aliquo casu post se. Pers. *t pulchrum est digito monstrari, & dicier hic est.* Ter, *Seni ver-a dare est difficile. Est pii patris pio succurrere gnato.* Quarto, ppellatum: ut Quod studes, est tibi conducibile. Appellatum, el-ota oratio nominativi & verbi, præcedente tali particula, quod, e, ne, aut simile. Multo ornatius per dictum quam per appellatum oquimur. Diligenter igitur discant pueri hoc in illud mutare, hæc ia: Gaudeo quod tu benè vales: Gaudeo te benè valere: Quinto, uædam adverbia sunguntur nominativi officio: ut partim viro-um sunt occisi. Mart *Cras te venturum, cras dicis Posthume sem-er, Dic mihi cras istud Posthume quando venit?* Sunt qui dicunt lictionem technicè, seu materialiter sumptam, pro nominative oni: ut Amo est verbum: sed talis dictio est verum nomen in-clinabile neutri generis.

Unus

Unum pluraliter non esse compellandum.

Ne puer uni plu[ra]lem, &c. Uni honoris causa non est plu[ra]liter loquendum: ut Rogo te amice venias ad prandium meum, n[o]autem rogo vos amice ut veniatis. sed de seipso potest quis ta[m] pluraliter quam singulariter loqui. Quint. Utinam hoc mihi fa[ta] præstarent, ut residuum laborantis animæ in tuo poneremus am[i]plexu. De his Erasmus sic ait, si probatos Grammaticos audim[us] in prima persona, mutatur numerus persæpe aut modestiæ aut fes[ti]vitatis, aut Euphoniæ gratia. In secunda persona nunquam, ni[si] cum genus significamus, non personam. In tertia, invidiæ causa, r[ar]ò. Exempla primæ personæ, Cic. ad Brutum: Populo imposuim[us] & oratores visi sumus, Virg. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fec[it]*

Ovid. ep: 1. *Quæcunque æquor habet quæcunq; pericula tellu[s] Tam longæ causas suspicor esse moræ, Hæc ego dum stulte medito[r] quæ vestra libido est. Esse peregrino captus amore potes.* Ad solu[m] Ulyssem scribens Penelope taxat hic totum virorum genus. Exem[p]plum tertiæ personæ. Ter. Cum ad uxores ventum est, tum fiu[nt] senes. Nausistrata unum Chremetem per invidiam senes appellat[at]

Appendix.

Imperat atque modus præponit qui sibi quintum.

Vocativi (qui semper sunt secundæ personæ) imperati[vi]vis præponuntur. Virg. *Eripe nate fugam, finemque impo[ne] labori.* Aliquando subauditur, *Ferte citi flammas*, sub: v[os] Præterea quando uni loquentes, ad plures sermonem dirigim[us] potest locutio esse pluralis Virg. *Vos O Calliope precor adspira[te] canenti.* Compellat Calliopen ad omnes musas sermonem di[ri]gens, teste Landino.

REGULA ELEGANTIÆ.

Rectos si binos numerûm verbo variôrum
Præponas, verbum quadrabit proximiori.
Omnia pontus erat dic, & domus antra fuêrũ
At vestes sunt lana, feras: est lana caveto.

Verbum substantivum positum post duos nominativos diversi um numerorum, eleganter consentit cum posteriore nominativ[o] Ovid. *Omnia pontus erat.* Idem. *Domus antra fuerunt.* Si laris numeri est Domus. Terent. *Amantium iræ amoris redi[n]tegrat

gratio est. Ovid. *De arte aman:* lib: 3. v. 111. *Vestes quas gerit sordida lana fuit,* Hæc tamen elegantia sæpe non observatur. vius. Captivi militum præda fuerunt. (At vestes sunt lana, &c. verbum substantivum ponatur inter duos nominativos diverum numerorum, concordabit cum præcedente: ut Vestes fuent lana, non Vestes fuit lana. Sermones summi Patris sunt metatio justi. Aliquando fit contra, Lucan. *Sanguis erant lachrymæ.*

Nominativi secunda regula principalis.

Cum substante, vocans, & vim quod servat eorum,
si sit res eadem, post se rectum retinebunt.

Verbum substantivum, verbumque vocativum, & eorum vim abentia, regunt post se nominativum qui significatur accipi prodem, cum nominativo præcedente explicite vel implicite: ut Deest omnipotens: Vocor Joannes. Cognominor Despauterius, lau. Hic vigilans somniat. Posterior casus non significatur acpi pro eodem: ut in his. Gladius est Petri. Pater est Joannis,

Annotatiuncula.

Ut verbum habet ante se aliquid vice nominativi, ita etiam ost se: ut Furari est peccare. *Cicer.* Magis isti serviunt, si obsere servire est, id est, si observatio est servitus.

Quid Verbum substantivum, & quot.

Verbum substantivum est, quod aliis verbis substat in conjundo vel resolvendo: ut Lego, id est sum legens. Legor, lectus m in præterito. Sum unicum est verbum substantivum. Fio, bstantivum non est, ut nec exto, nec existo, de quibus lege aurentium Vallam.

Vim substantivi Verbi habentia.

Triplicia verba habent vim verbi substantivi: primo passiva, orum activa regunt duos accusativos pro eadem re acceptos: ut rederis dives, quia dicimus, credo te divitem. Sic habeor, judir, æstimor, fio doctus. *Salust.* Virtus clara æternaque habetur. vid. *Quæritur Ægistus quare sit factus adulter. In promptu sa est, desidiosus erat.* Secundo, multa verba neutra, veluti eundi, nendi, vivendi: ut concedo domum potus, 1. eo. Ovid. *Victi jac*

jacet pietas. Virg. *Aſt ego quæ divum incedo regina Jovisque ſoror et coniunx.* Incedere eſt cum faſtu et magno apparatu ire. Seneca. Tenero ac molli Paſſu gradum ſuſpendimus, nec ambulamus ſed incedimus. Sedes triſtis, curvus, & erectus. Vivo inops. Evado doctus. Dic etiam Evado in doctum virum. Tertio, plurima ab verba activa et deponentia, quorū non conſtat certa regula, ut a divi hoc puer, feci invitus, melius quam invitè. Nudus egreſſ ſum de utero matris, nudus revertar. Hujuſmodi nominativi el ganter ponuntur penè pro adverbiis. Virg. 8. æn. Agebat ſe m tutinus.

Appendix.

Factus, habitus, creditus, & ſimilia ab hujus farinæ verbis pa ticipia, poſt ſe capiunt caſum quem ante ſe habent, adeo etiam ut ipſa Vocativi caſus fuerint, vocativos caſus poſt ſe copulent.

Proper. *Lectule divitiis facte beate meis.*

Catul. *Rufe mihi fruſtra nequicquam credite amice.*

Appendix altera.

Quotieſcunque participium verbi ſubſtantivi vocativi, vel vi eorum habentis ponitur inter duo ſubſtantiva, concordabit cu præcedente: ut Petrus eſt factus mancipium. Si vero utriq; poſtpo natur conforme erit utrilibet. Livius. 6. decad. 4. Ludos Mega leſia appellatos. Idem lib. 9 decad. 3. Ludi fuerunt Megaleſia ap pellata. Cicero. Video amicitiam noſtrā inimicitias modo facta

Quid Verbum Vocativum, & quot.

Verbum vocativum eſt quiddam generale, quod per rei nom præſertim proprium, aliquando etiam commune determinatur, Vocor Joannes. Quinq; ſunt verba vocativa: Nuncupor, appell vocor, dicor, nominor. Eorum activa regunt duos accuſativos, q ſignificantur ad eandē rem pertinere. Publ. Timidus vocat ſe cau tum, parcum ſordidus. Vocativorum verborum vim habent, cog nominor, agnominor, inſcribor, ſalutor, baptizor, arguor, &c. Cognōinor Scipio, Agnominor Aphricanus Horat in arte poe

Deſcriptas ſervare vices operumque colores,
Cur ego, ſi nequeo ignoroque, poeta ſalutor?

APPENDIX.

Septem modis poteris exprimere quis vel qui vocaris, voco dicor, nominor, appellor, nuncupor Petrus, eſt mihi nomē Petru eſt mihi nomen Petri. Plaut. Nomen Mercurii eſt mihi Eſt mih nomen Petro: Hic eſt elegantiſſimus. Habeo nomē Petrus, Ovi

lactea nomen habet. Habeo nomen Petri. Author Servius. Habet nomen Petrum. Idem author est. Sic dicimus, facio, impono, indo tibi nomen Joannes Joannis. Joanni, Joannem.

Appendix de infinito esse & similibus.

Esse pares optat casus: sed non male dices,
Huic licet esse probum: loquitur sic Quintiliânus.

Esse, & alia à verbis utrinq; Nominativum habentibus infinita, copulant similes casus explicitè vel implicitè, qui significantur accipi pro eodem. De nominativo, ut Petrus cupit esse doctus. De activo, Nobis non licet esse tam disertis. De accusativo: apparet hunc esse servum Domini pauperis. Cato. *Sperne repugnando ubi tu contrarius esse:* Claud. *Natura beatis Omnibus esse dedit, quis cognoverit uti.* Apud poëtas Nominativus pro accusativo positus invenitur. Luc. Tutumque putavit, jam bonus esse socer. Ovid. *Sed enim quia rettulit Ajax. Esse Jovis pronepos.*

ANNOTATIUNCULA.

In dictis copulantur similes casus explicitè, in sequentibus nominativi & accusativi implicitè. Ter. Hei mihi disce esse pater ab his qui vere sciunt. Tibi placet evasisse divitem, subauditur te: At dicas, tibi placet evasisse diviti, nihil subaudies: præstat vivere pauperem, quam injustè divitem, venustè subauditur genialis accusativus aliquem.

De nominativo & obiter de aliis casibus figurate constructis.

Figura est ratio loquendi à vulgari sermone & trito differens quæ ratione aliqua aut authoritate nititur: Virg. Æn: 1. *Miratur molem Æneas magalia quondam.* Figuratè dixit. Virg. *Dic molem, quæ fuit magalia quondam:* figura non erit, quia nihil arte novatum, nihil à communi ratione remotum.

Figura est triplex, Dictionis, Locutionis, Constructionis.

Dictionis figura est, quæ fit in dictione. Quatuordecim figuræ dictionis ut summatim dicã hæc natura est, ut dictionẽ vel augeant: veluti Prosthesis, Epenthesis Paragoge, Ectasis, Diæresis: vel minuant, ut Aphæresis, Syncopa, Apocope, Systole, Synæresis, Eclipsis, Synalœpha: vel invertant ejus elementa; ut Anithe

theſis, Metatheſis. Unde Græco nomine metaplaſmi, hoc eſt tra formationes vocantur. Ectaſis vero non auget dictionem ſyll ſed tempore: Ita Syſtole non minuit dictionem, ſyllabam a rens, ſed tempus. Virg.

Obſtupui ſteteruntque comæ, & vox faucibus hæſit.

In ſteterunt artificioſiſſime penultimam corripuit, ut ſubie terrorem magis exprimeret. Figura locutionis eſt, quæ circa quendi aliquem modum, non circa congruitatis regulam ver tur: ut Sine Cerere & Baccho friget Venus: eſt Metonym quia inventor pro invento capitur. Figura conſtructionis eſt q circa Grammaticas conſtructiones verſatur: Et ſunt novem: A poſitio, Evocatio. Syllepſis vel Conceptio, Prolepſis, Zeugm Antiptoſis, Syntheſis, Eclipſis, Synecdoche. De hac ultima conſtructione genitivi, commodior erit dicendi locus.

APPOSITIO.

Apponens conjúnge pari caſu duo fixa,
Eſto res eadem: declaratù nque præîto.

Si duo vel plura nomina ſubſtantiva ad eandem rem pertine tia conjugantur ſine conjunctione, erunt ejuſdem caſus, per a poſitionem: ut Fratres gemini, fluvius Rhenus. Urbs Roma, a bor morus, menſis Auguſtus, Marcus Tullius Cicero, Ora ſuaviſſimus. *Quid appoſitio.*

Appoſitio eſt ſine conjunctionis medio ſubſtantivorum ad ea dem rem pertinentium, in eodem caſu poſitio. ut Urbs Roma.

Horat. *Et genus & formam regina pecunia donat.*

Verum cum dico, fluvius & Rhenus, urbs & Roma, non eſt poſitio. Notandum appoſitionem per omnes caſus fieri, quia ſe per in caſu conveniunt, licet genere & numero diſſideant.

Ovid. 15. met: v. 116. *Quid meruiſtis oves, placidum pec*

Virg. *Ite meæ quondam fœlix pecus, ite capellæ.*

Subſtantiva in appoſitione duobus modis poſſunt eſſe diver rum numerorum, Priore, ubi alterum numero ſingulari caret: urbs Athenæ, Piſces ſignum, quoniam duo ſunt. Virg. *Corydon debat Alexin, Delicias, Domini.* Poſteriore, ubi alterum collectivum. Ovid. *Turba ruunt in me luxurioſa proci.*

Idem. *Quid meruere boves, animal ſine fraude doloque?* nimal hic collectivum eſt, ſic apud Juvenalem: *Quanta eſt gu*

ua sibi totos Ponit apros animal propter convivia natum.

Tribus de causis fit Appositio. Primo, causa restringendæ generalitatis: ut urbs Gandavum, Arbor laurus, Mensis junius. Secundo, causa removendæ æquivocationis: ut Leo signum ardet. *Plin.* Lupum piscem non vidit Italia. Æquivocum est polysemum; hoc est, dictio diversâ significatione, multa significans, ut canis. Tertio, fit causa attribuendæ proprietatis: ut Plato homo doctissimus.

Appositio declaratur per participium ens, licet parum sit in usu, teste Prisciano: ut diligo Petrum hominẽ justum, i. Petrum entem hominem justum. Occurrit etiam uti alterum substantivorum ponatur in genitivo, nempe quod specialius est, ut Oppidum Antiochiæ: urbs Patavi: terra Italiæ. Et sic fit regimen.

EVOCATIO.

Si ternam primæ des, totum sit tibi primæ:
Si que secundæ des ternam, totum esto secundæ.
Pauper ego canto: Luca vir maximus audi.

Quando immediate primæ vel secundæ personæ jungitur tertia, tota oratio est primæ vel secundæ personæ. Ego pauper canto, tu dives trepidas, Dico immediatè quia in Evocatione non potest intercedere conjunctio, estque hæc figura appositio quædam: exigit enim & personas ad eandem rem pertinentes, quarum evocans & evocata declaretur, & præterea resolvi potest per ens, ut appositio: veluti, Ego pauper nil timeo, i. Ego ens pauper, aut qui sum pauper. Defende me tu vir optimus. Tace tu homo imperitus. ens subintelligitur teste Valla, tertio elegantiarum libro.

Quid sit Evocatio.

Evocatio est continua tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio: ut ego Joannes sedeo. Virg. *Non omnia possumus omnes.* Quatuor sunt necessaria in evocatione: persona evocans, persona evocata, absentia conjũctionis & verbũ personæ evocanti conforme, persona evocans est prima vel secunda persona: Sola tertia evocata. Duplex est evocatio, explicita & implicita. Explicita est ubi persona evocãs, cum evocata exprimitur: ut ego Petrus scribo tu Paulus ludis. *Tit. Liv.* Audi tu populus Albanus. Implicita est ubi persona evocans subauditur. *Cic.* Trahimur omnes laudis studio. Ave Cæsar summus Imperator. Horat. *Decipimur specie*

cie recti pars maxima vatum. Ovid. *Si qua voles apte nube nube pari.* Cic. *Omnes trahimur & ducimur ad scientiam cupiditate gloriæ.* Persona evocans & evocata tribus modis possunt esse diversorum numerorum. Primò, ubi alterum singulari numero caret, aut saltem heteroclitum est: ut Ego deliciæ tuæ canis. Secundò, in collectivis. Ovid. *Populus superamur ab uno Vixque viro.* Sensus est, nos populus superamur. Virg. *Nos tua progenies cœli quibus annuis arcem, Prodimur.* Tertiò, in distributivis. Ovid. *In magnis læsi rebus uterque sumus.* Persona evocans (nos) intelligitur, quia sensus est: Nos uterque sumus læsi.

Paraskeue ad Conceptionem.

Quæ per &, aut sociás jungo, dant rite valorem
Pluralem: sic *cum* pro conjungente repostum.

Duo vel plura singularia copulata per conjunctionem vel per præpositionem CUM pro ET, valent sæpè dictionem pluralis numeri: ut Ego & tu, id est nos. tu & iste, id est vos. Petrus & Joannes, id est illi. Ideo verbū vel adjectivū aut relativū erit pluralis numeri: ut Joannes & Petrus ludunt quos video. Virgilius & Ovidius sunt docti. Exemplū de CUM. Apuleius. *Postquam finitum est illud Paridis iuditiū, Juno quidē cum Minerva tristes, & iratæ similes à scena redeunt, indignationem repulsæ gestibus professæ.* Ovid. *Ilia cum Lauso de Numitore sati.*

Nota quod conjunctio aliquando intelligitur per Asyntheton. Ter. *Dum ætas, metus, magister prohibebant.* Quandoque multiplicatur per Polysyntheton: ut Ego & Petrus, & Paulus currimus.

Conceptionis regula.

Personā atq; gēus sē per dabimus mage digno,
Prima quidē reliquis præstat, ternæq; secunda:
Masculeum reliquis præstat, neutri muliebre.

Copulatum æquipollens uni plurali est ejus personæ, aut generis, cujus est pars dignior per cōceptionē. Exemplū de persōa. Ego & tu est primæ personæ, quia est pars dignior: ideo dicemus, Ego & tu disputamus. Exemplū de genere: Petrus & Anna, est masculini generis, cujus est pars dignior copulati Petrus: ideo dicimus per adjectivum masculini generis, Petrus & Anna sunt pii.

(*Prima quidem reliquis præstat*, &c.) Prima persona dignior est

eſt ſecunda & tertia: ſecunda vero ſolũ tertia. Concipit ergo prima ſecundam & tertiã, Secunda tertiã tantum. Tertia perſona, ut indignior nunquã concipit. (Maſculinum reliquis præſtat, &c.) Maſculinum genus dignius eſt fœminino & neutro, quæ ab illo concipiuntur. Fœmininum ſuperat & concipit neutrum: ut Lena & ſcortum ſunt impudicæ. *Quid Syllepſis.*

Conceptio eſt mediata indignioris ad dignius reductio: ut Ego tuque damus. Quinque in conceptione ſunt neceſſaria, Dictio concipiens, dictio concepta, copula, verbum vel adjectivum, concordantia cum dictione concipiente & non concepta. Concipere hic eſt dignius eſſe, & ad ſe trahere. Conceptionis quatuor ſunt ſpecies: perſonarum, generum, numerorum, caſuum.

Conceptio perſonarum.

Perſonalis erit ſyllepſis, ſi modo verbum
Rite coaptetur perſonæ nobiliori.

Conceptio perſonarum eſt, in qua perſona à perſona concipitur: ut Ego & Cicero valemus. Et eſt duplex, directa & indirecta, Conceptio directa eſt, quæ fit ſine cum: ut Tu & Petrus luditis. Indirecta eſt, quæ fit per cum præpoſitionem perſonæ concipienti adjunctam: ut Tu mecum gaudemus. Virg.

Divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.

Conceptio generum.

Tum generum fiet ſyllepſis, mobile quando
Aut referens, generi reſpondet nobiliori.

Conceptio generum eſt, in qua unum genus concipit alterum: ut Mars & Venus capti. Ptolemæus et Cleopatra ſunt reges. Pater & mater ſunt amandi, quos jubemur honorare. Conceptio generum eſt duplex, explicita & implicita. Explicita eſt, in qua genus conceptum & concipiens exprimuntur: ut Joannes ejuſque uxor ſunt pii. De Syllepſi generum implicita hi ſunt verſus.

Implicitam vocites generum Syllepſin, *utérque*
Eſt probus, at debent mas & fœmella notari.

Conceptio generum implicita eſt, quando de viro & fœmina loquimur, non expreſſis concipiente & concepto: ut Uterque eſt probus, de Petro ejuſque uxore. Uter parentum tuorum eſt mortuus, tu[illegible]

nus. Semper oportet loqui de viro & fœmina: alioqui nulla esset figura, Genes. *Erat uterque nudus*, de Adam & Heva dicitur. Virg. de Cupidine et Venere. Æn. 4.

Una dolo divum si fœmina victa duorum est. Ovid. Fast. 3. *Nubere si qua voles quamvis properabitis ambo:*
Differ, habent parvæ commoda magna moræ.

Conceptio generũ implicita fit quinq; modis. Primo per distributivum: ut Uterq; est probus, Nullus homo est Græcus. Secundo per particulare: ut Alter horum loquitur. Tertio, per demonstrativum: ut Hi sunt Christiani. Quarto, per quæsitivum, ut quis horum mentitur sexum? Quinto, per substantivum: ut Latona peperit geminos, viz. Apollinem & Dianam. *Conceptio casuum.*

Syllepsis casus, per cum connectere verbo.
Plurali primum casum solet: atque latinum.

Conceptio casuum est, in qua nominativus tertiæ personæ concipit ablativum mediante præpositione Cum. Virg. 1. Æn. *Remo cum fratre Quirinus Iura dabunt*, id est, Quirinus & frater Remus. In hujusmodi orationibus qualis est. Ego tecum ludimus, magis est personarum conceptio, quam casuum: ideo dixi nominativus tertiæ personæ. *Conceptio numerorum.*

Posterior numerus, vult dignior esse priore.

Conceptio numerorum est, ubi plurale concipit singulare: ut Discipuli & Præceptor studiis fatigantur. Milites & principes sunt bellicosi. Aldus affirmat plurale debere præcedere: ut Virg. *Sunt nobis mitia poma, Castaneæ molles, & pressi copia lactis.* Alioqui fieri Zeugma ait.

In conceptionem generum annotatiuncula.

Vix bene dicitur, Calamus et papyrus sunt studioso necessarii, quia in conceptione generum, copulatum debet significare res animatas, sin minus. Adjectivum ei dabitur neutri generis per regulam Indifferentiæ.

REGULA INDIFFERENTIÆ.

Sint res absq; anima, ponetur mobile neutrum

Quotiescunque substantiva rerum inanimatarum cujuscunque generis conjunguntur ad adjectivum vel demonstrativum vel relativum plurale, ipsum erit neutri gèneris fere semper. Salust. Non præda hostem remorata sunt. *Luc.* Serpens, sitis, ardor, arena

Dulci

Dulcia virtuti: Gaudet patientia duris. Virga tua, & baculus, ipsa me consolata sunt. *Cic.* Eadem mente comprehendimus colorem, saporem, odorem, sonum, quæ nunquam animus cognosceret. In promovendis ætas, maturitas, gravitas morum, & literarum scientia sunt inquirenda. *Tit. Liv.* Labor voluptasq; dissimillima natura, societate quadam inter feras naturali sunt innexa.

Dixi ferè semper quia quando res sunt inanimatæ, fit aliquando conceptio generum sed rarissime. *Luc.* Hinc leges et plebiscita coactæ. *Cicero in som. Scip.* Consilia cætusq; hominum jure sociati, quæ civitates appellantur. *Salust.* Fama atque fortuna eorum pares sunt. *Just.* Misericordia in eo et perfidia pari jure dilectæ. Fit et implicitè indifferentiæ regula, veluti: Utrumque est homini utile scilicet aqua et ignis. Similiter ubi non de multis loquimur, sed multa uni convenire significamus. Plaut. *Utrumque hæc multiloqua & multibiba est anus.*

PROLEPSIS.

In partes totum partítur ritè Prolépsis,
Cum verbo pósitũ. Tácitã quandoq; vidébis.

Propter totum cum verbo vel adjectivo congrue constructũ in partibus, verbũ vel adjectivũ eleganter intelligitur per Prolepsin: quæ Latinè præsumptio dicitur. Terent. *Ambo defessi sumus ego vapulando, ille verberando.* Liv *Duo reges, alius alia via, ille bello, hic pace civitatem auxerunt.* Vide duos angelos sedentes. Unum ad caput, alterũ ad pedes ejus. Totũ est dictio pluralis numeri: ut Homines, aut copulatũ, ut Petrus et Paulus: aut dictio collectiva, ut Turba, populus.

Quid prolepsis.

Prolepsis est attributio proprietatis toti diviso in suas partes, quæ totius proprietatem vario modo continent, ut omnes student hic scientiæ, ille pecuniæ, alius Veneri. Totum est omnes, cui attribuitur proprietas student, quæ in partibus hic, ille, alius, vario modo continetur. In prolepsi sunt quinque necessaria, Totum, partes, determinationes partium, proprietas, et ordo: proprietas, est verbum vel adjectivum, ordo in eo consistit, ut præcedat totum, et partes sequantur. Duplex est prolepsis, explicita et implicita; Implicitam indicat posterior versus, eamq; vocat tacitam, prolepsis explicita est, in qua totum et partes exprimuntur ut Sal. *Exercitus hostium duo, unus ab urbe, alter à Gallia obsta*

Implicita eſt in qua totum intelligitur vel partes in adjectivo continentur: ut Terent. *Curemus aquam uterque partem, tu alterum ego item alterum.* Totum nos intelligitur in curemus, & partes continentur in uterque: Ego & tu nempe. Saluſt. *Cœperunt quiſque magis magiſque extollere.* Ovid. *Veſtras quiſque redite domos,* pro vos redite domos, tu tuam, alius ſuam.

ZEUGMA QUID.

Unius eſt verbi ad diverſa reductio Zeugma,
Aut adjectivi. nihil hîc, niſi cármina deſunt.
Irâtus Rex eſt, Reginaque, non ſine cauſa.

Zeugma eſt unius proprietatis ad diverſa reductio: ut Carus eſt panis & vinum: Ego ſicut fœnum arui. Differt Zeugma à Syllepſi, In Zeugmate una proprietas diverſis tribuitur: uni expreſſe alteri ſubaudite: ut Iratus eſt Rex & Regina. In Syllepſi proprietas pluribus tribuitur ſimul: ut Rex & Regina irati ſunt. In Zeugmate quinque ſunt neceſſaria, proprietas, duo ſubſtantiva, conjungens, & concordantia proprietatis, cum uno expreſſe, cum altero intellecte. Tres ſunt Zeugmatis ſpecies: Protozeugma, Mesozeugma, & Hypozeugma: Latine zeugma à ſuperiori, zeugma à medio, zeugma ab inferiori. Protozeugma eſt, in quo verbum vel adjectivum ponitur in principio: ut Virg. *Nunc ſilet omnis ager, pecudes, pictæque volucres.* Meſozeugma eſt in quo verbum vel adjectivum ponitur in medio. Corn. Tacit. *Mediocres poetæ nemo novit, bonos pauci.* Virg. *Caper tibi ſalßus & hædi:* Cœli movendi ſunt, & terra. Hypozeugma eſt in quo proprietas in fine ponitur. Virg. — *Nihil hic niſi carmina deſunt.*

Terent. *Utinam aut hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit.*

Antiptoſis ſeu caſus Euallage

Antiptôſis erit, pro caſu ponito caſum.
Pars etiam mutata locum pro parte tenebit:
Pro genere adde genus, tum verbis, nominibuſque:
Perſônam pro perſona, pro tempore tempus.

Proque

Proque modo ſuppone modum, numerumque decenter,

Pro numero tibi fiet Enallaga rarior uſu.

Antiptoſis quæ Enallages eſt ſpecies, eſt caſus poſitio pro caſu. Horat. *Macte virtute eſto*, pro mactus. Duplex eſt antiptoſis; Licita & illicita. Licita, ut id genus, pro ejus generis: id ætatis, pro ejus ætatis: id temporis profectus eſt, pro eo tempore quibus in extremis, Pro in quorum extremo, & quam plurimæ in oratoribus etiam uſurpatæ. Illicita quæ notanda potius quam imitanda, Plaut. *Alienis rebus curas*, pro res alienas. Idem. *Quid tibi hanc rem curatio.* Terent. *Boni & liberalis viri officium functus es.* Pro officio. Enallage eſt permutatio, vel unius partis orationis pro alia, vel accidentis pro alio accidente. Sic nomen pro adverbio, Libens faciam. Adverbium pro nomine. Ter. *Hinc illæ lachrymæ*, pro ex hoc. Verbum pro nomine, Velle ſuum cuique eſt: i voluntas. Sic conjunctio pro adverbio, Quidem pro certè. Et eadem parte proprium pro poſſeſſivo: Dardana ſuſcitat arma, Dardania. Sic proprium pro adjectivo, *Hectoreus uterque animo, Tullius eloquio*, pro fortis & diſertus. Accidentia pro accidentibus.

Activum verbum pro paſſivo: Nox humida cœlo præcipitat, pro præcipitatur, Et Virg. Pictis bellantur Amazones armis, pro bellant activo. Perſona pro altera. Ter. Si quis me quæret Rufus, præſto eſt, pro præſto ſum. nam ipſe loquitur: *Dii faciant ſine me non moriatur ego.* Tempus pro tempore, Virg. 3. Æn. *Et ni mea cura reſiſtat*, pro reſiſteret.

Sic modus pro modo: quieſcas pro quieſce: ut ſæpe infinitivus pro præterito imperfecto indicativi. Terent. Facile omnes perferre ac pati, pro perferebat & patiebatur. Saluſt. Romani feſtinare pro feſtinabant.

Numerus etiam pro numero. Dedimus operam, pro dedi. Cic. Si tempus eſt ullum, jure hominis necandi, quæ multa ſunt, pro, tempora. Medioque ex hoſte recepit, pro hoſtibus.

SYNTHESIS.

Syntheſis haud vocem, ſed cernit ſignificatum,
Rem magis aſpiciunt, quam vocē ſæpe poëtæ.

Syntheſis eſt figura, in qua conſtructio refertur ad ſenſum & intellectum

collectum non ad vocem, ut pars in frustra secant, i. aliqui, Han figuram apud oratores vix unquam reperies, sed familiaris est poëtis et historicis, præcipuè tamen poëtis. Synthesis est triplex, adjectivi et substantivi, Relativi et antecedentis, Nominativi et verbi. Synthesis inter Adjectivum & substantivum Relativum & antecedens, quinque fit modis, primo ratione discernendi sexus. *Plaut.* Audivi sæpè hoc vulgo dicier, solere elephantem gravidam perpetuos decem esse annos. De relativo, ut si quis dicat. Anser, quæ incubat ovis. Secundo, ratione subauditionis: ut Præneste sub ipsa, subaudi urbe; Rex est Carnoti quæ est pulchra, scilicet urbs. Tertiò ratione collectivi. *Corn. Tacit.* Magna pars saucii, aut palantes in montem Vocetium perfugere. *Apu.* Vulgus ignobile, quos; &c Quartò, ratione distributionis. Ovid: 2. remed: *Utraque formosa Paridi potuere videri.* Ter. Si quisquã est, qui placere se studeat bonis quã plurimis, in his poëta nomen profitetur suum. Quintò, ratione abstracti pro concreto positi. *Ter.* Scelus postquam est ludificatus virginem ad rem respexit, teste Donato. Idem. Ubi illic scelus, qui me perdidit, i. plurimũ sceleſtus. Synthesis in nominativo & verbo fit duobus modis, Priore, ratione collectionis. Stat. *En utraq; gentis Turba rogant.* Posteriore, causa distributionis, *Sal. Uterq; insaniunt.* Ovid. *Quo ruitis, vestrum quisque redite domos.*

ECLIPSIS.

Multa per Eclipsin sæpè intellecta tacentur,
Dictio namque regens casum, vel dictio recta,
Sæpè deest: supplenda tamẽ cum postulat usus.

Dictio sæpe regens casum, aliquando etiam dictio recta eleganter subauditur. Difficilia quæ pulchra, subaudi, sunt. Ter. *Ubi ad Dianæ Veneris.* Ic. *Quod in tabulis, quæ sunt ad Opis patet.* Tit. Liv. *Linteis libris ad Monetæ inventis:* subaudi, templũ.

Eclipsis est prætermissio necessariæ dictionis ad rectam orationis structuram, quæ in omnibus orationis partibus locum habet & gratiam: quam erudite & copiose, sicuti & reliquas figuras tractat Linacet.

Adverbia & Interjectiones.

En, ecce, hem, primum, quartúmve aliquando requirunt.

Eu, petit & quintũ, velut *ô. hei, væhý,* dativũ,

Proh, Primũ, quartũ, quintũq; notatur habere.

Hæc adverbia demonſtrandi, en, ecce. hem, petunt poſt ſe nominativum vel accuſativum Cic *Ecce tibi ſtatus noſter.* Ter. *Hem aſſtutias.* Hem comicum eſt, non oratorium En ſæpe exprobrantis. ponuntur & ſine caſu, & tunc fere utimur, ubi quid ex improviſo fieri ſignificamus. (Heu petit & quintum, velut) Heu. & O, petunt poſt ſe nominativum, accuſativum, & vocativum. Plin. *Heu dementia, allatoris adventus ſemper eſt gratus.* Cic. *O Varium Volucremq; fortunam!* Item. *O magna vis veritatis quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiam, contraq; fictas omnium inſidias, facile ſe per ſeipſam defendit!* O ſervit omni affectui, teſte Valla, & pulchre ſubauditur, quando affectus eſt parum vehemens. Cic. in Anto: *Indignum facinus & hominem nequam.* Hui, levioris caloris eſt interjectio petens accuſativum. Ter. *Hui tam graves raſtros quaſo.*

Hei væhq; dativum) Duæ interjectiones hei & væh, regunt dativum poſt ſe. Virg: *Hei mihi qualis erat.* Mart: *Væh tibi cauſidice.* Væh quoque cum accuſativo antiqui poſuerunt.

Proh primũ, &c.) Proh interjectio dolentis, indignantis, & aliquando admirantis. conſtruitur cum nominativo, accuſativo, & vocativo: ut Proh dolor. Plaut. *Proh ſancte Jupiter, quid video?* Terent. *Proh Deum atque hominum fidem.*

Junguntur verbis adverbia, nominibuſque,
Participiſq;, aliis, conſtructa adverbia cernes.

Exempla regulæ: benè audit, temerè judicans. vix vir. Valde bene, cætera huc pertinentia; viva voce diſcipulis ſunt tradenda.

REGIMEN GENITIVI.

REGVLA PRIMA.

SI duo continuè jungántur fixa, nec una
Sit res, in pátrio rectè caſu dabis unum.

Omne nomen ſubſtantivum, regit alterum ſubſtantivum in genitivo, ſi ipſa pro diverſis ſignificentur accipi, conjunctione nec explicite nec implicite intercedente: ut Ager Petri, Facundia Ciceronis. Biantis dictum: Valere corpore, naturæ munus eſt.

Divitiæ

Divitiæ dantur à fortuna. Sapientia animi bonum eſt. Summ ſummarum apud Plin: *Elegantiæ Regula.*

Quoties loquendum foret per quis, quæ, quod, multus, is, minor, tantus, quantus, & alia nonnulla adjectiva, venuſte adjectivum in neutro genere ſubſtantivum efficiemus, mutando priu ſubſtantivum in genitivum. Quæ cauſa quid cauſæ: multa pecunia, multum pecuniæ. Nullus in nihil vertitur, ut Nullus locus nihil loci. Plaut. *Neque habet plus ſapientiæ quam lapis.* Juven Sat: 3. *Quantum quiſque ſua nummorum ſervat in arca.*
Tantum habet & fidei, Horat.
Sed tacitus paſci ſi poſſet corvus, haberet
Plus dapis, & rixæ multo minus invidiæque.

Plæraque adjectiva neutra pluralia regunt genitivum ſingulare, Acuta belli, Aperta Oceani. Vel pluralem ſæpius: Amara curarum: Ardua montium: incerta caſuum: anguſta viarum: ubi rectio ponitur pro convenientia pro amaras curas, anguſtas vias, &c. Pulcherrimum eſt id temporis pro eo tempore: id ætatis pro ea ætate: id locorum pro eorum locorum. Neq; hoc regimen ſolum in nominativo aut accuſativo fit. Valer. Max. *Fuerat eodem loci, Idem, Multo jam noctis ſerum auxilium venit.* Nomen ſubſtantivum regit genitivum primitivi pronominis: Arma illius, quia primitiva capiuntur ſubſtantivè, & à ſubſtantivis pendent:

Appendix.

Inſtar amat patriũ quandoq; notabis *adinſtar.*

De Mei, Tui, Sui, Noſtri, Veſtri. *Regula Secunda.*

Poſſeſſum ſpernit patrium, quo paſſio fertur.
Filius ergo *mei*, ne dixeris: at *meus* inque.

Nomen ſignificans rem poſſeſſam, non poteſt pro poſſidente vel habente regere genitivos primitivorum paſſivè ſignificantes mei, tui, ſui, noſtri, veſtri: ſed pro iis ſumit poſſeſſiva Filius mei non dicitur, ſed meus: nec Pater noſtri ſed noſter. Quia mei, tui, ſui noſtri, veſtri, non ſignificant poſſeſſorem, ſed paſſivè rem acceptam. ut Amor tui quo amaris. Deſiderium mei quo ego deſideror, Amor tuus quo tu aliquem amas Deſiderium meum quo ego deſidero. Siquidem meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, active ſignificant, & cum ſuis ſubſtantivis conveniunt, ſicuti genitivi primi

nitivorum reguntur solum à nominibus substantivis. Notandum pronomina possessiva quinque, Meus, tuus, suus, noster, vester. Genitivos quintuplices adscisere 1. Numerorum cardinalium: Noster duorum eventus ostendet, utra gens sit bello melior. 2. Universalium & particularium Cic. Voluntari vestræ omnium parui. Idem. Qui vestris paucorum laudibus respondent. 3. Adjectivorum: unius, ipsius, solius. Cic. Solius enim meum peccatum corrigi non potest. Idem. Ex tuo ipsius animo conjecturam feceris. 4. Participiorum. Ovid. 1. Amor: *Sæpe rogabis, Ut mea defunctæ molliter ossa cubent. Nostros vidisti flentis ocellos.* 5. Substantivorum. Cic. *Tuum hominis simplicis pectus vidimus.* Genitivi nostrum & vestrum partitive capiuntur, & cum is eandem Syntaxin habent: uterque nostrum, nullus vestrum.

REGULA TERTIA.

Temporis atq; loci, quantiq; adverbia quædã,
Exoptant patrium: dic *venimus illius ergo*.

Quædam adverbia temporis, loci, quantitatis, regunt genitivum temporis, *In Esaia.* tunc temporis, tum temporis, interea loci, id est temporis, pridie illius diei. Postridie absolutionis Cic. Dicimus etiam pridie Calendas, postridie Nonas & tunc intelligi videtur præpositio ante vel post, cujus virtute accusativum habent. Loci, ubivis gentium, nusquam gentium, unde gentium, ubi terrarum, in quibus gentium & terrarum solum ornatus gratia ponuntur: Cic. Tu autem abes longe gentium. Cæsar. Eo discordiæ ventum est, valde elegans locutio, pro ad eam discordiam: Cic, Quo miseriæ venimus? Persius Huccine rerum venimus? Quantitatis? Satis loquentiæ, affatim lignorum, partim hominum. Ovidiana Helena ad Paridem: *Nec tibi plus cordis, sed maioris oris inest.* Plaut. Virtute ambire oportet, non fautoribus: Sat habet fautorum semper qui recte facit.

Cave dicas parvum vini, sed parum: nec magnum oris, aut magnus oris, sed multum & magis. Ubi enim adverbia sunt quantitatis, nominibus neutri generis genitivum vix damus, Ergo aliquando adverbium est cum genitivo. Virg: *illius ergo venimus.*

REGULA QUARTA.

Quævis proprietas, aut pars cui mobile jungi-

Laudem

Laudem ſignificans, aut vituperamen, habeto
Aut patrium aut ſextum, ceu *vultus fœmin*
pulchri,
Aut *vultu pulchro.* Quándoque Synècdoch
habébit
Rite locum quarto, aut ſexto: ceu *candida coll*
Aut *collo. miſerè dóleo cor, cordeve* dices.

Subſtantivum ſubjecti aut totius, regit dictionem proprietatis aut partis cum adjectivo laudis vel vituperationis, in genitivo vel in ablativo. Proprietatis, ut Vir ſummæ virtutis vel ſumma virtute. Plin: Ariſtoteles vir immenſæ ſubtilitatis. Cicer: Non multi cibi hoſpitem accipies, ſed multi joci. Ter. Homo antiqua virtute ac fide. Partis. Populus duræ cervicis, vel durâ cervice. Herba magnæ radicis vel magnâ radice. Paraſitus avidiſſimæ gulæ, vel avidiſſima gula. Ter. Virgo rufa, cæſia, ſparſo ore, adunco naſo. Subjectum eſt, cui aliquid accidit: ut Homo ſubjectum ſcientiæ, proprietas eſt res quæ accidit: ut Scientia eſt proprietas quia accidit homini.

Synecdoche quando fiat?

Quandoque Synecdoche habebit, &c.) Nomen adjectivum aut cum participio verbum paſſivum aut neutrum, ſignificans proprietatem aut accidens in parte rei, poteſt illius partis dictionem in accuſativo vel ablativo regere per Synecdochen: ut Æthiops albus dentes vel dentibus. Dolec caput vel capite. Frango brachium vel brachio. Fractus membra vel membris.

Synecdoche quid.

Synecdoche eſt, quando adjectivum vel verbum conveniens cum toto, regit partem totius in accuſativo vel ablativo: ut Puer bonus indolem vel indole. Ennius ingenio maximus, arte rudis.

Synecdoche fit vel per
- Adjectiva vel
  - Nominal. puer bonus indolē vel indole.
  - Participialia. Vir vulneratus caput vel capite.
- Verba vel
  - Neutra. Petrus rubet faciem vel facie.
  - Paſſiva. Petrus truncatur manus vel manibus.

Hæc figura tantum ad animi & corporis qualitatem pertinet, hil ad externa reſpiciens, proinde Synecdoche non eſt. Potens vitiis, Gravis pietate. Præditus dignitate. Sed in hoc Martialis diſticho in Zoilum.

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læſus:
Rem magnam præſtas, Zoile, ſi bonus es.

Synecdoche dividitur in directam & indirectam Directa eſt, in qua veræ partis dictio in accuſativo vel ablativo regitur: ut Nudat eadem vel pede. Indirecta Synecdoche eſt, in qua non vera pars, ſed pro parte adjacens quippiam reperitur. Perfuſus ſanie vittas. In ſynecdoche conſtructionis tria ſunt neceſſaria: Totum, pars, proprietas, id eſt verbum vel adjectivum. Conſtructionis Synecdoche poëtis maxime licet uti, proxime deinde hiſtoricis oratoribus vix unquam.

Regula quinta, Opus. Uſus.

Poſcit *opus* ſextũ, tolerans quandoq; ſecundũ:
Ut *Mihi libro opus eſt*, at opus dux, Tullius inquit,
Eſt nobis. Ut opus Plautus, ſic utitur uſus.

Opus ſubſtantivum, regit ablativum cum dativo intercedente verbo ſum: habet quoque ſed rariſſime, genitivum pro ablativo. *Sic.* Authoritate tua nobis opus eſt, & conſilio, & etiam gratia. Ovid. *Non minor eſt virtus quam quærere parta tueri,*
Caſus ineſt illic, hic erit artis opus.

Saluſt. *Prius quam incipias conſulto, & ubi conſulueris mature facto opus eſt,* Hic ablativi participiorum neutri generis eleganter ponuntur pro infinitivis conſulere & facere. (At opus dux. Tullius &c.) Opus pro neceſſario interdum adjective indeclinabile convenit cum ſubſtantivo, in genere, caſu, & numero. *Cicer.* Dux nobis & auctor opus eſt. Idem: Dices nummos mihi opus eſſe ad apparatum triumphi. Cæſar. *Reſpondit, ſi quid ipſi à Cæſare opus eſſet, ſeſe ad eum venturum fuiſſe.* Sic dicimus, opus eſt mihi conſilio a te. (Ut opus Plautus ſic utitur uſus.) Uſus capitur aliquando pro opus, & regit ſimiliter ablativum cum dativo intercedente verbo ſubſtantivo, præſertim apud Plautum in Aſinaria. Viginti jam uſus eſt filio argenti minis: Menedemus apud Ter.

Mihi

Mihi sic est usus tibi ut opus est facto, face. *Ch.* An cuiquam est usus homini, se ut crucier? *M.* Mihi est.

Regula de adiectivis Verbalibus.

Active signans verbale dabit genitivum
Mobile: ceu quædã, quorum vix scitur origo

Adjectivum verbale & participiale active significans, regit genitivum: ut quædam adjectiva, de quibus an verbalia sunt ambigitur: ut Amans vini: Patiens frigoris: Consultus juris: Memor beneficii: Compos voti. Ut plurimorum nominum ad hanc regulam pertinentium vis liqueſcat, opus est sequentem annectere differentiam.

Amans vini & amans vinum, sic differunt: Amans vini est qui multum vinum cupit, & ex consuetudine amat: nec præsens tempus hic magis significatur quam præteritum: est enim Amans nomen comparabile. Amans vinum est, qui jam amat vinum, & participium est. Sic patiens frigus, qui patitur. Patiens frigoris, qui per multam consuetudinem frigus facile tolerat, & multos videas patientes frigus, minime patientes frigoris. Doctus Grammaticam, qui Grammaticam didicit, etiamsi neglexerit, participium est. Doctus Grammaticæ, qui multo usu Grammaticam callet nomen est: Ita dices in reliquis.

Undecuplicia adjectiva nomina regunt casum hujus regulæ. Primo in ans & ens.

Amans, fugiens, patiens, fugiens, potens pro potentiam habet: nam pro abundans etiam ablativum habet. Virg. de Italia.

Terra antiqua, potens armis, atque ubere glebæ.

Sen. Amantes tui ama. *Sal.* Catilina patiens inediæ, algoris, vigiliæ, supra quam cuiquã credibile est. *Tac.* Vulgus cupiens voluptatum Juvenal. *Metuens virgæ iam grandis Achilles.* Sallustius proprietatum in verbis retinentissimus, consuetudini concessit.

Secundo in tus, sus, è præteriti temporis participiis.

Doctus, indoctus, profusus, peritus, imperitus, insuetus, suspensus. *Salust.* Alieni appetens, sui profusus. Horat.

Ludere qui nescit campestribus abstinet armis,
Indoctusque pila, discive, trochive quiescit,
Ne spissa risum tollant impune corona.

Ter

Regimin Genitivi.

Tertio in ivus

Cometes est belli significativus. Plin. Imitativus juris, multis ic utuntur medici: ut Herba expulsiva veneni. Vinum incenti- um libidinis: sic Virtus sui diffusiva. Lapis consistivus sangui- is. Potio opitulativa alvi. Ita apprehensivus, penetrativus, &c.

Quarto in idus.

Avidus, cupidus, trepidus, validus, impavidus. *Plin.* Natura ho- inum est novitatis avida. *Plaut:* Leno auri cupidus.

Ovid: ——*Cupidus studiorum quisque suorum:*

Tacit: Animi validus, & corpore ingens.

Quinto in ax.

Rapax, capax, ferax, fugax, sagax, pervicax. *Quint:* Natura te- nuissimi sumus eorum, quæ rudibus annis percipimus. *Tacit:* O- um contemptor, recti pervicax. Ovid. 15. metam:

Tempus edax rerum, tuque invidiosa vetustas
Omnia destruitis, Idem de seipso. lib. 4. trist.
Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
Sollicitaque fugax ambitionis eram.

Sexto in osus.

Ambitiosus dignitatis, studiosus, curiosus, incuriosus. *Cic: amic.* Pilæ studiosi fuerunt. *Philelph:* Quid enim earum rerum mus curiosi, quæ animæ curas non adimunt, sed augent? Osus, rosus, & exosus, modo nomina sunt active significantia, cum nitivo: ut exosus vitæ, perosus ridendi: sed passive capta, cum ivo: ut Epictetus diis haud est exosus. Modo sunt participia nsativum regentia, licet verba exodi & perodi non sunt in usu. *lumella.* Immundam segnitiem perosa est. Ovid:

Ille perosus opes, sylvas, & rura colebat:

Septimo in ius.

Dubius, nuncius, scius, præscius, conscius, nescius, innoxius, noxius. Virg. Fama est:

Tam ficti, pravique tenax, quam nuncia veri. Idem.
l. 10. *Nescia mens hominum fati, sortisque futuræ,*
Et servare modum rebus sublata secundis. Ausin.
Quanam summa boni? mens quæ sibi conscia recti,

Octavo in ilis.

Docilis, susceptibilis, penetrabilis, mutabilis. Ovid.

Regimen Genitivi.

Pravi docilis Romana juventus. Plin.

Luscinias Græco atque Latino sermone dociles. Hic docilis abl
tivum habet. *Valer. Max.* Alexandri pectus insatiable laudis.

Nono in rus.

Avarus pecuniæ, maturus, securus, gnarus, ignarus. Tacit. *Fam
nec curiosus, nec vendicator, pecuniæ alienæ non appetens, suæ pa
cus, publicæ avarus.* Virg. —— *Securus amorum.* Horat.

Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo,
Musa loqui, præter laudem nullius avaris.

Decimo in gus.

Prodigus pecuniæ. Belli præsagus. Virg de Drance
Largus opum, lingua melior, sed frigida bello, Dextera

Undecimo, plurima diversæ terminationis nomina.

Rudis, compos, impos, memor, immemor, fœlix, infœlix, æm
lus. Multa puer simulia observabis crebrâ lectione. Cic. *Gra
rum literarum rudis.* Plaut. *Ita me Rex Deorum atque homin
faxit patriæ compotem.* Salust. *Laudis avidi, pecuniæ liberales er*
Claud: *Munificus laudis, sed non est prodigus auri.*

Oriundus rarissime habet genitivum, frequenter verò abl
vum, cum præpositione, vel sine præpositione.

REGULA SEPTIMA.

Affinis, similis, communis, par, propriúsque,
Finítimus, fidus, conterminus, atque *superstes*
Cônscius, & *sócius, conformus*, sive *propinquus*
Et *vicînus, amîcus*, avet jungi his *alienus*:
Hæc casum ternum donábunt, sive secúndum
Cætera queis damnum signábitur, utilitásv
Cum terno pones. *Armis* ter, & *aptus ad arm*

Quædam adjectiva regunt genitivum vel dativum: frequen
tamen dativum: ut affinis senectutis vel senectuti. Similis p
plerumque dicitur de moribus, similis patri de figura. Comm
omnium vel omnibus. Par tui vel tibi, par odio, importuna b
yolentia. Finitimus fluvii vel fluvio. Cic. *Est finitimus oratori*
ri. Fidus amici vel amico. Conterminus fontis vel fonti. Su

s dignitatis paternæ, vel dignitati. Conscius deliciarum, vel ali
is. Socius belli vel bello. Conformis imaginis vel imagini
opinquus, vicinus urbis vel urbi. Erasmus. *Aurora Musis a*
ica est, & apta studiis. Quintil. *Sicut aves ad volatum, equi ad*
sum, ad sævitiam feræ gignuntur, ita nobis propria est mentis
tatio atque solertia. Idem. *Rationem nobis præcipuam dedit,*
usque nos socios esse cum diis immortalibus voluit. Ovid: *Mala*
nt vicina bonis. Alienus consilii, consilio, & a consilio. Terent.
omo sum, humani à me nihil alienum puto.

(Cætera queis damnum &c). Cætera adjectiva quibus signi-
catur quæpiam utilitas vel damnum, regunt dativum, & sunt
intuplicia.

Primo, adjectiva adversitatis sive contrarietatis.

Hyems est nobis gravis. Infestus hosti, id est Valde molestus.
fensus discipulo, i. valde iratus. Ovid:

Qui color albus erat, nunc est contrarius albo: Plaut:

Opulento homini haud servitus dura est, Hoc magis miser est di-
tis servus. Hoc modo construuntur plurima contrarietatis ceu
pugnantiæ verba, de quibus agemus in constructione dativi.

Secundo, adjectiva proximitatis;

Confinis, intimus. familiaris, adjectivum.

Cato: *Proximus ille Deo qui scit ratione tacere.*

educuntur huc multa proximitatis verba: propinquo, adhæreo,
roximo. Solini verbum proximo, quod ut alia pro dativo, po-
st habere accusativum cum præpositione ad. Solin. Geloni ad
os proximant.

Tertio verbalia in bilis passive significantia.

usor. Multis terribilis, caveto multos. Horat.
Hic tibi sit potius quam tu mirabilis illi. Idem.
Nulli flebilior quam tibi Virgili. Virg.
Nec visu facilis, nec dictu affabilis ulli.

Quarto, verbalia in dus.

Ovid. *Sæpe tibi pater est, sæpe legendus avus,* Horat:
Pauper amet caute, timeat maledicere pauper,
Multaque divitibus non patienda ferat. Horat.
Si vis me flere, dolendum est Primum ipsi tibi.

Sed hoc magis est gerundium nominativi casus. Legendus ne-

ren, id est, Legi dignus, aut qui debet legi. Legendus part pium, id est, Qui legetur. Ita dicas de reliquis.

Quinto varia:

Plurima dativum adsciscunt, de quibus non datur certa quæ semper ex se vel ex adjuncto, commodum vel incomm dum, damnum vel utilitatem important: ut Gratus, ingratus, cundus, injucundus, fidelis, fidus, perfidus, infidus, dulcis, ama congruus, prosper, fœcundus, dexter, obnoxius pestifer, exitia odiosus, malus, nequam. &c. *Sapiens,* Qui sibi nequam, cui bon *Pub:* O vita misero longa, fœlici brevis. *Senec:* Cunctis esto nignus nulli blandus, paucis familiaris, omnibus æquus, *Pl* Fidelissimi ante omnia homini canes & equi. *Cato: Somno ne ditus esto.* Absonus fidei, apud Liv. id est infidelis *Absonus v cui inepta vox est:* Cic. *Sunt quidam aut lingua ita hæsitan aut voce absoni.* Absonus à voce, id est discordans. (Armis ter aptus ad arma.) Quædam pro dativo possunt accusativum hab re cum præpositione ad. *Horat Infirmo capiti fons aptus, idone alGo.* Plaut: *Tot quidem non potuisti adducere homines, magi hanc rem idoneos.*

REGULA DE PARTITIVIS.

Partitiva volunt genitivum ut signa, gradus Pronomen, numerus duplex, adverbia quæd

Dictio partitiva postulat genitivum pluralem nominis n collectivi, vel singularem collectivi: ut quisque hominum. Par tivum est, quod partem multitudinis indicat, sive figillati multa significat, ut aliquis, quidam, nullus, neuter.

Quintuplices dictiones, regunt genitivum per regimen parti onis, Primo, signa universalia quædam: ut Quicunq; hominu peccaverit, punietur. Particularia vero, ut Surripuit commili num aliquis librum meum. Interrogativa, ut quis horum m cum ibit? Uter vestrum scit latine? Secundo, casum hujus gulæ petunt gradus comparationis. Positivus quidem. *Plin: capite paucis animalium nisi volucribus apex,* Idem. *Lanaru nigra nullum colorem bibunt:* Comparativus: ut Fortior manuu est dextra. Superlativus: ut doctissimus poëtarum, optimus p bis.

Tert

Tertio, omne fere pronomen regit genitivum hujus regulæ: ut hæc volucrum, illa sororum. In Ethicis Aristotelis. Laudamus quidem iuvenum eos, qui sunt verecundi.

Quarto, duplex numerus regit casum huius regulæ, numerus cardinalis, i. principalis, quo vulgo numeramus, duo, tres, quatuor, quinque: ut Duo istorum, Centum virorum. Et numerus ordinalis, quo ordinem indicamus: ut Primus hominum: Octavus sapientum. Unus, numeri principium, & solus, pro quo unus eleganter ponitur, hunc casum regunt. Plin. Calvitium uni tantum animalium homini inest. Idem, solus animalium. Quot, tot, quotus, ultimus ad numeros pertinent, Ideo genitivum partitivum regunt. *Terent*: Quot hominum istic litigant. *Juven*: *Regum ultimus ille bonorum.*

Quinto, adverbia quædam regunt casum hujus regulæ: ubique locorum, nusquam scripturarum. Omnium dulcissimè canit philomela. *Plin*: Lynces clarissimè omnium quadrupedum cernunt.

ANNOTATIUNCULA 1.

Pro genitivo hujus regulæ licet interdum ponere casus per quos declaratur, nempe accusativum cum inter, aut ablativum cum de, vel ex, vel in pro inter: ut unus istorum, id est, inter istos, vel de, vel ex, vel in istis. Sueton. *Verbum M. Catonis est unum ex omnibus Cæsarem ad evertendam rempublicam sobrium accessisse.*

ANNOTATIUNCULA 2.

Substantiva partitive non regunt, nisi per subauditionem adjectivi partitivè positi. *Plin*: Quadrupedum talpis visus non est, subaudi solis. Sciendum est etiam nomina quædam sub prædictis non comprehensa partitive construi: ut medius & dimidius. Horat. *Virtus est medium vitiorum.* Idem. *Dimidium facti qui bene cœpit habet.* Porro adjectivum partitivum debet esse ejusdem generis cum genitivo quem regit, ut sequitur:

Sit conforme genus, partitio quando notatur.
Ni collectivum, vel vox heteroclita detur,
Recte etiam dices, *Quid agis dulcissime rerum.*

Adjectivum partitivum convenit cum genitivo in genere: ut isque virorum, quæque fœminarum. Tres sunt ab hac regula excep-

xceptiones. Prima in collectivis: ut Optimus plebis. Secunda in heteroclitis, ut infimum cœlorum lunam continet. Tertia, ub adjectivum præcedens respicit. Terent. *Est genus hominum qui se primos omnium rerum esse volunt.* Horat. *Quid agis dulcissime rerum?* Boet. *Confitemur Deum omnium rerum esse præstantissimum.*

De Comparativis & Superlativis partitive sumptis.

Res similis generis medius gradus atque supremus
Poscunt, ille duas, hic plures usque duabus.

Comparativus & superlativus, ut regant genitivum per regimen partitionis, requirunt comparationem inter res ejusdem generis, vel naturæ. Comparativus inter duas, Superlativus inter plures duabus: ut Dextera est fortior manuum. Pollex est fortissimus digitorum. Ideo male dicitur. Hector est fortissimus Græcorum, quia non fit comparatio inter ea quæ sunt ejusdem generis: cum Hector non sit Græcus sed Trojanus. Esse ejusdem generis nihil est aliud, quam quando excedens & quod exceditur, ejusdem sunt naturæ & conditionis.

Regula comparativi.

Sin minus ista aderunt, medio gradui dato sextum.

Ubi comparatio non fit inter duo ejusdem generis, comparativus, habet ablativum, qui per quam exponitur: ut Doctior illo, vel doctior illis. Hector fuit fortior quovis Græco. Horat.

Vilius argentum est auro virtutibus aurum.

Mensuræ sextus medio superadditur atque.

Additur comparativo ablativus mensuram excessus significans: ut Sum longior te quatuor digitis. Item hi ablativi opinione, fide, justo: æquo, solito, dicto, & similes rem excessam non significantes. Cic. Majorem o, inione hominum cepi dolorem. Juven: *Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo.*

Non debet dolor esse viri,

Cæsur

Casum imi medius poscunt gradus, atque supremus.

Comparativus ac superlativus regunt etiam omnem casum sui positivi: ut plenior rimarum, plenissimus rimarum: quia plenus rimarum dicimus. Sic gratus regi, gratior regi, gratissimus regi.

Ponitur in neutro medius, Sed non minus apte.

Comparativus in neutro genere elegantissime ponitur: ut ornatius dixeris: nihil tuo patre generosius: Nihil Virgilio suavius: Nihil matre tua castius, quam. Nullus patre tuo generosior. Nemo Virgilio suavior. Nulla matre tua castior.

REGULA NONA.

Dat patrium aut sextum tibi *copia*, sicut *egestas*,
Plenus, *inops*, *saturat*, cum fratribus *implet*,
abundat,
Atque *egeo*, *careo*, testes: quibus adjice *sanus*,
Et *miser*, & *dignus*, cũ pluribus, & bene multa
Verba: velut *crucio*, cum *pendeo*, *lætor*, & *ango*,
Desipio, *abstineo*, *potior*, sic ponis *aloque*,
Indoleo, *recreo*: quæ pluraque prosa recludet.

Adiectiva & verba quædã copiæ & egestatis, cum nonnullis aliis, regunt genitivum vel ablativum, ut plenus rimarum sum, sinum lacte plenum, inops consilii sum, inops sermone. potior regni. Virg. *Auro vi potitur. Quid non mortalia pectora cogis, Auri sacra fames?* Ter. Quasi tu huius indigeas patris. Valer. Malo, virum pecuniâ, quam pecuniam viro indigentem. Jam latè omnia declarabo.

Adiectiva genitivum vel ablativum regentia.

Genitivum vel ablativum indifferenter habent. Plenus, locuples, satur, dives, abundans, refertus, fœcundus, egenus, indigus, immunis, pauper, & plura, si doctissimorum usum diligenter rimemur. Virg. *Despectus tibi sum, nec quis sum quaris Alexi*
Quam dives pecoris nivei quam lactis abundans.

Hic abundans nomen est, teste Prisciano, quia verbum abundo rarissimè genitivum regit. Horat: De arte.

Dives agris, dives positis in fœnore nummis.

Lucan.

ucan. lib: 1. *Fœcunda virorum paupertas fugitur,*
laut, Amor & melle & felle est fœcundissimus. Ovid:

Quis matrem nisi mentis inops, in funere nati
Flere vetat?

Cicer. Inops verbis. Sæpius genitivum regunt sterilis, vanus, pers, inanis, & alia nonnulla. Plautinus Sosia, Ipse dives opeis & laboris expers: Quodcunque homini accidit, libere posse retur: Æquum esse putat, non reputat laboris quid sit. Persius.

O curvæ in terras animæ & cœlestium inanes.

Ablativum sæpius habent quam genitivum, truncus, oneratus, rbatus, orbus, dignus, indignus, viduus, vacuus, contentus, laucius, lapsus, miser, sanus: & plura, si doctorum scripta diligenter evolveris. In sacris: Dignus est mercenarius mercede sua. Captus oculis, auribus, pedibus, mente, membris, id est carens horum su, Captus avaritia, amore, i. detentus. Captus amœnitate loci, delectatus. Quædam habent etiam ablativum mediante præpotione. *Salust:* Omnes homines, qui de rebus dubiis consultant, b odio, amicitia, ira, atq; misericordia, vacuos esse decet. Terent. Ne expers esset de nostris bonis.

Verba genitivum vel ablativum regentia.

Licite genitivum vel ablativum regunt egeo atq; indigeo: at reliqua hujus regulæ verba sæpius ablativum, ut impleo, compleo, saturo, abundo, potior, pendeo, lætor, &c. Id semper observandum est, ut oratio nostra varietate delectet citra affectationem. Sunt quæ variant constructionem: ut affluis, abundas more, vel affluit, abundat tibi amor. *Pub:* Negandi causa avaro nusquam deficit. Participo te auro vel auri. Participo pœnam, id est in pœna fio particeps. Cicer, Qui alteri exitium parat, hunc scire oportet sibi paratam pestem, ut participet parem.

Dat pátrium aut quartum *fastidio*, sed mage quartum.

Fastidio hanc rem nunc dicimus, olim etiam fastidio hujus rei. Lucil, *Tristes difficiles sumus fastidimus honorum.*
Sic plures antiquorum, teste Nonio.

REGULA DECIMA.

Dic *ſatago rerum*, patrium aut dantem *miſereri*
Sed mage vult patriũ. *Dominor* dat ritè dativũ
In ſacris etiam patrium, velut *auxiliari*.
Grammaticæ leges plerumq; Eccleſia ſprevit
Tu vivendo bonos, ſcribendo ſequare peritos.

Satago exigit genitivum rerum. Terent. Is quoq; rerum ſuarum ſatagit. Miſereor vult genitivum vel dativum, ſed melius genitivum. Huic ſynonymum miſereſco eoſdem petit caſus. Virg.

——*Miſereſcite Regis*, Idem.
Nil noſtri miſerere, mors me denique cogis.

Cic: 2. Tuſculanate, illachryma: patris peſtibus miserere. Sen: huic miſereor, hunc inſtruò. Miſeror ſemper habet accuſativũ, & differt à miſereor. Miſereri paſſivũ affectum habet: eſt enim corde anxium eſſe ex alicujus miſeria. Miſerari vero activũ, eſtq; verbis, lachrymis, aut ope dolorem, quem ex miſeria vel noſtra vel aliena habẽus, oſtendere. Ab illo fiunt miſericors & miſericordia: ab hoc miſerator & miſeratio: quæ nomina eodẽ modo diſtinguuntur. Cic. Miſericordia eſt ægritudo ex miſeria alterius. Sed ad rem. Dominor dat rite dativũ, &c) Dominor & auxilior dativũ poſtulant, ut ſapiens dominabitur aſtris. Auxilior miſeris. in ſacris etiam cum genitivo leguntur: Quis dominatur tui in Diis, domine? Hier: in Eſaia: In die ſalutis auxiliatus ſum tui. Cæterum ſi rectè vivere velimus, ſanctos imitabimur, etiam indoctiſſimos, ſi venuſtè cupiamus ſcribere aut loqui, linguæ Latinæ peritos imitari ſtudebimus, licet Nerone pejores. Præter dictos caſus Dominor etiam habet accuſativum mediante præpoſitione, aut ablativum. Cicer. Fælix ſenectus, ſi uſque ad ultimum ſpiritum dominabitur in ſuos, Saluſt. Fortuna in omni re dominatur.

REGULA UNDECIMA.

Accuſo, damno, moneo, contraria *laudo*:
Criminis aut *pœnæ*, vel *laudis* habento ſecundum
Aut ſextũ. Sed Valla dedit tantũ modo ſextis

Altero & ambobus, neutro, vel utro, vel utroque, verba accusandi, damnandi, monendi, laudandi, & his contraria: excusandi, absolvendi, vituperandi, regunt genitivum vel ablativum criminis, Pœnæ, admoniti, laudis, vituperii. Omnia ferme genitivum frequentius habent quam ablativum: demptis quinque ablativis, altero, ambobus, neutro, utro, utroque: per horum genitivos hic loqui non licet, teste Valla: ut Utro accusatus es furti an homicidii, non utrius.

ACCUSANDI VERBA.

Accuso, incuso, ago, postulo, arcesso, insimulo, arguo, noto, detero, alligo, astringo, criminor, & similia: ut Accuso te furti vel furto, incuso te negligentiæ. *Plaut:* Qui alterum incusat probri, ipsum se intueri oportet. *Cicer:* Ne quem unquam innocentem judicio capitis arcessas. *Terent:* Si herum insumulabis avaritiæ, male audies. Ovid. —— *Utinam temeraria dicar:*
Criminibus falsis insimulasse virum.

Terent: Hic furti se alligat. *Plaut:* Furti se astringit. *Hier:* Qui alterum mendacii criminaris, desine ipse mentiri.

EXCUSANDI VERBA.

Excuso, purgo, expurgo me parricidii vel parricidio.

DAMNANDI.

Damnandi) Damno, condemno, multo, admulto, punio, plecto, convinco, redarguo. Ad accusationem vel damnationem pertinent etiam teneo, interrogo, cado, periclitor, perdo, do pœnas, satisdo, suspectum habeo: ut Qui sustulit rem sacram de profano: furtine tenetur? an sacriligii, an utroque? Horat. *Damnatus longi Sisyphus laboris. Cic:* Capite damnatos morte multavit. Idem: Si iniquus es in me judex, condemnabo eodem ego te crimine. Idem: Meipsum inertiæ, nequitiæque condemno.

ABSOLVENDI.

Absolvo, libero, &c. ut Absolutus est parricidii vel parricidio.

MONENDI.

Moneo, admoneo, commoneo, commonefacio te debiti. *Liv:* Adversæ res admonuerunt religionũ. Commemoro pro admoneo raro est cum genitivo.

LAUDANDI.

Laudo, miror, probo, commendo: ut commendo te pietatis aut pietate. Servius figuram Græcam hic esse putat. Virg. Æn: 11

Vir

Vir Trojane quibus cœlo te laudibus æquem?
Juſtitiane prius mirer, belline laborum?

VITUPERANDI.

Vitupero, corripio, reprehendo, increpo, increpito te negligentiæ, malæ geſtæ rei.

APPENDIX.

Junge his interdum ſextis & præpoſituram:
Et do cauſatum, crimen, quarto, admonitumque.

Ablativo huius regulæ apponitur interdū Præpoſitio: ut Ago de repetundarum, repetundis, aut de repetundis, *Cic:* Lex vetat eum, qui de pecuniis repetundis damnatus ſit, in concione orationem habere. Ponitur interdum crimen in accuſativo: *Cic.* Inertiam accuſas adoleſcentum. Sic quoq; admonitum, laus, vituperium, cauſatum. *Ter:* Ridiculum eſt, te iſtud me admonere Clitipho. *Luc:* Littuſq; malignum excuſat. Eodem modo dicimus, Littus malignum cauſatur. Cauſatur morbos, id eſt, in excuſationem adducit. Ovid. *Tunc agitur cenſura & ſic exempla parantur*
Cum judex, alios quod monet, ipſe facit.

REGULA DUODECIMA.

Verba volunt ſexto pretium. Ponas ſine fixo
In patrio *pluris, tanti, quanti,* atque *minoris:*
Cum fixo in ſexto. Rarò quartum *valeo* vult.
Vilius & melius, pejus vel *carius emi,*
Valla negat rectè dici per nomina poſſe.

Omne verbum, cujus actus aliquo pretio conſtat, poteſt regere poſt ſe nomen pretii, vel valoris in ablativo: Emi abs te equum decem aureis. Excipiuntur quatuor nomina, tanti quanti, pluris, atque minoris cum compoſitis tantilibet, tantidem, quantivis, & similibus, quæ ſine ſubſtantivis in Genitivo ponuntur: at cum ſubſtantivis in Ablativo: ut Quanti pranſus es, aut quanto pretio? Quanticunq; locabis præſtaret domum vendere. Valeo huc pertinet: ut tanti res valet quanti poteſt vendi. Aliquando hoc verbum regit pretium in accuſativo. *Varro:* Denarii dicti, quòd decnos æris valebant, quinarii quod quinos. Vilius & melius, &c. quibuſdam ſolum adverbialiter loquendum eſt, teſte Valla, ut primo vilius & melius, id eſt, quod Barbari dicunt pro meliore

foro

ro, Latini Emo minoris, Emo pejus aut carius, id eſt pluris

Verba hujus regulæ.

Emo, comparo, mercor, vendo, venundo, diſtraho, væneo, loco, conduco, taxo, liceo, addico, metior, fœneror, paciſcor, mutuor, ſto, conſto, ſum, redimo, ædifico, impleo, calceo, doceo, ago, &c. Emi tanti, quanti voluiſti: pulchre ſubauditur vendere. *Virg:*

Hectoris exanimum corpus vendebat Achilles Auro——

Terent: Quid agas? niſi ut te redimas captum quam queas minimo, & ſi nequeas paululo, at tanti queas. Plin. de Pamphilo pictore: Docuit neminem minoris talento, quam mercedem dare Apelles, & Melanthius ei dedere. Quanti ſtat, quanti conſtat, idem ſunt. *Senec:* Parvo fames conſtat, magno faſtidium. *Livius:* Multo ſanguine, ac vulneribus ea Pœnis victoria ſtetit. *Terent:* Quanti eſt ſapere, id eſt valet. *Plaut:* Pluris eſt oculatus teſtis unus, quam auriti decem.

ANNOTATIUNCULA.

Tanti, quanti pluris, minoris, ſunt hic ſubſtantiva, teſte Lange. Præterea ejuſmodi orationes, qualis eſt hæc Plauti: Mortuus pluris pretii eſt quam ego. Et Terent. Meam herus operam deputat parvi pretii, pertinent ad regulam quartam genitivi, & in poſteriore ſubaudiendum eſt, eſſe.

Regula Decimatertia, De verbis æſtimandi.

Æſtimo, curo, puto, facio, cum *conſulo, duco, pendo, habeo, refert, eſt, inter* & *eſt* bene jungo
Ante dabũt dictos patrios; cum *plurimi* & *æqui*
Et *parvi, nihili, nauci, floccique, bonique,*
Magni, infiniti, majoris, maximi, & *aſſis.*
Et *minimi, multi.* Quædam bene ponito ſexto.

Verba æſtimandi, ut æſtimo, exiſtimo, curo, puto, facio, conſulo, duco, pendo, habeo, ſum, & de quibus ſequitur peculiaris regula, intereſt, ac refert, præter genitivos tanti, quanti, pluris, minoris, regunt etiam genitivos, plurimi, æqui, parvi, nihili, nauci, flocci, boni, &c. quibus additur genitivus pili, & forſan plumæ. Pro quibuſdam poſſunt habere ablativum: ut æſtimo te aſſis eſſe. Exiſtimo te magni vel magno, *Valer. Max.* Magno ubique pre

retio virtus æstimatur *Senec.* Data magno æstimat, accepta pár-
Cicer: Gloriosa sapientia non magno existimanda est. Exem-
a de genitivo. *Terent.* Quid de me fiat, parvi curas *Plaut*: Respi-
o vos nihili meam gratiam facere. Nihili vel pro nihilo hunc
abeo librum, i contemno, non autem possideo. *Plaut.* Qui ho-
o timidus erit in rebus dubiis, nauci non erit. *Ovid.*

Pluris opes nunc sunt, quam prisci temporis annis.

Boni consulo: i in bonam partem accipio: Consulo te, i consi-
m á te peto. Consulo tibi, i, do consilium. Consulo honori aut
mæ, i. provideo.

Regula Decimaquarta.

auca recordandi, patrium, quartumve requi-
runt,

Ut *mémini*, *memoror*, sic *obliviscor* habêtur.

Verba memoriæ & oblivionis: ut Recordor, memini, memo-
: deponens, reminiscor, recolo, obliviscor, regunt genitivum
accusativum. *Cicer.* Proprium est stultitiæ aliorum cernere vi-
obliviscí suorum. *Virg.* *Quisquis es, amissos hinc jam obli-
scere Graios*, *Plaut.* Faciam ut hujus diei locique meique sem-
meminerit, qui mihi in cursu obstiterit. *Cicer.* Illud semper
mento, qui ipse sibi sapiens prodesse nequit, nequicquam sapit-
mîni pro mentionem facio, respuit accusativum, postulatque
m genitivum vel ablativũ, cum præpositione De. ut Meminit
vel de te. Sic dices etiam recordor, cogito de hac re. *Cic.* Obliti
tis meæ, de bonis ac de liberis vestris cogitate.

APPENDIX.

uc pertinet. Venio in oblivionem, Venit in mentem illius di-
el venit in mentem ille dies. Subit cogitationi, vel subit ani-
m cogitatio. Fugit, latet me hæc res, i. rem ignoro, aut non re-
lor. Lucanus per dativum ait: Tu mihi causa lates. *Cic.* Cui
rum latere arbitraris.

Regula Decimaquinta.

fert, *inter* & *est*, *est*, signans commoditatem,
ciumve, petit quosvis patrios, nisi septem.
fert, *inter* & *est*, *nostraque*, *meaque*, referto.

Cum

Cum reliquis. Capiet *cuja* vel *cujus* utrumque
Est *noſtrum*, *veſtrumque*, *meumque*, *tuumque*
ſuumque.

Hæc tria verba, Refert, intereſt, & eſt; ad alicujus vel commoditatem vel utilitatem, vel officium pertinentia, regunt quoſvis genitivos, præter ſeptem primitivæ ſpeciei: Mei, tui, ſui, noſtri veſtri, noſtrum & veſtrum: pro quibus refert, intereſt, regunt ablativos Mea, tua, ſua, noſtra, veſtra, quibus jungitur cuja. Eſt vero capit nominativos Meum, tuum, ſuum noſtrum, veſtrum: ubi officium intelligitur.

Exempla de Genitivis.

Uxoris refert quid rerum gerat maritus, noſſe. Cic: Interest omnium rectè agere. Idem, Adoleſcentis eſt majores natu vereri. Plaut. Eſt miſerorum. ut male volentes ſint, atque invideant bonis.

De Ablativis CUM, INTEREST, & REFERT.

Terent. Tua quod nihil refert, percontari deſinas. Sueton: Julio Cæſare: ferunt dicere ſolitum non tam ſua, quam Reipub. intereſſe, uti ſalvus eſſet. Dices cujus, vel cuja intereſt.

De Nominativis CUM EST.

Cicer: neque enim meum eſt contra authoritatem ſenatus dicere. Idem. Tuum eſt conſulere temporibus & incolumitati, & vitæ, & fortunis tuis:

APPENDIX.

Intereſt & refert, habent etiam genitivos æſtimandi: videlicet, tanti, quanti, magni, parvi. In reliquis ſæpius habent vel nomina vel adverbia: Multum, plus, plurimum, magis, minus, parum, paulum, maxime, minime, pauxillum, nihil, aliquid, quid, ſi qua ſunt ſimilia: ut Magni mea intereſt. *Cic*. Permagni interest quo tempore hæc Epiſtola tibi reddita ſit. *Valer*: *Max*: Nihil intereſt an humi, an ſublime putreſcã. Juven, *Plurimum enim interit quibus artibus, & quibus hunc tu Moribus inſtituas* ——
Minimum intereſt, id eſt, paululum. Minime refert, id eſt nihil. *Terent:* Quid tua (malum) id refert; reſpondet alter, magnopere. Malum eſt interjectio, Notandum eſt, hos genitivos additos ſubſtantivo in ablativum mutari. *Juvenal: Parvo diſcrimine refert*
Quo geſtu lepores, aut quo gallina ſecetur.

REGU

REGULA XVI PATHETICA.

ænitet, & *tædet*, *miſeret*, *pudet*, & *piget*, optant accuſativum patientem cum genitivo.

Hæc quinque impersonalia activæ vocis, pœnitet, tædet, miſeret, pudet, piget, regunt accuſativum patientis rei, cum genitivo entis, cuius loco interdum habent verbum infinitum: ut Pœnitet me peccati, vel pœnitet me peccaſſe. Tædet me vitæ, vel tædet vivere. Miſeret CHRISTUM peccatoris. Plaut. Aliorum miſeret, tui nec te miſeret, nec pudet. Sub miſeret, comprehenditur miſereſcit, ſub aliis, compoſita: ut pertædet, diſpudet, Col. Euripide. Matrimonii pertædebat,

Cor. Nepos in vita Attici. Nuſquam ſuſcepti operis eum pertæſum eſt. Sic in præteritis dicimus. Miſertum eſt Virginis, puſum eſt Conſilii. *Cicer*: Pertæſum eſt lævitatis.

REGULA XVII.

De tenus ac obiter de aliis præpoſitionibus.

pe *tenus* patrium numero præeunte carentem,

ut res ſignantem geminas, vult Valla tenere.

ult *ad* cum ſociis quartum, velut *abſq;* Latinum.

b, *ſuper*, *in*, *ſubter*, caſu junguntur utrique vario ſenſu: facilis docet omnia proſa.

Tenus præpoſitio petit genitivum pluralem, res geminas, ut lla notavit, ſignificantem, aut numero ſingulari carentem alii vult ablativum: in plurali etiam quandoque genitivum. Explum ubi res ſunt geminæ. Virg. 3 Georg.

——*Optima torvæ*
Forma bovis, cui turpe caput, cui plurima cervix,
Et crurum tenus à mento palearia pendent.

De genitivo ſingulari numero carente. *Cælius:* Illi rumode comitiis Tranſpadanorum, Cumarum tenus caluerunt. De ndo genitivo: Olympus attollitur nubium tenus. De abla- ſingulari. Virg. 2 Æneid. *Lateri capulo tenus abdidit enſem.*

Hinc hactenus, quatenus, eatenus, quæ plerumque adverbia (Vult ad cum ſociis) Ad, apud, &c. quæ ſimul triginta & una regunt accuſativũ caſũ: ut Ad patrẽ, Apud villã. His Valla ſus addit, quod ſemper poſtponitur. *Sal:* Ægyptum verſus. (V abſq; Latinũ) A, ab, abs, quæ ſedecim ſunt, regunt latinũ, qui lativus eſt: ut A domo, ab homine. (Sub, ſuper, in, ſubter) qua ſunt præpoſitiones accuſativũ vel ablativũ regentes: In, ſub, er, & ſubter, ſed plerumq; in diverſo ſenſũ: ut ſum in templo: do in forum. Utrique interdum caſui ſerviunt clam, & præpoſitionibus annumeranda. *Cur:* Procul muro. *Liv:* muros. Sed hæc ſine caſu adverbia ſunt Ovid,

Sint procul à nobis iuvenes ut fœmina compti:
Clam ferro incautum ſuperat ———

De præpoſitionibus accuſativum petentibus.

Annotatiuncula.

AD & APUD *differunt.*

Ad tam motus, quam quietis verbum admittit: ut Samnites gredıuntur ad Curiũ ſedentẽ ad focum. Apud, ſolũ quietis v deſiderat, aut ſaltẽ non exterioris motus. Sedeo apud Petrum, pro circiter põitur. *Cic:* Dormit ad horas tres. Elegantiã hab Omnes ad unum periêre: i. nullo excepto. Ad amuſſim, ad guem, i. exactiſſimè, exquiſita diligentiâ. Ad tẽpus. Item ad h vim ſimilitudinis. *Terent.* Pulchra quidẽ, ſed nihil ad noſtrã

APUD & PENES *diſtinguuntur.*

Apud, locum aut perſonam innuit: ut Vidite apud fo Cœnavi apud Pompeium. Penes, perſonam, dominium, ac teſtatem. Janus apud Ovidium:

Me penes eſt unum vaſti cuſtodia mundi. Hora
Multa renaſcentur, quæ iam cecidere, cadentque.
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet uſus:
Quem penes arbitrium eſt, & vis, & norma loqu

ANTE & POST.

Præpoſitûrę, ſint ſine caſu, adverbia ſunto.

Ante & poſt ubi accuſativus abeſt, adverbia ſunt, pro a poſtea. Virg. *Longo poſt tempore venit.* Et dicimus, multo vel poſt, aut ante vel poſt multo. Item poſt paulo, vel paulo contra indoctos. Sic omnes præpoſitiones abſente caſu adv

al

sunt. Persius. *Nec te quæsiveris extra.* Plaut. Veniam adveri tempori, id est, obviam tempestive.

CIS, CITRA, *cum contrariis.*

Cis & citra, quibus opponuntur trans & ultra, nihil differu nisi quod cis antiquius est magisq; nominibus montium vel fl iorum præponitur. Cis Rhenum. Et cis aliquando pro ult ponitur, teste Marcello. Citra ponitur etiam pro minus quam Ultra pro magis quam. Citra naturæ leges, i. minus quam natu æ leges patiuntur. Item citra, i. sine. Senec. Ede citra crudita em, Bibe citra ebrietatem.

CIRCA, CIRCITER, ERGA.

Circa ad locum & tempus refertur: ut Circa forum: Circ horam tertiam. Circiter ad tempus numerumque. Plaut. Redi huc circiter meridiem. Curt. Circiter duo millia desiderati. Al quando etiam locum dicit, & sæpe adverbiascit: ut Lapis circit in medio quadratus. Erga ad personam refertur. *Corn: Tacit:* Er populum superbum. Erga principem contumeliosum. *Quinti* Pleraque contra frigus ex suo corpore vestiuntur, & arma iis in genita quædam, & ex obvio fere victu, circa quæ omnia multu hominibus labor est.

INTER, INTRA, & EXTRA.

Inter innuit medians aliquid. Ut *Multa cadunt inter calice supremaque labra.* Intra, certos loci, temporis, aut alterius rei fi nes demonstrando significat, habetque contrarium extra. Hora *Iliacos intra muros pugnatur & extrà.* Intra triduum: Intr famam, i. citra opinionem.

INFRA, SUPRA, SUPER, SUBTER.

Infra ad dignitatem refertur: ut Infra omnes infimos es ho mo nequissime. Et ad locum, habetque relativum supra, cum qu res plerumque significat interjecto spatio distantes: ut Infra t ctum es si foco adsideas. Nubes supra nos pendent. Virg.

Tum mihi cæruleus supra caput adstitit imber,
Noctem hyememq; ferens, & inhorruit unda tenebri

Eodem modo subter & super relativa sunt, nec distantiam, quer admodum illa, sed rerum contactum frequenter significant. Se deo super lapidem. Urinator mirificè subter aquam durat.

JUXTA, PROPE.

Pro eodem accipiuntur Juxta & prope: Juxta autem adver

H apud eloquentiſſimos ſæpe ſignificat ſimiliter, eodem mo
æquè: Saluſt: de inertibus: Eorũ ego vitam, mortemq; juxto æ
mo, quoniam de utraq; ſiletur. Eraſmus Roterodamus. In alion
pulchre ac turpiter factis, quid deceat, quid non, juxta videmus,

OB & PROPTER.

Cauſam innuunt ob & propter: veluti, ob virtutem ama
dus es. *Cic:* Is denique honos mihi videri ſolet, qui non propt
ſpem futuri beneficii, ſed propter magna merita claris viris defe
ꝛ, & datur. Propter etiam prope ſignificat. Virg.

Et Viridi in campo templum de marmore ponam
Propter aquam —— Ob interdum ſignificat ante,
Livius: Fœda mors ob oculos erat.

SECUNDUM SECUS.

Caper negat recte dici Secus te ſedeo, quia dicendum eſſet in
uit. Secundum te ſedeo. Variat autem ſecundum, ſignificatio
m. *Cic:* Proxime autem & ſecundum Deos, homines homini
us maxime utiles eſſe poſſunt: Hic poſt & quaſi ſecundo loco
ſignificat: Item ſecundum te judico: id eſt pro te. Secundum
quietem tua imago mihi obverſata eſt, i. in quiete. Vulgare eſt
ſecundum: i. Juxta Solonem cecinit Ovidius.

—— *Ultima ſemper.*
Expectanda dies homini eſt, dicique beatus
Ante obitum nemo, ſupremaque funera debet.

USQE.

Uſque ſine alia præpoſitione appoſita, gaudet Plerumque poſt-
poni: ut Romam uſque iter habeo. Addita præpoſitione tranſit
in adverbium, *Cic* Uſque ad Numantiam miſit. Terent. Ex Æ-
thiopia eſt uſque hæc. Uſurpatur etiam quando adverbium eſt
pro aſſidue, diu, ſemper. Plaut: Valuiſtin'uſque?

Præpoſitiones ablativi caſus.

A, ab, abs, idem ſignificant, Sed à ſolum conſonantibus jun-
gitur ab vocalibus: raro autem aliis conſonantibus quam conſo-
nanti i, & liquidis l & r: ut ab Jove, ab lege, ab Rege. *Ovid:* 1. met.

Vivitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpite tutus:
Non ſocer a genero fratrum quoque gratia rara eſt.

Abs, vix aliter utimur quam ante q & t. Abs. Tito, Terent: Abs
novis homine beneficium accipere gaudeas.

A vel ab, pro poſt, ornatè ponuntur, Perſ.

O Jane à tergo quem nulla Ciconia pinſit.

Item defenſionis vim habent. Cicero. M. Cælius talis tribunus fuit, ut nemo contra civium perditorum popularem, turbulentamque dementiam à Senatu, & à bonorum cauſa ſteterit conſtantius, i. pro partibus ſenatus, pro partibus bonorum. Ab Epiſtolis, à rationibus dicitur, qui Epiſtolis, rationibus præeſt. A ſecretis, i. ſecretarius ſecretorum ſocius. Ab re, i præter rem, indecens, inutile. Liv. Haud ab re duxi.

CUM.

Cum aliquando Euphoniæ cauſa neceſſario poſtponitur: ut Mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum. Quacum. quocum, quibuſcum: melius quam cum qua, cum quo, cum quibus: Cicero. Quid dulcius quam habere quocum omnia audeas loqui, ut tecum.

CORAM, CLAM. ANTE, PALAM.

Coram, adverſatur clam, & differt ab ante. Nam ante oculos longe intelligi poteſt: Coram, proximitatem ſignificat. Terent. Quæ mihi ante oculos coram amatorem adduxti tuum? Differt quoq; coram, à palam: Coram ad certas perſonas pertine: Palam ad omnes, & fere adverbium eſt, pro manifeſte. Terent. Quæ vera audivi taceo & contineo optime. Sin falſum aut vanum, aut fictum eſt, continuò palam eſt.

DE. E. EX.

De ab à differt. De materiam ſignificat, quemadmodum è, & ex. A nunquam materiam innuit, ſed efficientem cauſam: Plin. Liber tam ineptus, ut non de puero, ſed a puero factum eſſe credas: Diverſa ſunt igitur. Hoc de te audio. & hoc audio a te, hic enim eſt cauſa efficiens, illic materialis. E & ex idem ſignificant, ſed è conſonantibus tantum jungitur: ut é jure, e Republica, id eſt, ad utilitatem Reipublicæ. Ex tam vocalibus quam conſonantibus: ut Ex arbore, ex dignitate, i. pro dignitate, vel ad dignitatem, E renibus laboro, id eſt, morbum patior in renibus. E ſententia aliquid habere, id eſt, ad votum & deſiderium noſtrum. Ex compoſito, id eſt, dedita opera. Ex Amphitheatro venit, qui in illo fuit, Ab Amphitheatro venit, qui in loco fuit illi proximo. Comes facundus in via pro vehiculo eſt, i. vehiculi vice. Sto

ro turribus, pro Joanne, i. ut turres, ut Joannem defendam. Pro viribus, pro virili, vulgaria sunt. Pro foribus, id est ante fores. Pro rostris, pro tribunali, id est in rostris, in tribunali.

PRÆ.

Præ significat ante, ut præ cunctis es honorandus, Et propter vel ab. Terent. Ut fit misera præ amore. Comparationis præterea vim habet. Idem. Hic ego illum contempsi præ me.

Præpositiones Communes.

IN *cum Accusativo.*

In, accusativo servit, quoties motum ad quamvis rem significamus, motum dico, vel manifestum, ut Rideo in gratiam. Horat.

In vitium ducit culpa fuga si caret arte.

Vel latentem: ut *Avaritia crescit in horas.* Martial.

Heserno fœtere mero qui credit Acerram,
Fallitur: in lucem semper Acerra bibit. Virg.

Scinditur incertum studia in contraria vulgus.

In pro contra ponitur: ut Crudelis in privignos noverca. Invehor in æmulum. Virgil.

Quid meus Æneas in te committere tantum?
Quid Troes potuere? Item in pro erga. Idem.

Accipit in Teucros animum, mentemque benignam.

IN & SUB *cum ablativo.*

Cum in loco, aut alia re, quid fieri significamus, in & sub ablativum postulant: ut Versor in foro, sub die, sub nocte. Cicer. Verum decus in virtute positum est, quod maximè illustratur magnis in rempubl. meritis. Virg.

Ædibus in mediis, nudoque sub atheris axe
Ingens ara fuit.——— Ovid.

Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum.
Tempore sic duro est experienda fides.

In pro inter ponitur. Virg. *Cadit & Riphæus justissimus unus,*
Qui fuit in Teucris.———

SUB *cum accusativo.*

Sub accusativum habet, ubi motus fit ad rem: ut Eo sub tectum Virg.——*Posteſque sub ipsos, Nituntur gradibus*———

Item sub pro paulo ante, vel circa. Erasmus. Sub cœnam paulisper inambula, cœnatus idem facito. Sub somnum exquisitissippiam ac dignum memoria legito. Et pro statim post: ut sub

hæc

hæc verba. *Cicero Planco*: Sub eas statim recitatæ sunt tuæ.

SUPER & SUBTER. *cum accusativo.*

Super quando adversatur præpositioni subter, cum accusativo sæpius legitur: ut Super aera æther est. Similiter quoties ultra significat: ut Virg——— *Super Garamantes & Indos,*
Proferet imperium,———

Et præter, *Sueton. Super cætera flagitia.* Sic subter sive quies fuerit, sive motus, accusativum fere semper habet: Poëticè interdum ablativum. Virg: 9. Æn: *Subter densa testudine.*

SUPRA *cum ablativo.*

Super pro de positum, habet ablativum. Virg.
Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.
Præterea pro in aut propter. Virg. *Fronde super viridi.*
Non moveor super hac re, i. propter hanc rem.

REGULA XVIII.

De genitivo, & obiter de aliis casibus pro adverbiis loci.

Quæstio si fiat per ubi, nomènque priôris
Sit numeri, & próprium, ceu primæ sive secúndæ:
In pàtrio dabo, quando locum designo minorem.
Militiæ, belli, atque *domi,* sic ponis *humíque,*
Ponimus intérdum dictis, *terræque, togæque,*

Propria nomina pagorum, & oppidorum (quæ minora loca dicuntur) primæ vel secundæ declinationis, singularis numeri: & appellativa, Militiæ, belli, domi, humi, terræ & togæ cum quæstio fuerit per ubi, apponuntur verbis vel participiis in genitivo, pro adverbiis loci: ut si quæratur: ubi est Papa? optimè respondebis, Est Romæ. Ubi studuisti? Studui Gandavi. Ubi est segnis? Domi. Ubi agit temerarius? Militiæ. Sic poma jacent humi. Condo corpus terræ, i. in terra. Gratus principi, belli, togæque. Hoc per ablativum dicere posses. Plin. Dubium est togane an bello præstantior fuerit. Humi constituitur etiam cum verbo motus ad locum, Virg.
Nec prius absistit quam septem ingentia victor,

Corpora fundit humi. Idem. *Procumbit humi bos.*

Si ternæ nomen fuerit, numeríve secúndi,
Cum *ruri* dàbitur terno aut sexto, mage terno.

Nomina propria oppidorum aut pagorum tertiæ declinationis, aut pluralis numeri, cum quæstio fiet per ubi. ponuntur pro adverbiis loci in dativo vel ablativo: elegantius autem in dativo cum appellativo ruri: ut Terentius natus est Carthagine, vel natus est Carthagini. Tarquinius vixit Gabiis. Studes Athenis. Ruri philosopharis. Dices & rure per ablativum. Liv. Scipio vitam Linterni egit fine desiderio urbis: morientem rure, eo ipso loco sepeliri se jussisse ferunt. Per dativum locutionem esse lepidiorem innuit Servius: nec desunt apud Latinos scriptores testimonia. Cic: Convento Antonio Tiburi, Quæ Romæ, quæq; Carthagini acta.

APPENDIX.

Non solum pro adverbiis localibus quidam dativi ponuntur, sed inveniuntur etiam pro adverbiis temporis positi, aut verius adverbia sunt ut tempori, luci, vesperi, quibus addi potest sorti, id est per sortem. Virg: 2. Georg:

Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti.

Terent: Nunquam tam mane egredior, neque tam vesperi domum revertor, quin te in fundo conspicer fodere.

Tu sextum casum, si quando per unde rogaris,
Aut qua, respónde. Si per quo, pónitò quartum
In própriis: quibus usque cupit *rus* cum *domus* addi.

Nomina propria oppidorum, aut pagorum, ubi quæstio fiere per unde, aut per qua, ponuntur pro adverbiis loci in ablativo sine præpositione, cum duobus appellativis rus & domus, Unde venis? Venio Roma, Tibure, domo. *Terent: Timeo ne pater jam rure redierit.* Qua ibis Romam? Colonia. Sed hic per præpositionem sæpius loquuntur propter Amphibologiam vitandam: ut per Coloniam proficiscor Romam versus. (Si per quæ pónito quartum) Nomina propria oppidorum vel pagorum

ubi quæstio fieret per quo, ponuntur sine præpositione in accusativo, cum appellativis rus & domus: ut Quo vadis? Vado Gandavum, Brugas, Parisios. Terent. Ego cum filio rus ibo.

Virg. *Ite domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.*

Bárbarus haud fies appónens præpositúras.

Si quis dictis nominibus præpositionem interdum adjiciat, non censebitur Barbare locutus Quintil. *In domo furtum factum est ab eo qui domi fuit.* Liv. *Legati ab Ardea veniunt.* Cic. *Ad Capuam vel ad Luceriam iturus putabatur.* Maxime autem ut licet ad, ubi locum proximum significamus: ut Hostes venerunt ad Gandavum, i. in locum Gandavo vicinum.

APPENDIX.

Accedentibus adjectivis, vix abesse potest præpositio. Proper. *Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas.*

Excipiuntur meus, tuus, suus, noster, vester & alienus. Dicimus enim: Sum domi, meæ, tuæ, &c. Cic. Malo esse cum timore domi meæ, quam cum periculo domi alienæ. dicendum est igitur, Versor in domo ampla, magnifica, regia: non autem, Versor domi amplæ, magnificæ, regiæ: At Livius ait: Capuam flectit iter luxuriantem longâ felicitate ac indulgentiâ fortunæ, Sic & alii interdum. Eodem quoque modo majorum locorum nomina sine præpositione adverbialiter posita invenies, licet aliter Grammatici præcipiant, ut subnotabimus.

Annotatiuncula generalia.

Diximus ubiq; propria oppidorum & pagorum nomina, quia propriis aliorum locorum, ut Regionum, Insularum, Montium, Fluviorum, præter dicta, appellativis omnibus adhæret præpositio, sive actio fiat in loco, de loco, per locum, seu denique ad locum, Plancus Ciceroni. Ab Isara castra movi pontem tamen, quem in Isara feceram, castellis duobus ad capita positis reliqui. Virg.

Per varios casus per tot discrimina rerum
Tendimus in Latium: Horat.
Impiger extremos currit mercator ad Indos.
Per mare pauperiem fugiens per saxa per ignes.

Regimen Genitivi:

De adverbiis localibus:

Ubi, qua, unde, quòrsum, & quousque, de loco quærunt, si nec relativè, nec infinitè ponantur. Quæcunq; autem nomina ad hæc prima quatuor diximus respondere, eadem ad quorsum, & ad quousque in accusativo reddi possunt, adjecto versus, quando per illud, & usque quando per hoc, facta est quæstio: ut Quorsum venes iter Æneas? Carthaginem versus. Quousque te fata trahunt? In Italiam usque.

Hoc tamen sæpe intelligitur, teste Valla: Sed de nominibus satis. Tribuuntur etiam singulis sua adverbia, de quibus nunc agendum est.

Adverbia in loco:

Ad ubi respondentur hic, illic, istic, ubi, alibi, alicubi, ibidem, ubique, ubilibet, ubivis, sicubi, necubi, nuncubi, passim, vulgo, inibi, usquam, nusquam, peregrè, alicubi, intus, foris, superius, inferius, supra, infra.

Adverbia ad locum.

Ad quo respondentur, Huc, illuc, istuc, intro, foras, eo, eodem, alio, aliquo, quoquo, quolibet, quovis, quodam, quopiam, siquo, nequo, ultro, citro, utroque, neutro, peregrè, usquam, nusquam, quocunque, supra, infra, vel superius, inferius: invenies interdum, hoc, isto, illo, pro huc, istuc, illuc.

Adverbium per locum.

Ad qua respondentur, Hac illac, istac, usquam, nusquam, intus, foris, ea, eadem, quaqua, quacunque, quaque, qualibet, siqua, nequa, aliqua, alia, utraque, & recta. Terent. Cur non recta introisti? Cic. Recta venit ad me.

Adverbia de loco:

Ad unde respondentur. Hinc, illinc, istinc, intus, foris, utrinq;, undique, cominus, eminus, intrinsecus, extrinsecus, utrinsecus, forinsecus, nusquam, inde, peregre, superne, inferne, sirpitus, humanitus, radicitus, cœlitus, unde unde, undecunque, undelibet, aliunde, alicunde, sicunde &c. Dehinc non loci, sed ordinis, adverbium est, pro posthoc, Abhinc temporis est, pro ab hoc tempore.

Adverbia locum versus:

Ad quorsum respondentur, Horsum, istorsum, illorsum, sursum deor-

deorſum, antrorſum, dextrorſum, lævorſum, ſeorſum, ſiniſtrorſum, retrorſum, aliorſum, quoquoverſus, vel quoquoverſum.

Adverbia uſque ad locum:

Ad quouſque reſpondentur, Hucuſque, iſtucuſque, illucuſque, hactenus, &c.

Annotatiuncula generalis:

Hic, illic, iſtic, &c. eodem modo differunt, quo pronomina hic, iſte, ille. Hic pronomen pertinet ad primam perſonam, & me ſignificat, aut meum, aut quod eſt ubi ego ſum, vel habito, aut de quo loquor. Iſte refertur ad ſecundam, & ſignificat te, aut tuum, aut quod eſt, ubi habitas, vel de quo loqueris. Ille ad tertiam pertinet & neutrum prædictorum ſignificat, ſed tertium quiddam: Plaut. Quis eſt quem videmus venientem pannoſum ac ſqualidum? Illene eſt noſter Syrus? Hic adverbium ſignificat in loco, ubi ego ſum: iſtic in loco: ubi tu es. Illic in loco, ubi eſt de quo loquimur. Huc, i. ad hunc locum. Iſtuc, i. ad iſtum locum in quo tu es. Illuc, i. ad illum locum, in quo nec ego ſum, nec tu. Sic dices de aliis.

Ille quidem laudat, contemnit & iſte viciſſim,
Reſpicit hic própius, ſed quod magis ille remôtum.

Ille in oratione emphaſin ſæpe habet, & ob eminentiam rem quam omnibus notam ſignificare volumus, denotat. Alexander ille magnus. Conjungitur etiam alicui perſonæ. *Ille ego qui quondam.* Virg. *Tune ille Æneas?* Iſte cum rem aliquam cum ſtomacho aut contemptu indicamus. Terent: Iſte Cherea, iſte Ephebus frater Phedriæ. Sic cum ad duo antedicta referuntur hic & ille, hic ad propius & poſterius, ille ad prius & remotius refertur *Auſon.*

Quis neget Æneæ natum de ſtirpe Neronem?
Suſtulit hic matrem, ſuſtulit ille patrem.

DATI

DATIVI REGIMEN.

REGULA PRIMA.

FIxa dabunt ternum, ſubſtantivo mediánte
Verbo: quod per *habet* contingit ſæpe reſolvi.

Omne nomen ſubſtantivum poteſt regere dativum mediante verbo ſubſtantivo, quod exponitur per habeo: ut Mihi liber eſt, ibi pecunia, id eſt, ego librum habeo, tu pecuniam. Virg.

Sancta probis pax eſt. —— Idem.
Ludite ſecure quibus as eſt ſemper in arca.

Dic etiam, Mihi bene eſt; id eſt, bene habeo, benè valeo. Sunt qui dicunt hujus regulæ dativum à nomine regi, mediante verbo ſubſtantivo. Alii dicunt regi ab ipſo verbo. Suum cuique relinquo judicium.

REGULA SECUNDA.

Ternum pro quarto aut ſexto cum præpoſitúris
Pónimus, *It clamor cœlo,* Pro more poëtæ.
Cur tibi deſpicior? Nunc omnibus itur ad aurum.

Dativus ponitur ſæpè pro accuſativo vel ablativo cum præpoſitione: ut It clamor cœlo, i. ad vel in cœlum. *Inferetq; Deos Latio* in Latium. Deſpicior tibi, i. à te. Curritur omnibus ad aurum, i. ab omnibus. Tu es mihi viſus *Publ.* Mora omnis odio eſt, ſed tacit ſapientiam. *Gemini Dativi.*

Sunt quædã geminos verba admittẽtia ternos.

Sunt quæ præter dativũ antedictæ regulæ aliũ admittunt dativum: ut Filia eſt mihi curæ. Sum tibi auxilio, præſidio, conſilio, commodo. *Ter. Sunt hæ tibi nuptiæ cordi.* Horat.

Nec timuit ſibi ne vitio quis verteret olim.

Sic do tibi hanc rem doti, vel dotem. Sum tibi documento vel documentum. *Plaut. Eſt ager hic nobis ſub urbe, quem dabo dotem Sorori.* Idem. *Nemo id probro ducit Alcmena.* Cic. Habeat me ſibi documento, i. meo Exemplo faciat.

REGULA

REGULA TERTIA.

Acquisitivè si ponas verba, dativum (tivus
His dato. Communis fermè omnibus esto da-

Omne verbum acquisitivè positum, regere potest dativum rei acquirentis: in cujus honorem, vituperationem, utilitatem, damnum, lætitiam, jucunditatem, favorem, petitionem, similitudinē, aliquid fieri significamus. Doce mihi prolem. Cic. Non omnibus dormio. *Virg.*—*It hasta Tago per tempus utrumq;*. Idem. Æn. 1.

—— *Ubi templum illi, centumque Sabæo:*
Thure calent aræ, Pers. ad
Desidem. *Tibi luditur, affluis amens, Contemnere:* Horat.
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum. Ovid.
Casus ubique valet, semper tibi pendeat hamus:
Quo minime credis gurgite piscis erit.
Cum dativo accusativum regentia.

Hæcq; simul ternū cum quarto verba requirūt
Comparo, do, reddo, jubeo, contraria, ascribo,
Declaro, mitto, oppono, promittoque, junge
Subjugo cum variis, quæ lectio multa docebit.

Decuplicia verba dativū cum accusativo regunt. *Primo, verba comparandi.* Comparo, compono, confero, assimulo, accomodo, æquo, exæquo, adæquo postpono, posthabeo, antepono, antefero: ut comparo Virgiliū Homero: vel per ablativū cum Homero. *Hor:*

Interdum vulgus rectum videt, est ubi peccat,
Si veteres ita miratur laudatque poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet, errat.

Cic. ad Lepid. Hoc esse animo scito omnes suos, ut mortem servituti anteponant. Confero te Joanni, i. comparo. Confero tibi vel in te beneficium. id est do. Confero me ad villam, i. eo.

II. *Dandi vel reddendi.* Do, dono, impertio vel impertior, partior, impendo, divido, distribuo, præbeo, lego legas, exhibeo, concedo, mutuo, cō modo, fœneror, stipulor, adhibeo, adjicio, adjungo, admoveo, addo & similia. *Reddendi:* Reddo, restituo, resigno, retribuo, repēdo, repono, refero, resolvo, &c. ut par pari refero. Plaut. Do tibi operā, si quid est quod me velis. Horat. *Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina vitæ Tempora dii superi.* Dicimus, dono

tibi

tibi equum: & dono te equo. Dono te civitate, i. efficio te civem, impertio vel impertior tibi salutem, vel impertior te salute.

III. *Jubendi & prohibendi.* Jubeo, præcipio, mando, impero, injungo, cõmitto, edico, &c. prohibendi vero prohibeo, nego, denego. Interdico, &c. Publ: Nil peccent oculi, si animus oculis imperet. Jubeo tibi hanc rem: & aliquando jubeo te hanc rem cum duobus accusativis *Cic:* Non quia aliquid juberem, subaudiri videtur facere. Prohibeo, interdico tibi domum, vel prohibeo, interdico te domo. Plaut: Damna multa mulierum me uxore prohibent. Interdico sæpius invenies cum dativo & ablativo: ut interdico tibi domo mea. Per eosdem casus & impersonaliter lepidè loquimur. *Cic:* Malè rem gerentibus, patriis bonis interdici solet. Passive dices interdicor aqua aut igni, aut aqua aut ignis interdicuntur mihi: huc pertinet tempero, & moderor. Plaut. Linguæ tempera, temperor iram, & ab ira: moderor tibi & te. *Versus*

Interdico tibi carnem vel carne latinum est.

IV. *Nunciandi.* Indicandi, Declarandi: Indico, nuncio, declaro, annuntio, insinuo, manifesto, revelo, recludo, refero, patefacio, aperio, monstro, ostendo, significo, lego, interpretor, suggero, dico prædico, exprimo, narro, enarro, memoro, recenseo, recito, repeto, refero, respondeo, fari, loqui, &c. Indico tibi veritatẽ: primæ conjugationis secundam syllabam corripit: Indico ventri bellum, i. denuntio, tertiæ, & secundam producit. Dico tibi diem, id est, tempus constituo, refero tibi hanc rem, i. narro. Refero ad te, id est, in consultationem fero. Quintil. Non retulit ad matrem, non propinquos consuluit, non amicos. De his referam ad Senatum potius quam hæc referam ad Senatum. Refero tibi acceptum, id est fateor me accepisse abste. *Cicer:* Vitam acceptam refert clementiæ tuæ. Respondeo quæstioni & ad quæstionem. Structurã perpendiculo, vel ad perpendiculum respondere oportet, id est, convenire. *Virg:* *Illa seges demum votis respondet avari, Agricolæ,* id est, satisfacit.

V. *Vendicandi.* Vendico, ascribo, usurpo, occupo, addico, acquiro, adipiscor, &c. non idem, sed simile quid significantia: ut vendico mihi hunc librum: Ascribo tibi honorem.

VI. *Mittendi,* Mitto, transmitto tibi literas. Sæpius mitto ad te, scribo ad te. quam tibi dicimus. Legavit Rex ad nos decem Oratores. Destino tibi literas, pro mitto, raro legitur, sed propriè signifi-

gnificat assigno, delibero, constituo. *Virg: Me destinat ara*

VII. *Opponendi.* Oppono, objicio, offundo, &c. Cic: in *Sal* go meis majoribus virtute mea præluxi: Tu tuis, vita tua quam urpiter egisti, magnas offudisti tenebras: Quare noli mihi an- iquos viros objectare.

VIII. *Promittendi.* Spondeo, despondeo, promitto rogatus, olliceor ultro pollicitor, recipio: ut Redde quæ coram recepisti ihi, i. promisisti. Recipio te, notum est. Do tibi fidem, i. sancte romitto: Habeo fidem, id est credo.

IX. *Verba.* Subjugandi: subjicio, submitto, supero, debello: t Rex subjugavit sibi hosteis. Horat.

Mihi res non me rebus submittere conor.

X. *Varia verba.* De quibus non est certa regula, dativum & ccusativum postulant: ut Minor, interminor, debeo, invideo. lin: *Neque enim ut multi invideo aliis bonum, quo ipse careo.* Debeo tibi vitam. Affuesco pro assuefacio: nam alioqui solum da- ivum habet. Quint. de puero. *Non assuescat, ne dum infans qui- lem est, sermoni qui dediscendus sit.* uadeo, persuadeo. Plaut. *Odi o aurum; multa multis sæpe suasit perperam.* Impono urbem monti. Impono tibi, id est decipio te. Commendo te regi, id est mice committo. Commendo te apud regem, id est laudo. Credo, ido, confido, committo. Terent. *Ah sceleste, ovem lupo commisi- i.* Dico etiam Fido, confido hac re. Formido, metuo, timeo te, ne uid mali mihi facias. *Publ:* Inimicum quamvis humilem docti st metuere, formido, metuo, timeo tibi, ne quid mali tibi con- ingat: ut Metuo tibi infortunium.

Annotatiuncula generalis.

Quæmadmodum dativus sæpe ponitur pro accusativo aut ab- ativo cum præpositione, ita viciſſim quandoque accusativus aut blativus mediante præpositione, verbis adhæret loco dativi: Hinc variam constructionem multa verba sortiuntur: ut Loquor ibi, vel ad te, vel loquor tecum. Misceo aquam vino, vel cum ino. Nitor hastæ, vel hasta, vel in hastam, sed peculiare est. Nitor ad rem. *Fabius. Altius ibunt qui ad summa nituntur.* Huc lurima sane pertinent verba, quæ diligenti lectione observanda c usu, qui ubique multum potest, discenda censeo.

Verba

Regimen Dativi.

Verba dativum ut proprium casum regentia.

Tertius est verbis proprius natis, *fore, sum, fi*
Ag, manénte *facit*: poscunt hūc sæpè per *ob, con,*
Ante, sub, inter, ad, in, post, præ, conjuncta: qui-
bus do
Occúrro, fáveo, stúdeo, medeórque & *adulor,*
Auxílior, famulor, nuce: sed dat *juvo* quartū
Párco, præsídeo, pugno, cum parcere, grator,
Quæque frequenter erunt impersonalia junge
Contingit, restat, placet, évenit, áccidit, & *fit,*
Sufficit & *constat, libet,* & *liquet,* & *dolet,* adde
Hu vacat, & *conducit,* & *expedit,* & *licet,* atque
Cónvenit & *præstat,* sed dicito, *pértinet ad me.*
Attinet & *spectat,* rectè conjungimus isti:
Multa regunt ternum, quibus haud est regula
certa.

Dativum ut proprium casum regunt verba unde vigecuplicia.

Primo. Composita à Fore, dativum sibi proprium exigunt: ut Spero hæc mihi profore. Utinam Joannes adtoret nobis: *Cic. Sulpitio:* Major, mihi ratio adfore nulla potest quam conjunctio consuetudinis, sermonumque nostrorum.

II. Composita à sum. ut Adsum, desum, obsum, prosum, absum, insum. Publ: *Luxuriæ desunt multa, avaritiæ omnia.* *Asin. Pollio, Cicer. Neque decesse, neque superesse reipublicæ vi lo,* id est superites esse. Supersum labori, id est, vinco laborem. Quædam pro dativo vel accusativum vel ablativum addita præpositione fortiuntur, Dicimus enim, Adsum pugnæ, adsum in pugna vel adsum ad pugnam, proinde puer fac memineris jam datæ annotatiunculæ.

III. Composita à Facio & Fio: ubi facio non mutat a in

Satisfacio tibi, satisfit tibi. Malefacio, benefacio patri. Salust: *pulchrum est benefacere reipublicæ*, Brut: Cic: *Cui re gratias ix referre possum, huic verbis non patitur res satisfieri*,

IIII. Cum præpositionibus quibusdam composita Verba lurima cum his præpositionibus, Ob, Con, Ante, Sub, Inter, d, In, Post, Præ composita, dativum postulant.

OB, Occumbo, obluctor, obrepo, obgannio, obmurmuro, occi, o, obturbo. *Virg.* ——— *In utrumque paratus,*
Seu versare dolos, seu certæ occumbere morti,
lem. ——— *Genibusq; adversæ obluctor arenæ.*

CON. Condormio, consono, colludo; convivo. Commori- tibi, vel tecum. *Cic* Omnis oratio moribus consonet, *Terent*: x Andro commigravit huic vicinæ Et nomina quædam à on composita, dativum habent: ut concolor corvo, Cognomi- is Paulo,

ANTE. Antecello, antecedo, anteeo, anteſto, anteverto illi el illum doctrina. Cicer. Pro Arch. Antecellere omnibus ingenii loria contigit. Plaut. Virtus omnibus rebus anteit. Terent. liror ubi ego huic anteverterim, i. hanc præcesserim. Sueton: in ug. Magnificentia omneis anteceſſit:

SUB. Succedo tibi, subjicio, subjaceo. suboleo. ut pecunia for- tunæ subjacet. Virg *Nostris succede penatibus hospes.* Plaut, Subolet jam uxori, quod ego machinor.

INTER. Interſero, interſono, intervenio, interſum, Inter- misceo, intermico: ut Lupus intervenit fabulæ. *Claud.*
——— *Rutilum squamis intermicat aurum.*

AD. Arrideo, acclamo, alto, acquiesco, assideo, adhæreo, ap, propinquo, allabor, admolior, adigo: ut Lucretia adegit cul- trum cordi. Horat. *Parcus ob hæredis curam nimiumque severus assidet insano.* Virg. —— *Antiquis Curetum allabimur oris.*

IN. Impendo, insurgo, insusurro, inhio, innitor, immoror, inhæreo, insideo saxis. *Cic*: Omnibus quorum mens abhorret à ratione, semper aliquis aliis dolor, aliis terror, impendet. Virg: *Vela cadunt remis insurgimus.* Immineo, incedo, pro invado, immitto illi vel illum. Ovid *Imminet exitio vir conjugis illa mariti.* Cic. In nostras fortunas imminent. Virg: *Regibus incessit magno dis- cordia motu.* Sed incedo & alia nonnulla ab in composita, accusa-

tivum

tivum quoq; exigunt sine præpositione, per regulam quintæ constructionis accusativi. Intendo vires, i extendo. Intendo animum studiis, i. do operam studiis. Horat. lib: 1. ep: 2.

Invidia vel amore vigil torquebere, si non.
Intendas animum studiis & rebus honestis.

Virg: *Incubuitque thoro, dixitque novissima verba.*

POst, postpono famam pecuniæ, Posthabeo: Posthabui tamen illorum mea seria ludo.

PRÆ. Præpondero, præniteo tibi fide. *Cic:* Suis majoribus virtute præluxit. Præcurro, præeo, præcedo, præsto omnibus omnes. Plaut. Vestræ fortunæ meis præcedunt. Cæsar. Helvetii reliquos Gallos virtute præcedunt. *Cic:* Hoc præstat amicitia propinquitati quod ex propinquitate benevolentia tolli potest ex amicitia non potest. *Quintil.* Præstat ingenio alius alium.

V. Verba occurrendi dativum habent. *Pers. Venienti occurrite morbo.* Sic obvio, obsto, obsisto, occurso. *Virg.*

Occurrere capro, cornu ferit ille caveto. *Ovid:*
principiis obsta, sero medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.

Obvius nomen, & obviam adverbium, similiter dativum regunt ut: Sum tibi obvius: Venio tibi obviam. Sic prævius. *Ovid.*

Prævius aurora lucifer ortus erat.

VI. Verba favendi: ut Faveo amico. Sic annuo, arrideo, subscribo, consentio, assentio, vel assentior, hæreo, adhæreo, assentor, pulor, concino, suffragor, accedo, bene volo, bene cupio, bene opto, &c *Virg. Jupiter omnipotens audacibus annue cœptis.* *Cic:* Sensus mihi assensus est. Assentior quandoque regit accusativum cum dativo, Cic: primo de Oratore. Cætera assentior Crasso. Idem. Quare tibi Antoni utrumq; assentior. *Virg:* *Aspirat primo fortuna labori*, i. favet, auxiliatur, *Cic.* Ad hanc laudem aspirare non possunt, i. de hac laude acquirenda, ne aspirare quidem possunt. Accedo tuæ sententiæ, i. assentior. Novum plerunq; infortunium novo accedit dolori, sive ad novum dolorem, i. adjungitur.

VII. Verba studendi, & diligentiam adhibendi, Studeo, incumbo, incubo, attendo, indulgeo, insisto insto, inhio, insudo, vigilo, innitor; vaco, inhæreo, operam do, impendo, navo, adhibeo operam: ut studeo Grammaticæ, Invigilo pecuniæ. Cic. Quantus quisq;

iisque reipublicæ ſtuduit, tantum mihi fuit aut amicus aut adſarius. Studeo pro vehementer cupio, aut volo, regit accuſatim. Idem Unum ſentitis, unum omnes ſtudetis. Dicimus incumbo laudi, & incumbo ad vel in laudem. Tullius. Mi Plance, incumbe toto pectore ad laudem. Idem, Incumbe per Deos immortales in eam curam & cogitationem, quæ tibi ſummam digni. tem & gloriam afferat. Attendo juri vel jus. Inſiſte negotio ſainter, ideſt da operam. Inſiſte bonorum veſtigiis, i. innitere. habet etiam accuſativum. *Virg. Nulli fas caſto ſceleratum inſiſtere lem.* Inſto operi, id eſt diligenter inſiſto: inſto opus, id eſt dior, facio opus. Tibi multa bona inſtant à me, id eſt a ſunt. *Virg.* lib: 8.

Heu quanta miſeris cades Laurentibus inſtant.

Vaco pro ceſſo aut careo, capit ablativum cum a vel ab: ut Va- à labore, a ſtudio, i. non laboro, non ſtudeo. *Cic.* Vacare a culpa gnum eſt ſolatium. Quandoque præpoſitio omittitur Idem llum eſt tempus quod juſtitia vacare debeat. Hujus conſtrunis cauſam require in regula nona genitivi.

VIII. Medendi, medeor & medicor & ſi qua ſunt his ſignitione conformia. *Virg, Senibus medicantur anhelis.* Lact. Circſpice conſcientiam tuam, & iniquitatum medere vulneribus, gitur etiam utrumque cum accuſativo.

IX. Adulandi verba: Adulor blandiòr, aſſentior, applaudo, leinor palpor: ut Adulor. diviti, blandior matri, aſſentior nobiſndo doctis applaudet plebecula. *Cic. Tibi ſerviet, tibi lenocinapr.* Plaut. *Obſervatote quam blande muliebri palpabitur.* po palpas, idem quod palpor accuſativum regit, aut dativum.

X. Verba auxiliandi: Auxilior, ſubvenio, ſuccuro, adminicuopitulor, patrocinor, commodo, ſubeo, proſpicio, provideo, o, conſulo, de quo dictum eſt latius: ut Auxilior tibi, ſubvepauperi. Caveo tibi, i. proſpicio. Lege cautum eſt, i. proviſum Caveo periculum, i. fugio. Caveo te, vel a te, i. provideo ne i noceas. *Plaut.* Qui cavet ne decipiatur vix cavet, quem etiam t. Conducit, confert huic rei, vel ad hanc rem, i. utile eſt. Juvo ſativum habet, olim etiam dativum.

XI. Verba famulandi: ut Famulor diviti. Sic ancillor, ſervio, rvio, Eraſm: Nil magis optandum, quam ut ſacerdos immuconjugio, liber ac totus ſerviat domino

XII. Nocendi

XII. Nocendi verba: Noceo, reſiſto, inimicor, reluctor, nitor, inſidior, obloquor, detraho, ſuccenſeo, indignor, iraſcor, rogo, obtrecto, incommodo, afficio, renitor, injurio, aduerſor, ſiſto, obſto, renuncio, diſſentio, refragor, invideo, malevolo: Noceo nemini: Deus ſuperbis reſiſtit: Horat. *Eutrapelus cuique nocere volebat. Veſtimenta dabat pretioſa.* Terent: Se de Davo. Quem ego credo manibus pedibuſq; obnixè omnia turum, magis id adeo mihi ut incommodet, quam ut obſe tur gnato. Derogo & detraho tibi vel de te. *Cic.* Indignum de lege aliquid derogari, aut legem abrogari. Idem. Ille in chaia non ceſſat de nobis detrahere. Æmulor illi, i. invideo mulor illum, i. imitor. Illudo, inſulto illi vel illum. Aliqua Lædo illi per dativum veteres dixêre nunc vero Lædo illum

XIII. Verba parendi, ſive obediendi, Pareo, obedio, obt pero, acquieſco, morigeror, obſequor, geniculor, ſupplico au auſculto cedo, concedo, ut Pareo magiſtro, obedio patri.

Tibul. Longa dies homini docuit parere leones.

Audio tibi, vel audio te, id eſt obedio. *Cic. Si me audies, bis inimicitias.* Audio cum dativo rarius eſt. Audiens dicto piſſimè legitur; ſed hic audiens nomen eſt, teſte Diomede ſculto autem pro obedio, plerumque dativum habet. D apud Terent. Nec quid agam certum eſt Pamphilumne jutem, an auſcultem ſeni. Cedo, concedo tibi, id eſt locum do

Ovid. *Cedit amor rebus, res age tutus eris.*

Cedunt mihi hæc bona, id eſt, in jus meum veniunt. Con fato, id eſt morior.

XIV. Verba præſidendi: ut præſideo præſum, &c. Cicer. beo ſperare omnes Deos qui huic urbi præſident, mihi ac me relaturos eſſe gratiam.

XV. Pugnandi verba poeticè dativum regunt, apud Orat & hiſtoricos ablativum habent intercedente cum, elegantiſ accuſativum etiam cum præpoſitione in: Pugno tibi vel te vel in te: ſic Certo, digladior, concurro, congredior, &c. V *Montibus in noſtris ſolus tibi certet Amyntas.* Cicer. Æqu temperantia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes certant cum quitate, luxuria, ignavia, temeritate cum vitiis omnibus. Ar bello, repugno: & quædam alia, nuſquam non dativum ha Plin. Difficilius eſt voluptati repugnare quam iræ. O

Ignavis precibus fortuna repugnat. Sunt item quæ accusati-
m habent sine præpositione veluti debello, & expugno.

XVI. Verba parcendi, & veniam dandi, ut parco, ignoſco,
bl. Bonis nocet quisquis pepercit malis. Plaut. Stultitiæ ado-
entiæque ejus ignoſcas: Ignoſco potest habere accusativum
n dativo: Idem. Nunc hoc mihi ignoſcas quæſo: Sic parco pro
nſervo. Virg. *Multa talenta Gnatis parce tuis.*———
ce lachrymis, injuriæ, vindictæ, metui i. abstine a lachrymis,
injuria, &c. Virg. *Parce metu*, pro merui, antiquus dativus est.
cimus etiam per infinitivum. Parce lachrymari. Virg.

Parce pias scelerare manus.———

XVII. Verba gratulandi. Gratulor & grator poëtis, histori-
; proprium Ovid. *Gratulor huic terræ quod abeſt regionibus*
. Virg. *Inveni germana viam, gratare ſorori.* Dicimus gra-
or tibi hanc rem, hac re, & de hac re. Cic. Gratulor tibi vi-
riam. Idem. Gratulor tibi affinitate viri medius fidius opti-
Idem. Quod mihi de Italia gratularis, agnoſco humanitatem
m. His cognata sunt gaudeo, gratificor, & gratum facio. Cic.
bi gratulor, mihi gaudeo.

XVIII. Quædam verba cum infinitivo impersonalia, sine
personalia (sed raro aliter quam in tertia persona) regunt da-
um: ut Contingit, restat, & reliqua versibus comprehensa, qui-
s cognitis, non erit labor synonymorum, & contrariorum con-
ctionem perspicere, qualia sunt obtingit, obvenit, perplacet,
licet, superat, supersest, reliquum est, collibet, sedet, patet, &c.
impersonalibus exempla Horat. *Non cuivis homini contingit*
re Corinthum. Ovid. *Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.* De
ſonalibus Hor. *Quod ſatis est cui contingit, nihil amplius optat*
bl. *Cui plus licet quam par est, plus vult quam licet.* Stat &
ſtat impersonalia raro dativum habent exceptum. Virg. *Stat*
u renovare omnes. Salust. *Nonne emori per virtutem præ-*
, quam vitam per dedecus amittere? Pertinet, attinet, spectat
ne, dicendum est, non autem mihi.

XIX. Multa regunt dativum, de quibus certa non constat re-
: ut Sto judicio. Cano receptui, ut milites à pugna redeant.
o progressui, ut ad pugnam progrediantur. Intercedit mihi
m amicitia. Dativus interdum solius festivitatis causa verbis
ingitur: ut Suo sibi hunc jugulo gladio. Horat. *Quid mihi*
ecerit?

Ex adjectivis, quæ jure petunt sibi ternum:
Derivata leges constructa adverbia terno.

Adverbia quædam admittunt dativum nominis adjectivi un deducta sunt: ut prodire alicui obviam, canit similiter huic. Fe inutiliter sibi Propinquius tibi, proximius illi. Congruenter turæ. obvius enim, similis, inutilis, &c. Gaudent dativo, Ho

Vivere naturæ si convenienter oportet.

REGIMINIS ACCUSATIVI

REGVLA PRIMA.

ANte volunt quartum verba infinita su
Post casũ. Præ nulla supina, gerundia nu
Dant casum, dábitur verbi póst casus agén
Ni sit in u: Post nil capit hoc, vult mob
præ se.
Post etiã séquitur sua participans bene ver
Nam regímen sit idem, si significátio par sit

Omne infinitivum verbi personalis potest ante se regere a sativum, post se autem casum verbi à quo descendit: ut homi parere Deo æquum est. *Terent:* Meum gnatum rumor est a re. Idem: Qui postquam audierat filio suo non datum iri u rem. Cic. Hanc sibi rem præsidio sperant futurum. Hic non peto nominativum verbi finiti, rejectis particulis, quod, ut, a mili, in accusativum ante infinitivum mutari, proinde refer mum ad syntaxin nominativi ubi & alia de infinitivo dicta venies.

Gerundiorum & Supinorum constructio:

Præ nulla supina gerundia nulla, &c. Nec supinum, nec g dium regit ante se ullũ casum: sed post se regit casũ verbi a significationis: & sicut dicimus, lego historiam, ita venio legendi historiam, vado lectum historiam.

ANNOTATIUNCULA.

Casum dico verbi activæ significationis: quia ubi gerun & supinum passivę capiuntur, non admittunt ablativum v

em passivè significantium: sed ponuntur absolutè, teste Valla: male dicitur, liber est difficilis ad intelligendum à nobis. Non enio vapulatum à te. Omitti enim debet ablativus juxta probarum consuetudinem Virg *Alitur vitium, crescitque tendo.* Idem. *Uritque videndo Fœmina.* Quintil, *Memoria excondo, sicut omnia alia augetur:* i. dum tegitur, videtur, excolitur. etragantur Vallæ, Sulpitius & Calepinus, verum ipsi exempla ngunt, nulla è doctis afferunt.

Gerundiorum casus.

Quatuor sunt gerundiorum casus: Nominativus in dum: ut etendum. Genitivus in di, ut Petendi. Accusativus in dum: ut etendum: Ablativus in do, ut Petendo. Solvendo non sum, dutari potest (inquit Valla) dativus sit, an ablativus. utcunque , gerundia dativi casus rarissimè invenies apud probatos scripres. Jungimus solvendo dativum. *Quint.* Pauperi solvendo on sumus.

De Gerundio Nominativi casus.

initis in dum, *fuit*, *est*, *erit*, adjiciatur.
Quando necesse notant, ferme cõitante dativo.

Gerundium nominativi casus verbo substantivo adhæret; cum o necessitatem quandam indicat: Juvenal. *Vivendum est recte,* orat. *Si vis me flere, dolendum est: Primum ipsi tibi.* ——— Ovid. *Utendum est ætate, cito pede labitur ætas.* icer. Iterandum eadem illa mihi, subauditur est.

De Gerundio genitivi casus.

n di adjectivis, aut junge gerundia fixis
t patriũ poscunt nonnũquã, sed vice quarti.

Gerundia in di (quæ sæpissimè capiuntur active: ut causa disndi isthuc venio, i. ut discam. Passivè raro: ut Misi filium Coiam erudiendi causa, i. ut erudiatur. *Just:* Athenas erudiendi tia missus, quanto doctior majoribus suis, tanto & gratior polo fuit.) Junguntur nominibus substantivis amor, causa, occa, tempus, locus, ratio, gratia, opportunitas, & similibus: ut. A or habendi, causa pereundi, tempus tacendi. Ovid: *Carpe cibos itis est quidam gestus edendi. Ora nec immunda tota perunge*

manu, Junguntur etiam in di adjectivis: ut Certus eundi, peritus navigandi. Notandum hic est, infinitivum pro gerundio capi hujusmodi nominibus appositū. Virg. *Sed si tantus amor casus cognoscere nostros. Et breviter Troja supremum audire laborem. Incipiam.* Amor cognoscere & audire, i. cognoscendi & audiendi, sive ut cognoscas & audias. Ovid. *de juventute & senectute. Hac dare consilium, pugnare paratior illa est. Hac atas bellum suadet, at illa gerit.* Paratior dare consilium, i. ad dandū consilium. Sic pugnare pro ad pugnandum. Habent interim in di gerundia genitivū pro accusativo præsertim in plurali, licet Valla negat vitio carere: Compositui hunc librum instituendi puerorum gratia. Plin: *Cum illorum videndi gratia me in forum contulissem.* Illorum, pro illos dixit.

De Gerundio Accusativi casus.

In *dum* quod finit, gaudet præponere *ad*, *inter*,
Rarius *ante*, vel *ob*, vel *circa* jungitur illi.

Gerundia in (dum quæ sæpissimè significant active: ut Inter legendum hoc notavi, id est dum legerem, passi è vero rarò, ut Persii carmen ad intelligendum est difficile.) Ponuntur cum ad, ob, circa, propter; ante & inter. *Virg: Ante domandum Ingenti tollunt animos. Erasm. Ne præceptis ad loquendum.*

De Gerundiis Ablativi casus.

In *do*, præcedunt *in*, *ab*, *ex*, *cum* *de*, similesque;
Atque etiam dices, *scribendo*, *scribere disces*.

Gerundia in do (quæ aliquando active significant: ut Hos occidendo: illos accusando totam civitatem labefactasti. Aliquando capiuntur passive: ut Memoria excolendo augetur.) Apponuntur dictionibus quæ ablativum requirunt: ut Ex defendendo quam ex accusando uberior gloria comparatur. Quin: Ratio recte scribendi, juncta cum loquendo est. Interdum absolute ponuntur: ut Scribendo disces scribere.

Gerundiva Nomina.

Ornatius per gerundiva loquimur, quam per gerundia. Conveniunt autem gerundiva cum dictionibus per gerundia rectis in genere, numero, & casu: ut causa habendæ pecuniæ tibi fuit labor, per gerundium diceres, causa habendi pecuniam. Sic per gerundium dicimus, petendum est pacem: Per gerundivum, petenda est pax.

Gerundivorum Nominum casus.

Gerundiva in vocativo vix unquam reperiuntur. In nominativo rara sunt absente verbo substantivo, quale est hoc. Virg. *Volvenda dies en attulit ultro*, i. quæ volvitur. Gerundivorum obliquis sæpe utimur. Ovid: *Nunc fœcundus ager, pecoris nunc hora creandi, Nunc avis in ramo tecta laremque parat.* Virg. *Tantus amor floris, & generandi gloria mellis.* De dativo. Vaco agro colendo, rei quæ pertinandæ, memori tuccidendo. De accusativo. *Cic. ad Catilinam.* Vivis & vivis non ad deponendum sed ad confirmandam audaciam. De ablativo Laboravi in colendo agro, in confidienda Epistola. *Cic:* Orationem autem Latinam profecto legendis nostris efficies pleniorem.

APPENDIX.

Verbis quæ motū signant, prius adde supinū.

Supina in um apponuntur verbis aut participiis, motum significantibus: ut Eo venatum. Vel clam indicantibus motum: ut Do filiam nuptum. Plaut. Heu senex, pro vapulando: hercle ego abs te mercedem petam. Coctum ego non vapulatum dudum conductus fui. Hor. *Spectatum admissi risum teneatis amici.* Supina in u elegantissime construuntur cum adjectivis sine ullo regimine. Plin: Acipenser piscis rarus inventu. Cic. Non facile est dictu, quantopere conciliet amicos comitas affabilitasque sermonis.

Ovid. *Turpe quidem dictu, sed si modo vera fatemur,*
Vulgus amicitias, utilitate probat:

(Post etiam sequitur sua participans, &c. Omne participium agit post se casum verbi sui, ut sicut dicimus: Amo DEUM: ita amans DEUM, & amaturus DEUM: ut amor à DEO: ita amatus & amandus a DEO: sic serviens DEO, vapulans à magistro. Verborum communium in ns & rus participia, regunt accusativum patientem. In dus ablativum agentem mediante præpositione. In tus utrumque admittunt casum, accusativum in significatione activa, ablativum in passiva.

Dum mutat regimen, fit participans tibi nomen:
Comparat, & tempus, dum perdit significatum:
Adde his compositum, dum simplex sit tibi verbum.

Participium transit in nomen quinque modis: Constructione, cum alium quam verbum regit casum, Ut scitus vadorum, ac-

ceptus tibi. Comparatione: ut Amans nomen est, cum facit comparativum amantior. Compositione, quoties aliter componitur quam verbum: ut Illæsus, innocens, nomina sunt, quia non dicimus illædo, innoceo. Amissione temporis, ut *Palleat omnis amans.* Beatus pro divite. Amissione significationis: ut indictus pro non dictus, quia indico minime significat non dico: sic ingenitus pro non genitus, amandus pro amari dignus. (Nam regimen fit idem, &c) Cur Gerundia, Supina & participia, regunt casus verborũ suorũ, ratio hæc est. Ubi significatio est eadem, idem est & regimen.

APPENDIX.

Per eandem rationem nomina quædam pro participiis posita verborum casus regunt: ut Præscius futura, populabundus agro Justin. Gratulabundus patriæ expiravit. Itidem & verba neutra pro activis, habent activorum casus: ut Amo regit accusativum, ergo etiam ardeo pro vehementer amo. Virgil.

Formosum pastor Corydon ardebat Alexim.

Sic pereo, depereo puellam. Hinc pertinent accusativum propter actus regentia, veluti curro longum cursum. Vivo vitam. Gaudeo gaudium. Servio miseram servitutem. Cic: *Rideamus gelotas, sardonion,* i. risum sardonium. Juven. *Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.* Præterea verba ad sensus pertinentia sæpe pro activis sumuntur: ut Vox hominem sonat, i. sono exhibet. Unguenta. Oratio Demosthenis Olet lucernam. Sapit vas. Sanguis aduſtionem, Dicimus etiam pluit sanguinem, & sanguinem pluit sanguis.

Appendix altera.

Permultis verbis infinitivus adhæret.

Infinitivus aliquando finiti modi verbo adhæret: ut cupio scire, vereor dicere.

Regula Accusativi secunda.

Omne dat activum, tolle *interdicere* quartum. Hoc verbum sextum pro quarto sæpius optime.

Omne verbum activum regit post se accusativum rei patientis, qui in oratione passiva fit nominativus: ut Amo Deum, Deus amatur à me. Aras terram, terra aratur à te. Puer osculatur matrem, mater osculatur à puero. A regula excipitur interdico, quia pro accusativo sæpius ablativum habet ut diximus: Præterea etiam excipere jubeo & invideo, ut Jubeo & invideo tibi, tu jubebaris & invideris à me. At á multis passivis abstinendum

este Diomede, quia venustius per impersonale dices jubetur & invidetur mihi.

ANNOTATIUNCULA.

Activum verbum igitur hic voco, quod ab aliis transitivum dicitur: & differt à verbo activi generis. Verbum activi generis est quod in o desinens accepta r facit ex se passivum præter facio, cujus passivum est fio. Verbũ activum est quod agere significat, sive in o, sive in r desinat ante se regens nominativum agentem post se vero accusativum patientem: ut Diligo, oro, operior, criminor. Horat.

Sedulitas autem stulte quem diligit urget. Idem.
Nec tardum operior, nec præcedentibus insto.

Pertinent igitur ad hanc regulam non solum verba activi generis, verum etiam neutra, deponentia, & communia. Hic notabis obiter, quod quæcunque neutra accusativum patientem regunt, certiam habent passivi generis personam, & quatuor participia: duo in significatione activa, ut seminans seminaturus: duo in passiva, ut seminatus & seminandus.

REGULA TERTIA.

Celo, rogo, doceo, geminant ut *vestio* quartos
Diversos, dices *veniam* quoq; *poscimus abs te*:
Induo veste Patrem, dic: aut *vestem induo patri*:
Rem tibi, vel *de re te celo*, dicimus aptè:
Te doceo de Grammatica, tu dicito parce.

Celo cum verbis rogandi, docendi, vestiendi, regit duos accusativos pro diversis acceptos: ut Celo te arcana mea. Doceo discipulos poësin. Rogo magistrum veniam. Induo te tunicam. Sed rogandi: id est precandi, & interrogandi verba, admittunt quandoque ablativum pro altero accusativorum: ut à nemine perconteberis ea quæ tua non interfunt. Virg.

Ipsam obtestemur, veniamque oremus ab ipso.

Cicer. Legem tibi indicunt innocentiæ, virtutum omnium qui ab altero rationem vitæ reposcunt. Supplico semper dativum habet. Terent. Ipsum hunc orabo, huic supplicabo. Verba vestiendi mutant interdum accusativum personæ in dativum: ut Induo tibi tunicam. Rei vero, in ablativum, ut Induo te tunica. Ovid.

Ovid. *Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis.*

Personam hic voco quicquid patitur: Rem quod neque agit, neque patitur. Eodem plane modo variat celo: ut Celo tibi consilium meum: Sed hoc ablativo rei dat præpositionem. Cicero. Bassus noster de hoc me libro celavit. Cœlo pro sculpo huc non pertinet. Quamvis invenitur Doceo te de hac re. Salust. De itinere hostium Senatum doceo. Non tamen libenter dicerem, Doceo te de hac re. Instituo, Imbuo, & Instruo, exigunt ablativum, sine præpositione: ut Intererit multum quibus moribus puerum instituas. Horat.

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem Testa diu

Cato. *Si tibi sunt nati, nec opes tunc artibus illos Instrue.*

ANNOTATIUNCULA.

Dixi duos accusativos pro diversis acceptos: quia duos accusativos ad eandem rem pertinentes: aut qui significantur ad eandem rem pertinere, bene regunt alia verba: ut Voco te hominem. Circe fecit homines lupos & leones.

APPENDIX.

Quorũ activa duos varios jũgunt sibi quartos
Illorũ passiva rei quartum modo poscunt.

Passiva verborum duos accusativos diversos regentium, prior accusativo in nominativũ mutato posteriorem admittunt, qui sit rei est rei inanimatæ: ut Rogo te veniã. Tu rogaris à me veniam. Virg: 2. Æn: 509 *Arma diu senior desueta trementibus ævo*
Circundat nequicquam humeris, & inutile ferrum
Cingitur.

REGULA QUARTA.

***Delectat decet*, atq; *juvat*, da quarto & *oportet*.**

Hæc quatuor verba, Delectat decet, juvat, oportet, accusativum post se cupiunt, & cum infinitivo impersonalia dicuntur, cum nominativo ante se, personalia: ut Delectat me studere, aut delectat me studium. Decet sacerdotem caste vivere, aut decet sacerdotem casta vita. Juvat nos aspicere arva, aut juvat nos aspectu arvorum. Dubium videri potest an oportet accusativum h... Si enim dicas: Oportet te ire, te non regitur ab opportet. ubicunque hoc verbum personaliter invenitur, post se nus...

habet accusativum, cum quo alia ria passim occurrunt, Horat. *Quem res plus nimio delectavere secunda. Mutatæ quatient.* Idem. *parvum parva decent.* Ovid. *Scilicet interdum miscentur tristia lætis. Nec populum toto pectore festa juvant.* Decet, offendit. edit, & alia nonnulla cum infinitivo impersonalium quoque naturam accipiunt: ut Indulgere Baccho offendit cerebrum. Antiqui decet ponebant cum dativo.

REGULA QUINTA.

Compósitũ quandoq; dabit sibi præpósituræ. Casum: Quocirca quartum, sextumq; dat *exit*. Sæpè quidem docti répetunt bene præpósituram.

Verbum compositæ figuræ regit aliquando casum præpositionis cum qua componitur: ut Adeo Petrum. Circumsistimus magistrum. Plaut. Me miserum ad hunc modum decies die meo sæpe extrudit ædibus. Horat. *Deus immortalis haberi, Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam Insiluit.* Idem. —— *Hæres Hæredem alterius velut unda supervenit undam.* Dicimus Exeo & egredior domo vel domum, quia é, ex & extra, in compositione idem valent. Sæpè præpositio repetitur, ut egredior è templo. Cic. Extra cancellos egredi conabor. Ter: in amore hæc omnia insunt vitia injuriæ, suspitiones, inimicitiæ indutiæ, bellum, pax rursum. Verum ne quis in repetitione præpositionis pleonasmũ committi putet, sequens notanda est regula.

Æquívalens géminis, harum si júngitur uni Dictio, pro réliqua tantúmmodo debet habêri

Quoties dictio æquivalet duabus dictionibus in significando, ipsi altera illarum jungatur capitur solũ pro reliqua; ut Insum lectione id est, sum in lectione: Opusculum significat parvum opus, at si parvum apponatur, habetur pro primitivo. Cicer. in Parad. Accipies igitur hoc parvum opusculum Sed hoc modo diminutivis utimur ob vehementiorem rei depressionem. Huc non [illegible] unt, Lancil. Perot, & Bergomates, qui negant nemo idem [illegible] re, quod nullus homo, quia Livius superfluè dixisset [illegible] ominum, & Ter. Hominem callidiorem vidi neminem quam

quam Phormionem. Sed certé in his & similibus, nemo solum pro nullus ponitur, Quod vero idem Livius ait Nemo Deorum, & Virg. *Turne quod optanti divum promittere nemo Auderet, volvenda dies en attulit ultro*, tollerabilis acyrologia est, teste Servio. Ipsa autem etymologia indicat nemo ad hominis peculiaritet pertinere, constat enim à ne & homo, ut cum Servio, Pompeius Festus testatur.

REGULA SEXTA.

Quàm poscendo diu, quartū vel pónito sextū. Cum quovis verbo: secus ablativus adèsto.

Omne verbum regere potest accusativum vel ablativum temporis sine præpositione, aut accusativum cum præpositione, ubi quæstio fieret per quamdiu & quamdudum, aut per quampridem de longiori tempore quærens. Quamdiu habitâsti Lutetiæ? Tres annos vel tribus annis, vel per tres annos: Quamdiu obiit pater tuus? Ab hinc tres dies vel tribus diebus. Cic: ad Attic. Quod quæris quamdiu hic? paucos dies: sed certum non habeo. Virg.

Noctes atque dies patet atri janua Ditis.

Cic: Tenuisti provinciam per decem annos. Suet: de Caligula: Vixit annis 29, imperavit triennio, & decem mensibus, diebus octo. Venustius tamen tempus continuum per accusativum effertur. Plaut. Quasi claudus sutor domi sedet totos dies. (Secus ablativus adesto.) At quæstione facta per quando, aut quanto tempore, pro intra quantum tempus solus ablativus datur. Quando venisti? Hora tertia. Ovid. *Mense malas Maio nubere vulgus ait.* Quanto tempore hæc scripsisti? Tribus horis. Ovid.

Si quoties peccant homines sua fulmina mittat
Iupiter exiguo tempore inermis erit: id est intra exiguum tempus.

REGULA SEPTIMA.

Quantum sit spátium, quarto vel dicito sexto. Ast ubi quid factum, sexto tantūmodo prome.

Verbum eundi & distandi regit accusativum vel ablativum distantiæ aut spatii, ut ambulavi septem milia, vel milibus. Colonia abest hinc iter, vel itinere quatuor dierum, Plaut. Euclio. Sic hercle tu ex istoc loco digitum transversum, aut unguem latum excel

excesseris, continuo hercle ego te dedam discipulam cruci.

ANNOTATIUNCULA

Distantiæ casus aliquando subauditur. Cicer. Nos properabamus in castra quæ aberant bidui, Cum dicimus, ivi duo milia, subauditur genitivus (passuum) quia miliare continet proprie mille passus, continet autem passus quinque pedes. Mart.

Te tamen ut videam duo milia non piget ire.
Ut te non videam quatuor ire piget.

(Ast ubi quid factum sexto, &c.) Ubi quia factum sit, eloquemur solum per ablativum: ut Captus est latro sexto ab urbe lapide, non sextum lapidem. Sed opus est ut nomen distantiæ sit, alioqui præpositio adderetur: ut Joannes Baptista decollatus est in carcere.

Ut propius, sic proximè amat sibi jungere quartum.

REGIMINIS ABLATIVI

REGULA PRIMA.

NAtura faciens regitur sine præpositûra,
In sexto a verbis permultis, mobilibusq;.
Sic dabis efficiens quodcunque, modò benè possis.

Hoc *per præ, propter*, referare: *Pudore tacemas.*
Te virtute colo. Tardus senio. Gravis ære.
Rex dono Christi: *divino numine præsul.*

Omne fere verbum, & plurima adjectiva regere possunt ablativum causæ efficientis præcipue naturalis & internæ, qui ablativus declaratur per præpositionem, per, vel præ, vel propter. Exempla de verbis, Taceo pudore, rubesco ignorantiâ. Hic stupet vitio. Pinguescit glis somno. Feci amore tui, id est propter pudorem, ignorantiam, &c. aut præ pudore, &c. Cicer. ad Perum. Mirifice capior facetiis maxime nostratibus, Ambros. Peccator, quamvis foris abundet, & delitiis fluat, odoribus fragret in amaritudine animæ suæ vitam exigit. Horat: *Hic murus aheneus esto,*

Ni

Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa, Idem: *Imberbis juvenis tandem custode remoto, Gaudet equis canibusque, & aprici gramine campi.* Exempla de adjectivis: Pallidus morte, albus frigore, tardus senio, gravis ære, superbus honore, i. propter mortem frigus, &c. Plin. Utica Catonis morte nobilis. Quintil. Aristotelem dubito scientia rerum, an scriptorum copia, an eloquendi suavitate, an inventionum acumine, an varietate operum clariorem putem. Quædam substantiva, ut dignitatum nomina, regunt ablativum efficientis, ut Dei gratia Rex, divino auxilio Papa.

REGULA SECUNDA.

Materies ex qua raró sine præpositura
Ponitur: ut *Fulvo nummos cudit faber auro.*

Materia ex qua aliquid fit, in ablativo exprimitur sæpius cum præpositione de, e, vel ex: ut Faber facit ex auro calicem. Homo factus est de limo terræ. Aliquando præpositio subauditur, sed fere apud poetas: ut apud Virg. *Ære cavo clypeus.*——

Sectaque intexunt abiete costas.
Viminibus, mollique paras detexere junco?

REGULA TERTIA.

Matériam, circa quam propríetas habet *esse,*
Mobile cum verbo sexto capit: *auctus honore.*
Lacteque distentus: sic adjectiva dabúntur
Plúrima, cum verbis *fungor, vescor, fruor, utor,*
Victito, fraudo, beo, dono, afficio, colo, sterno.
Cum multis junges, quæ prosa reclúdet abunde.

Plurima adjectiva & verba regunt in ablativo materiam circa quam proprietas versatur. De adjectivis: ut Auctus muneribus. Uber distentum lacte. Duplex auro. Vir duplex animo. Præditus virtute. Cic. in Verrem, Homo singulari cupiditate, audacia, scelere, præditus: lentus gradu, dulcis eloquio, benignus natura, promptus lingua, tardus manu. Licet hic sit materia, cui quid inhæret, tamen dici quoque potest materia circa quam fit aliquid.

Exempla

Exempla de verbis: fungor, defungor magiſtratu, veſcor carne fruor amici conſpectu. Utor, abutor nummo. Victito lacte, fraudo te jure, beo te divitiis, dono te equo, afficio te honore, colo te modico munere, ſterno lectum tapetis, proſequor te laude, id eſt. laudo te. Sic proſequor te odio, amore, benevolentia. Paſcor herbis, paſſivi generis eſt, paſcor herbas, deponens eſt, Dignor te laude id eſt. dignum judico.

Virg. *Haud equidem tali me dignor honore.*

Mutat aureo æreis. Horat.

Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.

Tempero me vino, vel a vino Conficior mœrore, ſenectute, triſtitia. Fruſtro, aut fruſtror te ſpe, id eſt, decipio. Fruſtror expenſas, id eſt, fruſtra ago. Multa tam nomina quam verba huc referri poſſent, quibus ex ordine inſtituto nona in conſtructione genitivi data eſt regula. Fungor, veſcor, fruor, utor, inveniuntur etiam cum accuſativo. De impertior & dono, latius in dativo dictum eſt.

REGULA QUARTA:

Forma, modúſve datur per caſum rité Latinũ.

Nomen formæ vel modi regitur in ablativo a verbo & adjectivo nomine, aliquando etiam a ſubſtantivo, quotieſcunque apparet fieret interrogatio per quomodo: ut ſi quis quærat, quomodo cantabimus? aptè reſpondebis, ſubmiſſa voce, gravi accentu. Sic ſpicio te torvis oculis: Facies miris modis pallida. Ovid.

Tres ſumus imbelles numero. ———

Nomine Petrus, Cognomine Paulus. Nomine Grammaticus, te Barbarus. Præceptor conſiliis. Rex titulo. Virg.

——— *Trojanus origine Cæſar.*

Non injuria id feci. More meo doceo, Jure meo hoc mihi vendico. Recito dulci prolatione:

REGULA QUINTA.

Mobile vel verbum menſuram dat ſibi quarto

Vel ſexto *longus treis ulnas*, vel *tribus ulnis*.

Adjectivum nomen vel verbum regit menſuræ nomen in accuſativo vel in abl: ut hic pãnus eſt longus tres ulnas, vel tribus ulnis. *Pl. de Babylone.* Murus ducentos pedes altus, quinquagenos latus

latus Plaut. Comesse panem tres pedes latum potes. *In sacris.* Erat autem Ninive magna itinere trium dierum.

Pers: —— *Nugaris cum tibi Calvo*
Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet:
Adiectiva quibus dimensio significatur,
Sunt longus, latus, crassusque, profundus & altus.

REGULA SEXTA.

Mensúram excessus verbum vel mobile sexto
Optat: ut *excedo digito, pede longior uno.*

Dictio significans excessum regit ablativum, qui significat excessus quantitatem certam vel incertam: ut Sum te longior capite, Hoc lignum excedit illud digito. Sum te modico doctior, multo fortior. Juvenal. dixit de Pygmeis.

Tota cohors pede non est altior uno.

REGULA SEPTIMA

Passivis sextum dabimus cum præpositura,
A vel *ab*. *Accipiens* sic *do*, *distans*, *removens* q;
Sic *alius* ponas, & quæ confórmia nôris.

Omne verbum passivum potest regere post se ablativum mediante præpositione a vel ab, ut Amor a Petro, liber legitur a magistro, vapulans a præceptore, infans osculatur a matre. Hor.

Laudatur ab his, culpatur ab illis

Quintil. Fabricius respondit se a cive spoliari malle, quam ab hoste vænire.

Annotatiuncula de constructione impersonalium in tur. Passivum verbum hic voco, non solum quod est passivi generis, sed quodcunque pati significat, sive in o sive in or desinit. Et adduntur passivæ vocis impersonalia, licet active significent, quæ præter ablativum post se regunt casum suorum verborum: ut Tibi reclamatur ab omnibus. Cicer. Nihil est á me inservitum tempori. Sed cavendũ, ne eis quæ veniunt ab activis & a neutris accusativum regentibus, accusativum apponas non enim sic loquerer, á me legitur Matthæum, á te aratur terram, Sed personaliter a me legitur Matthæus, vel lego Matthæum, a te aratur terra, vel tu aras terram. (Accipiens sic do, distans, removenqsue. Verb
acci

cipiendi, distandi, & removendi, reguut ablativum cum præpositione a vel ab. (Accipiendi, ut Accipio, recipio audio, disco, uæro, habeo. intelligo, conduco, spero, expecto,, nascor, &c,) binas a te recepi literas. Tirent, Disce ab his qui vere sciunt. Publ. Ab alio expectes alteri quod feceris. Tacit Nasci a principibus fortuitum est. Fœnero vel fœneror tibi, id est pecuniam ad usuram do. Fœnero vel fœneror abs te, id est, ad usuram accipio. Contra Vallam, teste Mancinello. Distandi & removendi: ut diito, differo, absum, abeo, recedo, discedo, alieno, amolior; divido, segrego arceo. abhorreo, averto, aufero &c. ut longe distat a nobis India. Absum ab Italia. Suet. Nec abhorret a veritate. Horreo, abhorreo hanc rem, id est abominor, execror, aut formido. Aufer a nobis Domine, iniquitates, Averte iram tuam a nobis, Supersedeo sæpius legitur cum ablativo quam accusativo. Cicer. Supersedeas hoc labore itineris. i. omittas venire.

Annotatiuncula generalis:

Verbis hujus regulæ aliquando datur ablativus omissâ præpositione. Suet. in Domitia: Philosophos omnes urbe Italiaque submovit.

Horat *Aliorum opprobria sæpe absterrent vitiis.*

Idem, *Vivere sirecte nescis discede peritis.*

Sic alius ponas) Quædam adjectiva regunt ablativum cum vel ab: ut alius ab illo. Sic alter, diversus & primus a rege. Secundus a principe, integer a vitiis. Castus a Venere, Romulus oriundus est Troja. vel à Troia. De vacuus & aliis quibusdam, dictum est in constructione genitivi.

REGULA OCTAVA.

Instrumenta dabis sextis sine præpositura.

Quodvis verbum potest regere instrumentum in ablativo, cui nullo modo addi potest præpositio: ut Scindo panem cultro. Cedo ferula. Impuli te pugno. Peto te stricto gladio. Concordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Horat.

Reges dicuntur magnis urgere culullis,
Et torquere mero quem perspexisse laborant.
Virg; *Nullum ubique potest fælici ludere dextrâ.*

Annotati-

ANNOTATIUNCULA.

Ubi non inſtrumentum ſignificamus, ſed comitem, quem modum actionis vocant, licet præpoſitionem addere, teſte Valla: Acceptus eſt á nobis cum honore, magna cum benevolentia ſcripſit. Cum mira affabilitate me alloquutus eſt.

REGULA ULTIMA,

Abſque regente, duos ſextos bene pone ſequelæ.

Diſcunt diſcipuli, me præceptore docente.

Quoties duæ orationes nominativi & verbi ſic ſe habent: alteri apponatur talis particula dum, quando, poſtquam, aut ſimilis: lepide priorem mutamus in duos ablativos, qui non regunt, ſed ponuntur abſolutè; ut pro, dum magiſter legit, pueri ſcribunt, eleganter dicitur, magiſtro legente pueri ſcribunt. Sic Magis apertis theſauris obtulerunt munera. Auguſto regnante natus est Chriſtus, Tyberio imperante crucifixus est. Ter. *Me impulſore hæc fecit.* Horat de ſene. *Laudator temporis acti Se puero* id eſt, cum ipſe eſſet puer.

Annotatiuncula.

Dicitur ablativus ſequelæ ſive conſequentiæ, quia aliquid ex alio denotatur ſequi: ut Sole lucente evaneſcunt tenebræ. Dicitur abſolutus, quia non regitur.

In poſtremum hunc locum (ne quid tranſmutaſſe dicamur) paucula explicatæ Syntaxi, de gradibus comparationum rectè ſtatuendis, & legitimis adverbiorum, & conjunctionum cum verborum modis conſenſione, operæpretium ſubjicere duximus, ut hiſce adminiculis, promptius & purius adjuti adoleſcentes orationem forment Latinam.

Valde, apprimè, mirè, unicè, impenſe, abunde, admodum, perquam, cum primis, imprimis, ſatis, oppido, tam, quam, & quantum definunt, parum, multum, nimium, tantum, quantum, a

quantum, aliaque id genus, positivis fere adhærent. Cic. *Socer hujus, vir multum bonus.* Plaut. *Timida es aliquantulum Soror.* Terent. dixit cum comparativo aliquantulum ad rem avidior.

Comparativis apponuntur plerunque hæc: Paulo, nimio, aliquanto, tanto, quanto, quo, eo, vel hoc multo, modico, longe. Cicer. Paulo dererius valeo quam soleo. Virg.

At pedibus longe melior Lycus.——

Adduntur superlativis fæpius, Multo, longe, facilè cum haud dubiè significat: quam pro valde, quam pro quantum verbo possum junctum. Tam, quam, dum se mutuo consequuntur, pro, ut, ita. Salust: Quam quisque pessime facit tam maximè tutus est, Sic tanto, quanto apud Cat.

Tanto pessimus omnium Poeta,
Quanto tu optimus omnium Patronus.

De quorundam adverbiorum modis.

Indicativum etunt,
- Ut pro postquam. Ter. Ut ventum est in urbem.
- Dum. Idem. *Dum ætas tulit*, pro quamdiu.
- Donec. Ovid: *Donec erit fœlix.*

Subjunctivo dhærent.
- Ne prohibentis. Ne facias, aliquando imperativo jungitur. Ne sævi tantopere.
- Dum, pro dummodo. Terent. Dum prosum tibi.
- Quasi, ceu, tanquam, perinde, acsi, haud, secus s

Quum proprium suum verbum habent: tanquam feceris ipse aliquid: Quasi non norimus nos inter nos, aliter copulant.

Antequam, priusquam. *Ter:* Priusquam pereo.

Næ, pro profecto, pronominibus præpositum, Næ, ego sum homo infœlix.

Indicativis dudent vel bjunctivis
- Similitudinis adverbia, quemadmodum, ut, utcunq; sicut, ut sementem feceris, ita & metes.

TEMPORIS.

Simul, simulac, simulatque, quum, antequam, ubi, postquam, quam. *Ter:* Priusquam pereo, dum, & donec, quoad, vel quosque.

Post has voces, adeo, ita, sic, tam, talis, tantus, tot, non ponitur,

tur, quod, ſed *ut*, cum ſubjunctivo. Cic. Adeone ignarus es u hæc neſcias.

Aliter, ſecus, contra, adſciſcunt, ac, atque, quam. Ter. non ſe cus, ac ſi meus eſſet frater. Idem. Neque aliter contra quam gen ſco, loquor.

Perinde, & proinde quod idem ſignificat, adſciſcunt à tergo Atque, ut, quaſi, ac, acſi, Plaut. Perinde res omnes ſunt: ut, ea magni facias.

Plus & amplius, junguntur nominativo & accuſativo, ſe quam ſubauditur. Terent. Plus quingentos colaphos infregi Cicer: Amplius ſex ſunt menſes. Vi ſuâ regunt ablativum u caſum proprium: plus anno. Amplius tribus digitis.

NEDUM.

Nedum ſecundam in clauſula partem tenet. In oratione affir mativa jungitur rei minoris momenti. Effunderem pro te ſan guinem, nedum pecuniam. In oratione negativa jungitur rei ma joris momenti. Non funderem pro te pecuniam, nedum ſangui nem.

Non ſolum, non tantum, non modo, priorem ſenſum occu pant. Affirmando cum eo quod minus eſt, Negando cum e quod majus eſt. Non ſolum pro te non moriar, ſed nec pug nem.

De modis quos expetit Coniunctio.

Indicativum poſtulant quanquam, etſi, in principio ſtatu ſententiæ: in medio etiam ſubjunctivum. Cicer: Etſi vere judices.

Quando, quandoquidem, quatenus pro ſiquidem, quoniam ¶ Quippe cum proprium habet verbum. Danda illi veni quippe egrotat: ſi addideris, qui, quæ, quod, fere ſubjunctivo a hæret. Non eſt illi venia danda, quippe qui pejeraverit ant Niſi in principio ſententiæ.

Ne, an, num, interrogandi particulæ: Terent. Num cogit quid dicat.

Siquis, ſiquis adeſt. Mirum, ni, Subjunctivis adhærent ſæp us, Quamvis, licet: Ni quod pro ut. Utqui, utpote, qui, quip qui, Quo pro ut cauſali. Cum pro quamvis vel quoniam: ut p quamvis. Servi ut taceant jumenta loquentur. Ne dubitan particula: timet ne deſeras ſe.

Aliqua

Regimen Ablativi.

Aliquando Indicativum, aliquando Subiunctivum amant.

Tametsi, etiamsi, nisi, si, siquidem, quia & quod, causam notans.

Ut gaudet Indicativo pro
- quam. *Plaut.* Ut nunc malè eum metuo miserè
- postquam. *Virg.* Ut regem vidit.
- nota interrogandi: ut Vales?
- particula admirantis: ut Vidi, ut perii.

Ut Subjunctivum postulat cum
- pro quam vis: *Ut desint vires tamen est laudanda voluntas.*
- Imprecationi servit: ut te dii perdant. Cum causam finalem notat, orat ut ad se venias.
- Post verba, timeo, metuo, vereor, eleganter ponitur ut, Pro ne, vel nenon: metuo ut subsitet hospes.

Coniunctiones geminatæ.

Cum præcedens, tum sequens indicativum poscunt, sed cum præcedit cum minore, tum sequitur cum majore, odit cum literas tum virtutem. Et &, Tum tum, Nec neque, paria vel imparia connectunt. Vir tum doctus, tum pius.

AUTEM VERO.

Autem sequitur particulam non, vel porro, non autem, porro autem.

Vero sequitur has particulas, Nec, neque, tum, ne, sanè, jam, at, enim, quasi, nunc. Item pronomina, Ego, tu, ille.

Ergo & igitur brevioribus conclusionibus serviunt. Quare & quamobrem longioribus cum conjunctiones sunt.

FINIS.

GRAMMATICÆ DESPAUTERIANÆ

LIBER IX.

De ordine declarationis Grammaticæ, & de Syntaxi reciprocorum.

ORDO GRAMMATICÆ *DECLARATIONIS.*

OPtandi debent adverbia ſive vocandi
Sumere principium: veluti interjectio ſæpè,
Ecce, *Age*, & *heus*. Poſt hæc, caſum decet addere quintum.
Hinc rectum ſequitur verbum, Tibi ſit generalis.
Regula. Quæ a te go regitur vult dictio cuncta
Poſtponi ſi quid declarat, juris idem ſit.
Si quid ſit tacite poſitum, ſupplere jubebo.

Regulæ in ordine Grammaticæ declarationis obſervandæ ſunt ſeptem. Prima regula, Excitandi particulæ: ut adverbia optandi, vocandi, demonſtrandi, hortandi, & reſpondendi, & interjectio-

jectiones plerumque ſumunt principium in ordine Grammaticæ declarationis. Secunda, Poſt hæc ſequitur vocativus. Tertia, Poſt Vocativum ſequitur Nominativus a fronte verbi rectus Quarta, Poſt nominativum ſequitur verbum perſonale finiti modi. Semper intelligo ſi ſit in oratione, nam ſi hæc abfuerint, ab impersonali incipimus: ut tædet animam meam vitæ meæ. Quinta, Dictio recta a tergo ſequitur dictionem regentem, itaq; poſt verbum perſonale aliquando ſequitur nominativus: ut ſum homo: aut genitivus, ut miſerere tui: aut dativus, ſervio Deo: aut accuſativus, ut Amo Deum: vel ablativus, ut careo nummis. Sexta, Declarans declarato poſtponitur: ut adjectivum ſubſtantivo, adverbium verbo, infinitivus finito. Item infinitivus & ſupinum, & gerundium poſtponuntur adjectivo. ut Certus mori, aut moriendi; turpe dictu. Præpoſitio cum ſuo caſu poſtponitur verbo, per hanc regulam; quia ipſa cum caſu declarat ſignificationem verbi: ut adeo ad forum. Septima, in declaratione orationis diligenter videndum eſt an aliquid ſubaudiatur, quia hoc ſuppleri debet: ut miſeram me, vereor: ſubauditur ô vei heu. Unde mihi lapidem. Hebræi ſunt, & ego.

Sex a dictis regulis exceptiones.

Quod *rogat* atque *refert*, & habet quod vim referentis,
(Ut quod verba petit ſemper duo, *dum*, *quia*, *donec*.)
Atque *negans*, præit. ob Logicam mutàbitur ordo,
Præcédens ſemper præponitur & referenti.

PRIMA EXCEPTIO.

interogativum ſemper præcedit ideo ab obliquo vel adverbio ſæpe inchoamus ordinem: ut quem quæritis? Ubi vidiſtis hominem? Quem tædet vitii?

SECUNDA.

Nomen relativum & hinc adverbium præcedit dictionem à qua regitur: ut Hic eſt quem videre cupivi. Vidi campum ubi Adam habitavit. Virg.

——O terq; quaterq; beati,
Queis ante ora patrum, Troiæ ſub mœnibus altis.
Contigit oppetere.

TERTIA.

Dictiones vim relativam habentes, ut quæ ad ſenſus perfectionem plura verba petunt, debent in declaratione Grammatica præcedere. Tales dictiones ſunt Nomina vel Adverbia infinita, cum, deinde, deinceps, ſic, ſicuti, dum, quando, quia, quoniam, licet, poſtquam, quam, quamvis, & ſimilia his quamplurima.

QUARTA.

Dictio negativa debet præcedere: ut Neutiquam faciam. Neminem video. Adverbium prohibendi etiam negandi vim habet, ergo præcedit: ut Ne feceris.

QUINTA.

Propter Dialecticorum præcepta opportet interdum contra dictas regulas partes orationis ordinare: ut Cuique homini anima eſt. Aliquo homine ditior ſum. Hominem cognoſco: Et ſimilia, quæ tamen a doctis interim ſpernuntur. Sonorum alius vox, alius non vox.

SEXTA.

Relativum neceſſario poſtponitur antecedenti, ideo obliquus contra dictas regulas aliquando præponitur nominativo aut verbo: ut Ciceronis indiget ſuus filius. Patrem ſequitur ſua proles.

DE RECIPROCIS.

RECIPROCUM, est relativum reflexivum, quod ad id unde prodiit revertitur, ut primitivum sui, & derivativum suus, velut, iste amat se; ecce, hic amor reflectitur ad amantem. Sic iste diligit filium suum, hic dilectio tendit in rem diligentis. Vt autem facile pateat ad reciprocorum notitiam iter, ante omnia diligenter considerandum est principale suppositũ ad quod fieri debet reciprocatio ut Superbus est sui laudator: *Pub.* Avarus ipse miseriæ causa est suæ. Expectat te Joãnes ut se juves. principale suppositum est Joannes: Sic in omnibus orationibus de ut, & ne principale supositum est suppositum prioris orationis: veluti, magister præcepit ut ad se venirem, Joannes timet ne sibi noceam. Joannes diligit Petrum & fratrem suum, de fratre Joannis intelligitur. Joãnes diligit Petrum & fratrem ejus. de fratre Petri intelligitur quia hic ad obliquum, illic ad principale suppositũ fit relatio. Ideo in Evangelio bene dicitur. Surgens accepit puerũ & matrem ejus nocte, & vocabis nomen ejus JESVM. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Eorum dixit, non suis, ne de peccatis Jesu quæ nulla fuere loqui videatur. Vertit autem interpres eorum pro ejus. Matthæus enim Græcus pluralem Genitivum autem habet.

Annotatiuncula.

IN Reciprocis multi errârunt, aut ipſis ex induſtria, abuſi ſunt, ut *Laur: Valla* oſtendit: ſed caute videndum eſt ad quid fiat relatio, ne non ille, ſed noſtra erret cenſura: ut apud *Horatium*.

Aut famam ſequere, aut ſibi convenientia finge.

Georg. Valla vult ſibi pro ei poni, quod verum non eſt, quia ſibi ad famam non refertur. Sed ſenſus eſt, finge convenientia ſibi, id eſt, ea quæ ſibi ipſis non adverſentur, verum inter ſe apte cohæreant, ne monſtrum naſcatur tale, ut nec pes, nec caput uni reddatur formę.

FINIS.

DES. ERASMI ROTERODAMI, De ratione ſtudii, ad CHRISTIANUM *Lubecenſem* Epiſtola paræneticа.

CVm te incredibili quodam ardore literarum flagrare minime dubitarem, Chriſtiane non vulgaris amice, hortatore nihil opus eſſe putavi, ſed ejus quam ingreſſus eſſes viæ duce modo, ac tanquam indice. Id quod mei officii eſſe judicavi, videlicet ut tibi homini non modo multis modis copulatiſſimo, verum etiam jucundiſſimo, veſtigia quibus ipſe à puero eſſem ingreſſus commonſtrarem. Quæ ſi tu pari curâ accipies, quâ ego dicturus ſum, futurum confido, ut neque me monuiſſe, neque te paruiſſe pœnituerit. Prima igîtur cura ſit, ut præceptorem tibi deligas quam eruditiſſimum: Neque enim fieri poteſt, ut is rectè quenquam erudiat, qui ſit ipſe ineruditus. Quem ſimulatque nactus fueris, fac modis omnibus efficias, ut ille patris in te, tu filii viciſſim in illum induas affectum

affectum. Ad quod quidem cum ipsa honesti ratio nos debet adhortari; quod non minus debeamus iis, à quibus rectè vivendi rationem, quam à quibus vivendi initia sumpsimus: tum ista mutua benevolentia tantum ad discendum habet momenti, ut frustra sis literatum præceptorem habiturus, nisi habueris & amicum. Deinde ut te illi & attentum, & assiduum præbeas. Contentione enim immodica nonnunquam obruuntur ingenia discentium. Assiduitas vero, & mediocritate suâ perdurat, & quotidianis incrementis majorem opinione acervum accumulat. Satietate cum in omnibus rebus, tum in literis nihil perniciosius. Laxanda est igitur aliquoties illa literarum contentio, intermiscendi lusus, sed liberales & literis digni, & ab his non nimis abhorrentes immo mediis ipsis studiis perpetua quædam voluptas est intermiscenda, ut ludum potius discendi, quam laborem existimemus. Nihil enim perquam diu fieri potest, quod non agentem aliqua voluptate remoretur. Optima quæque statim ab primum discas. Extremæ est dementiæ discere dediscenda. Quod in curando stomacho solent præcipere medici, idem tibi in ingeniis servandum puta. Cave ne aut noxio aut immodico cibo ingenium obruas, utroque enim juxta offenditur. Ebrar-

dum

dum, Catholicon, Brachylogon, cæteroſque id genus, quos percenſere neque poſſum, neque operæpretium eſt, iis relinquito quos Barbariem immenſo labore diſcere juvat. Initio non quam multa, ſed quam bona percipias refert. Sed jam rationem accipe, qua poſsis non ſolum rectius, ſed etiam facilius diſcere. Hoc enim in homine artifice præſtare ſolet artis ratio, ut tantundem operis, cum rectius, expeditiuſque, tum levius etiam efficiat. Diem tibi in operas partire, id quod & á Plinio ſecundo & á Pio Pontifice Maximo, viris præſtantiſſimis factitatum legimus. Principio, quod caput eſt, præceptorem interpretantem non attentus modo, ſed & avidus auſcultato. Non contentus impigre ſequi diſſerentem, aliquoties prævolare contende. Omnia illius dicta memoriæ, præcipua etiam literis mandabis, fideliſſimis vocum cuſtodibus. Quibus rurſus ita confidas cave, ut dives ille ridiculus apud Senecam, qui ſic animum induxerat, ut ſe tenere crederet, quicquid ſervorum quiſquam meminiſſet. Noli committere, ut codices habeas eruditos, ipſe ſis ineruditus. Audita ne efluant, aut apud te, aut cum aliis retracta. Nec his contentus, aliquam temporis partem tacitæ cogitationi tribuere memento, quam unam D. Aurelius tum

ingenio

affectum. Ad quod quidem cum ipsa honesti ratio nos debet adhortari; quod non minus debeamus iis, à quibus rectè vivendi rationem, quam à quibus vivendi initia sumpsimus: tum ista mutua benevolentia tantum ad discendum habet momenti, ut frustra sis literatum præceptorem habiturus, nisi habueris & amicum. Deinde ut te illi & attentum, & assiduum præbeas. Contentione enim immodica nonnunquam obruuntur ingenia discentium. Assiduitas vero, & mediocritate suâ perdurat, & quotidianis incrementis majorem opinione acervum accumulat. Satietate cum in omnibus rebus, tum in literis nihil perniciosius. Laxanda est igitur aliquoties illa literarum contentio, interm iscendi lusus, sed liberales & literis digni, & ab his non nimis abhorrentes immo mediis ipsis studiis perpetua quædam voluptas est intermiscenda, ut ludum potius discendi, quam laborem existimemus. Nihil enim perquam diu fieri potest, quod non agentem aliqua voluptate remoretur. Optima quæque statim ac primum discas. Extremæ est dementiæ discere dediscenda. Quod in curando stomacho solent præcipere medici, idem tibi in ingeniis servandum puta. Cave ne aut noxio aut immodico cibo ingenium obruas, utroque enim juxta offenditur. Ebrardum

dum, Catholicon, Brachylogon, cæteroſque id genus, quos percenſere neque poſſum, neque operæpretium eſt, iis relinquito quos Barbariem immenſo labore diſcere juvat. Initio non quam multa, ſed quam bona percipias refert. Sed jam rationem accipe, qua poſſis non ſolum rectius, ſed etiam facilius diſcere. Hoc enim in homine artifice præſtare ſolet artis ratio, ut tantundem operis, cum rectius, expeditiuſque, tum levius etiam efficiat. Diem tibi in operas partire, id quod & á Plinio *ſecundo & á* Pio *Pontifice Maximo, viris præſtantiſſimis factitatum legimus. Principio, quod caput eſt, præceptorem interpretantem non attentus modo, ſed & avidus auſcultato. Non contentus impigre ſequi diſſerentem, aliquoties prævolare contende. Omnia illius dicta memoriæ, præcipua etiam literis mandabis, fideliſſimis vocum cuſtodibus. Quibus rurſus ita confidas cave, ut dives ille ridiculus apud Senecam, qui ſic animum induxerat, ut ſe tenere crederet, quicquid ſervorum quiſquam meminiſſet. Noli committere, ut codices habeas eruditos, ipſe ſis ineruditus. Audita ne efluant, aut apud te, aut cum aliis retracta. Nec his contentus, aliquam temporis partem tacitæ cogitationi tribuere memento, quam unam D. Aurelius tum*

ingenio

ingenio, tum memoriæ imprimis conducere scripsit. Conflictatio quoque & tanquam palæstra ingeniorum, nervos animi præcipue tum ostendit, tum excitat, tum adauget. Nec scisciari, si quid dubitabis: nec castigari, si quid errabis sit pudor.

Nocturnas lucubrationes, atque intempestivum studia fugito: nam & ingenium extinguunt, & valetudinem vehementer offendunt. Aurora Musis amica, est apta studiis. Pransus, aut lude, aut deambula, aut hilarius confabulare. Quid quod inter ista quoq; studiis locus esse potest? Cibi non quantum libidini, sed quantum valetudini satis sit sumito. Sub cœnam paulisper inambula: cœnatus idem facito. Sub somnum exquisiti quippiam, ac dignum memoria legito. De eo cogitantem sopor opprimat: id experrectus à teipso requiras, Plinianum illud semper animo insidens tuo. Omne perire tempus quod studiis non impertias. Cogita juventa nihil esse fugacius. quæ ubi avolârit semèl, redit nunquam. Sed jam hortatore esse incipio indicem pollicitus. Tu suavissime Christiane, hanc formam, aut si quam potes meliorem, sequere, ac bene vale.

RATIO

RATIO STUDII.

Quis sit modus repetendæ Lectionis.

QUibusdã prima, ac unica fere cura est statim ad verbum ediscere: quod quidem non probo. Est enim magni laboris, tum fructus prope nullius. Quorsum enim attinet, psittaci more, verba non intellecta reddere. Commodiorem igitur viam accipe: Lectionem quidem auditam continuo relege: ita, ut universam sententiam paulo altius etiam animo infigas, deinde á calce rursus ad caput redibis, & singula verbá excutere incipies, ea duntaxat inquirens, quæ ad Grammaticam curam attinent. Videlicet, si quod verbum obscurum aut ancipitis derivationis, si Heteroclitæ conjugationis, quod supinum, quod præteritum faciat, quos habeat majores, quos nepotes. quam constructionem, quid significet & hujusmodi nonnulla.

Hoc ubi egeris, rursum deintegro percurrito, ea jam potissimum inquirens quæ ad artificium rhetoricum spectant, Si quid venustius, si quid elegantius, si quid concinnius dictum videbitur annotabis indice, aut asteriſco appositio.

Ver-

Verborum compoſitionem inſpicies, orationis decora ſcrutabere. authoris conſilium indagabis, qua quidq; ratione dixerit. Ubi quid te delectaverit vehementius, cave præter caſam (quod ajunt) fugias, fige pedem ac abs te ipſo rationẽ exige, quare tantopere ſis ea ratione delectatus, cur non ex cæteris quoq; parem ceperis voluptatem. Invenies te acumine aut ex oratione aliqua oratoria, aut compoſitionis harmonia, aut ne omnia perſequar ſimili quapiam cauſa commotum fuiſſe. Quod ſi aliquod adagium, ſi qua ſententia, ſi quod adverbium vetus, ſi qua hiſtoria, ſi qua fabula, ſi qua ſimilitudo non inepta, ſi quid breviter, acuté, aut alioquin ingenioſe dictum eſſe videbitur, id tanquam theſaurum quendam animo diligenter reponendum ducito ad uſum, & ad imitationem. His diligenter curatis, ne pigeat quarto iterare. nam hoc habent eruditorum virorũ ſummo ingenio, & ſummis vigiliis lucubrata ſcripta, ut millies relecta magis magiſq; placeant, ſemperque admiratori ſuo novum miraculum oſtendant. Id quod tibi in tabula tua ſæpe numero, nec ſine cauſa laudata evenire ſolet, quod antea non animadverteſſes. Idem tibi multo amplius in bonis auctoribus eveniet.

Releges igitur quarto, ac quæ ad philoſophiam maxime vero Ethicen referri poſſe videantur circumſpicies, ſi quod exemplū quod moribus accommodari poſſit. Quid autem eſt ex quo non vel exemplum vivendi vel imago quædam, vel occaſio ſumi queat? Nam in aliorum pulchré aut turpiter factis quid deceat, quid non, juxta videmus Hæc ſi facias, jam vel edidiceris quanquā aliud egiſti. Tum demum ſi libet, ad ediſcendi laborem accedito, qui tum aut nullus erit, aut certe perquam exiguus. Quid deinde: Reſtat ut cum ſtudioſis congrediaris, tuas annotationes in medium proferas, viciſſimq; aliorum audias, alia laudabis, alia reprehendes, tuas partim defendes, partim caſtigari permittes. Poſtremo, quod in aliis laudâſti, tuis in ſcriptis imitari conaberis. Secreta ſtudia á doctis laudantur: at ita ut poſtea è latebris in arenam prodeamus, viriumque noſtrarum periculum faciamus. Id quod ſapientiſſime à Socrate eſt dictum: Experiamur utrum partus ingeniorum vitales ſint, nimirum obſtetricum induſtriam imitati. Quare alternatim utriſque utetur, qui non vulgariter volet evadere doctus. Vale.

FINIS.